

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Monika Kretková

Ochrana spotřebitele v rámci řešení přeshraničních spotřebitelských sporů

Diplomová práce

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Ochrana spotřebitele ve sporech s přeshraničním prvkem“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V _____ dne _____

_____
Monika Kretková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí mé diplomové práce, JUDr. Miluši Hrnčířkové, Ph.D., za odborné vedení, konzultace, připomínky, podněty a užitečné odborné rady, které mi poskytla při zpracování této diplomové práce.

Poděkování patří také rodičům a mým nejbližším za dlouhodobou podporu při studiu.

Obsah

Seznam použitých zkratk	1
Seznam příloh	3
1 Úvod	4
1.1 Hypotéza	7
1.2 Cíle a metody psaní	7
2 Soudní řešení sporu a ochrana spotřebitele	8
2.1 Hledání pravomocného orgánu	8
2.1.1 Úprava dle Nařízení Brusel I.....	8
2.1.2 Omezení autonomie vůle stran při sjednávání prorogace.....	12
2.1.3 Tichá prorogace.....	13
2.1.4 Ochrana spotřebitele mimo definici v čl. 15	14
2.1.5 Vyloučení ochrany spotřebitele	14
2.1.6 Úprava dle Nařízení Brusel I bis	15
2.1.7 Speciální pravomoc (čl. 10 – 23 Nařízení Brusel I bis).....	15
2.1.8 Prorogační dohody (čl. 25 Nařízení Brusel I bis).....	16
2.1.9 Ochrana spotřebitele dle ZMPS.....	17
2.1.10 Ochrana spotřebitele dle NZMPS	17
2.2 Rozhodné právo	18
2.2.1 Úprava dle Nařízení Řím I.....	18
2.2.2 Formální a materiální platnost smlouvy.....	21
2.2.3 Nutně použitelné normy	21
2.2.4 Ochrana spotřebitele mimo definici čl. 6 Nařízení Řím I.....	23
2.2.5 Ochrana spotřebitele v ZMPS	23
2.2.6 Ochrana spotřebitele v NZMPS.....	24
2.3 Řízení dle evropských nařízení	24
2.3.1 Evropský exekuční titul pro nesporné pohledávky.....	25
2.3.2 Evropský platební rozkaz.....	25
2.3.3 Řízení o drobných nárocích.....	26
2.4 Uznání a výkon soudních rozhodnutí	26
2.4.1 Ochrana spotřebitele při uznání a výkonu soudních rozhodnutí.....	27
2.5 Srovnávací přehled EU o soudnictví	29
2.5.1 Přínos Srovnávacího přehledu EU	31

3	Mimosoudní řešení sporu a ochrana spotřebitele	33
3.1	Vývoj ADR metod v Evropské unii	34
3.2	Vznik Evropských sítí na podporu řešení přeshraničních spotřebitelských sporů	37
3.2.1	Role Evropských spotřebitelských center.....	37
3.3	Hodnocení současného vývoje ADR metod v EU	38
3.4	Nové předpisy v oblasti ADR	40
3.4.1	Směrnice o ADR.....	41
3.4.2	Nařízení o ODR.....	42
3.4.3	Platforma pro on-line řešení sporů v praxi	42
3.5	Vývoj ADR metod v České republice	43
3.5.1	Projekt Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů.....	43
3.5.2	Výhody Projektu ADR	45
3.5.3	Procesní pravidla Projektu ADR	45
3.5.4	Hodnocení pilotní fáze projektu ADR.....	46
3.5.5	Současný stav Projektu ADR.....	46
3.5.6	Priority spotřebitelské politiky na léta 2011 - 2014.....	47
4	Mediace a ochrana spotřebitele	48
4.1	Základní principy mediace	48
4.1.1	Dobrovolnost	48
4.1.2	Nestrannost a neutralita	51
4.1.3	Neformálnost	51
4.1.4	Sebeurčení a převzetí zodpovědnosti.....	52
4.2	Osoba mediátora	52
4.3	Rozhodné právo	54
4.3.1	Přípustnost mediace – mediabilita.....	54
4.3.2	Způsobilost stran uzavřít smlouvu o provedení mediace a mediační dohodu.....	55
4.3.3	Smlouva o provedení mediace	55
4.3.4	Mediační dohoda.....	57
4.4	Uznání a výkon mediační dohody	57
4.5	Právní úprava mediace v ČR	58
5	Rozhodčí řízení a ochrana spotřebitele	60
5.1	Arbitrabilita sporu	60
5.2	Rozhodčí smlouva	61

5.2.1	Forma rozhodčí smlouvy.....	62
5.3	Rozhodné právo	63
5.4	Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů	64
5.4.1	Úprava dle Newyorské úmluvy	64
5.4.2	Úprava dle ZRŘ	65
5.4.3	Úprava dle NZMPS.....	66
5.5	Úprava rozhodčího řízení v Nařízení Brusel I.....	66
5.6	Úprava rozhodčího řízení v Nařízení Brusel I bis	67
5.7	Novela ZRŘ – posílení ochrany spotřebitele.....	68
5.7.1	Rozhodčí smlouva	69
5.7.2	Informační povinnost.....	70
5.7.3	Požadavky na vzdělání rozhodce.....	70
5.7.4	Podjatost rozhodce.....	71
5.7.5	Rozhodování dle zásad spravedlnosti.....	72
5.7.6	Meritorní přezkum rozhodčího řízení.....	73
5.7.7	Námítka nedostatku pravomoci rozhodce.....	76
6	Závěr	77
	Použitá literatura	81
	Přílohy	92
	Příloha č. 1	92
	Příloha č. 2	95
	Příloha č. 3	96
	Shrnutí.....	97
	Klíčová slova	97
	Summary	97
	Key words.....	98

Seznam použitých zkratk

ADR	Alternative Dispute Resolution, Alternativní způsob řešení sporu
ČR	Česká republika
ECC-Net	Sít' evropských spotřebitelských center
EP	Evropský parlament
EŘ	zákon č.120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů
ESC	Evropské spotřebitelské centrum
ESD	Evropský soudní dvůr
EU	Evropská unie
MedZ	zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
Nařízení Brusel I	nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Nařízení Brusel I bis	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (účinnost 10. ledna 2015)
Nařízení o ODR	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 524/2013 o řešení spotřebitelských sporů on-line
Nařízení Řím I	nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
NS	Nejvyšší soud ČR
NZMPS	zákon č. 91/2012, zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů (účinnost 1. ledna 2014)
obč. zák.	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
obch. zák.	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (účinnost 1. ledna 2014)
ODR	on-line řešení spotřebitelských sporů
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
Projekt ADR	projekt mimosoudního řešení spotřebitelských sporů
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
Směrnice o ADR	směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/11/EU ze dne 21. května 2013 o alternativním řešení spotřebitelských sporů a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES
ÚS	Ústavní soud ČR
ZMPS	zákon č. 97/1993 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů

Seznam příloh

1. Formulář pro přeshraniční spotřebitelskou stížnost
2. Grafické znázornění řešení sporu
3. Zpráva o stavu Projektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů

1 Úvod

Důvodů, které mě vedly k výběru tématu ochrana spotřebitele ve sporech s přeshraničním prvkem, bylo několik. Předně to byl můj velký zájem o ADR, které dle mého názoru stále nejsou spotřebiteli dostatečně využívány. Už přes 2 roky pracuji jako asistentka v advokátní kanceláři a setkávám se často s lidmi, kteří se rozhodnou nedomáhat se svých práv před soudem kvůli finanční náročnosti. Dále pozoruji i to, že advokátní kanceláře často kromě rozhodčího řízení neposkytují jiný způsob řešení sporu, nežli je soudní řízení.

Ochrana spotřebitele nyní patří k aktuálním trendům soukromého práva. To ale neznamená, že bychom ji měli chápat pouze jako ochranu soukromoprávní. Také veřejné právo chrání spotřebitele, a to především z hlediska zdraví občanů či bezpečnosti výrobků. Obě tyto ochrany se vzájemně prolínají a doplňují, čímž by měly tvořit systematický celek ochrany. Smyslem a účelem je zajištění účinné ochrany slabší strany právního vztahu.

Spotřebitelem je každý z nás, každý je účastníkem trhu a každý denně vstupuje do závazkových právních vztahů s podnikateli. Prakticky není možné, abychom se vzniku sporů z těchto smluv úplně vyvarovali, tudíž je zapotřebí hledat účinné cesty k jejich řešení. Součástí definice spotřebitele bylo a stále je nejednání v rámci podnikatelské či obchodní činnosti. „Spotřebitelem není rovněž osoba, která uzavírá smlouvu za účelem budoucího obchodu.“¹ Důraz je kladen na to, že jako neprofesionál, je proti profesionálnímu podnikateli v nevýhodě, „a to s ohledem na okolnosti, za nichž dochází ke kontraktaci, s ohledem na větší profesionální zkušenost prodávajícího, lepší znalost práva a lepší dostupnost právních služeb a konečně možnost stanovovat smluvní podmínky jednostranně cestou formulářových smluv.“² Právo se tak snaží tuto faktickou nevýhodu vyrovnat zvýšenou ochranou, která se projevuje například zakotvením některých zvláštních povinností podnikatelů či naopak některých zvláštních spotřebitelských práv. Současná ochrana je definována s ohledem na tzv. průměrného spotřebitele.³ De facto se postupně snižuje, což je projev skutečnosti, že ochrana spotřebitele nemůže být neomezená. Vždy je nutné najít přiměřenou úroveň, a to v závislosti

---

¹ Viz rozsudek ESD ze dne 3. července 1997, *Benincasa proti Dentalkit Srl*, C-269/95, Sb. rozh. s. I-03767.

² Viz např. náleží ÚS ze dne 6. listopadu 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06

³ Viz např. rozsudek NS ze dne 30. května 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006, stejně jako usnesení NS ze dne 30. října 2009, sp. zn. 23 Cdo 1057/2009: „Hledisko průměrného spotřebitele, který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory (jak je vykládáno Evropským soudním dvorem),...“, nebo rozsudek ESD ze dne 7. července 2005, *Société des produits Nestlé SA proti Mars UK Ltd*, C-353/03, Sb. rozh. s. I-6135, „...vzhledem k předpokládanému vnímání běžně informovaného a přiměřeně pozorného a obezřetného průměrného spotřebitele...“.

na konkrétních okolnostech skutkového a právního stavu.⁴ Co se týká přiměřenosti ochrany spotřebitele, stane se nežádoucí v případě jejího zneužívání. Příkladem může být využití práva spotřebitele na odstoupení od smlouvy v zákonné lhůtě, i za stavu, kdy zboží aktivně užíval a splnil tak účel jeho pořízení. Toto se týká zejména sezónního zboží.

Jakkoli kvalitní hmotněprávní ochrana může být, nebude realizovatelná, dokud se jí nelze efektivně domoci. Z tohoto důvodu se ve své práci zaměřím především na procesněprávní úpravu.

O přeshraniční spor půjde v případě existence tzv. mezinárodního prvku⁵. Mezinárodní prvek musí být navíc pro daný vztah relevantní, což neplatí např. v situaci, kdy ukrajinský občan žijící v ČR nezaplatí kupní cenu českému podnikateli na základě kupní smlouvy uzavřené v ČR. Tato práce pojednává o přeshraničních sporech ve výše uvedeném vymezení. V rámci EU se namísto „mezinárodního prvku“ prosazuje pojem „přeshraniční prvek“, který nebývá blíže definován. Naproti tomu v novějších nařízeních upravujících procesní pravidla se objevuje pojem „přeshraniční případy“.⁶ Pro veřejnost může být matoucí, že výklad tohoto pojmu se omezuje pouze na členské státy EU. Stejně je tomu v případě definování „přeshraničního sporu“ v zákoně č. 629/2004 Sb., o zajištění právní pomoci v přeshraničních sporech v rámci EU.⁷

Pokud nastane přeshraniční spotřebitelský spor, uplatňují se procesní normy, které nalezneme v mezinárodních smlouvách, závazných pro ČR, nebo v právu EU. Úskalími, která tyto předpisy spotřebitelům přinášejí (např. volba práva), se budu zabývat v jednotlivých kapitolách týkajících se způsobů řešení sporů.

Mají-li mít spotřebitelé důvěru v přeshraniční obchod, musejí vědět, že nakupovat v jiných zemích EU je bezpečné. Existují i různé prostředky, které pomáhají spotřebitelům řešit jejich přeshraniční stížnosti. Jedním z nich je síť Evropských spotřebitelských center (sít' ECC). Její roli se blíže zabývám v kapitole pojednávající o ADR.

---

⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I: Komentář*. I. díl. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1019.

⁵ Mezinárodní prvek spočívá většinou v okolnosti, že jeden ze subjektů je cizincem, má v zahraničí bydliště či obvyklý pobyt nebo právnická osoba má v zahraničí své sídlo.

⁶ Např. čl. 3 Nařízení 861/2007, o evropském řízení o drobných nárocích, definuje „přeshraniční případy“ takto: „Pro účely tohoto Nařízení se přeshraničním případem rozumí případ, ve kterém má alespoň jedna ze stran bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státě, než je členský stát soudu, u něhož byla podána žaloba.“

⁷ Přeshraničním spor je definován jako spor vyplývající z občanskoprávních nebo obchodněprávních vztahů, jehož účastník má místo svého pobytu v jiném členském státě Evropské unie, než ve kterém působí soud, který spor rozhoduje. Za řízení o přeshraničním sporu se považují též všechna řízení navazující na řízení o přeshraničním sporu.

V současné době spotřebitel mnohdy rezignuje na prosazení svých práv vzhledem k nepružnému, zdlouhavému a drahému procesu ochrany jeho práv, neboť je ve většině případů odkázán na soudní řízení, které téměř ztrácí efektivitu. Pokud se ale rozhodne obrátit na soud, často je svědkem toho, že tento systém selhává. Ať už je to z důvodů přetíženosti, nedůvěry nebo nechuti souzených se mu podřídit.

Z důvodu nepřiměřené délky a procesní složitosti soudního řízení ESLP již několikrát ve svých rozhodnutích shledal porušení práva na spravedlivý proces. Příkladem je vzorové rozhodnutí ve věci *Sümerli v. Německo*,⁸ kde dokonce konstatoval, že německé procesní právo v současnosti neposkytuje efektivní nástroje pro ochranu práv ve smyslu EÚLP.⁹ Na druhou stranu české soudy nepatří v Evropě k nejpomaleji rozhodujícím.¹⁰ S délkou soudního řízení jdou ruku v ruce i zvýšené náklady na celý proces, což si většina spotřebitelů v „bagatelních“ kauzách nemůže dovolit.

V současné době je stále větší zájem o to, aby spory byly řešeny přátelskou cestou. Moderní trendy procesního práva s sebou přinášejí rozvoj ADR, tj. jinou možnost urovnání sporu, než je cesta soudní. Takové řešení může být především rychlejší a levnější. Strany navíc často neodcházejí jako nepřátelé, ale jako dva subjekty, které svůj spor vyřešily smírně.

Svou práci jsem rozdělila do 6 kapitol.

V úvodu se zaměřuji na vysvětlení výběru daného tématu, přiblížení vývoje v oblasti ochrany spotřebitele, charakterizování spotřebitele jako strany sporu a v neposlední řadě taky důvody, proč by měla být spotřebiteli zaručena zvýšená právní ochrana.

V kapitole „Soudní řešení sporu a ochrana spotřebitele“ se soustředuji především na problematiku hledání pravomocného orgánu, rozhodné právo, řízení dle evropských nařízení, uznání a výkon soudních rozhodnutí.

Kapitola „Mimosoudní řešení sporu a ochrana spotřebitele“ se zabývá vývojem ADR metod řešení sporů v EU i ČR.

V kapitolách „Mediace a ochrana spotřebitele“ a „Rozhodčí řízení a ochrana spotřebitele“ se zabývám rozbořem jednotlivých prvků řízení, které přímo souvisí s ochranou spotřebitele, jak ve vztahu k rozhodnému právu, tak k případnému uznání a výkonu konečných rozhodnutí.

---

⁸ Rozhodnutí ESLP ze dne 8. června 2006, sp. zn. 75.529/01. Důvody pro porušení práva na spravedlivý proces byly mimo jiné procesní komplikace a průtahy, opakované vrácení věci k novému projednání soudu nižší instance, průtahy při vyhotovování znaleckých posudků a jejich projednání, které vedly k mnohaletému vedení sporu.

⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3.

¹⁰ Srov *THE EU JUSTICE SCOREBOARD*. Dostupné na <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_communication_en.pdf>, s.8.

Závěr práce i závěry jednotlivých kapitol patří zhodnocením jednotlivých způsobů řešení sporů dle poskytované ochrany spotřebiteli a doporučením způsobu řešení spotřebitelských sporů s přeshraničním prvkem, který poskytuje nejvyšší míru ochrany.

1.1 Hypotéza

Po předchozím seznámení s tématem si pro svou další práci stanovuji následující hypotézu, kterou se pokusím v rámci svého podrobného zkoumání problematiky potvrdit či vyvrátit:

Mimosoudní způsoby řešení sporů poskytují spotřebiteli ve sporech s přeshraničním prvkem větší ochranu práv, nežli soudní řízení.

1.2 Cíle a metody psaní

Cílem této práce je posoudit úpravu ochrany spotřebitele ve sporech s přeshraničním prvkem. Práce se soustředí zejména na proces hledání a určování pravomocného orgánu, rozhodného práva a v neposlední řadě také na uznání a výkon konečných rozhodnutí těchto sporů. Zjištěný závěr pak porovnává se skutečností, zda je právní ochrana dostatečná či nikoliv, zda a kde se v praxi vyskytují aplikační problémy, a zda mezi jednotlivými procesními fázemi existuje provázanost či rozpory. V jednotlivých kapitolách se pokusím o zhodnocení jednotlivých způsobů řešení sporů s ohledem na poskytovanou ochranu spotřebitelům a z toho vyplývající potvrzení či vyvrácení stanovené hypotézy. Tudiž zda mimosoudní způsoby řešení sporů poskytují spotřebiteli ve sporech s přeshraničním prvkem větší ochranu práv, nežli soudní řízení.

V celé práci budu vycházet z poznatků získaných komparací jednotlivých názorů na nutnost zvláštní ochrany spotřebitele ve sporech s přeshraničním prvkem a z analýzy stávající situace v této oblasti s využitím jazykové, systematické, logické a teleologické metody výkladu.

2 Soudní řešení sporu a ochrana spotřebitele

S rozvojem přeshraničních podnikatelských aktivit musí čeští spotřebitelé a podnikatelé často řešit, jakým právem se jejich vztah s partnerem se sídlem či bydlištěm v jiném čl. státě EU nebo v jiném státě mimo EU bude řídit, a před jakým soudem lze vést řízení v případě sporu. S cílem poskytnout pomoc při uplatňování zákonných práv přijala EU pro přeshraniční soudní spory společná pravidla a jednotné postupy, kterými se obecně zabývám v této kapitole.

2.1 Hledání pravomocného orgánu

2.1.1 Úprava dle Nařízení Brusel I

Mezinárodní příslušnost soudu se bude posuzovat dle nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (tzv. Nařízení Brusel I).

Nařízení Brusel I se dle čl. 1 vztahuje na všechny občanské a obchodní věci (kromě věcí daňových, celních a správních) a lze jej použít v případě, je-li nárok popřen nebo je-li částka vyšší než 2.000,- EUR. Z negativního výčtu v čl. 1 odst. 2 je třeba zmínit rozhodčí řízení, jelikož všechny ostatní situace buďto vůbec nespádají pod spotřebitelské věci, anebo se vyskytnou jen v rámci řešení předběžné otázky, kdy se pravomoc soudů jiného státu zjišťovat nebude.

Osobní působnost je dle čl. 2 dána tehdy, jestliže má žalovaný bydliště na území některého čl. státu EU. Výjimkou jsou podle čl. 4 případy výlučné pravomoci, prorogace a dle názorů řady autorů¹¹ také tzv. tiché prorogace.

Úpravu týkající se spotřebitele najdeme především v oddílu 4, který definici spotřebitele a spotřebitelských smluv zahrnuje do čl. 15. Stejně jako ostatní prameny mezinárodního práva soukromého, i Nařízení Brusel I vymezuje spotřebitelské smlouvy pomocí obecných znaků a taxativních výčtů charakteristik jednotlivých smluvních typů, ale i konkrétních smluv.¹² V konkrétním případě je zapotřebí splnění všech těchto podmínek.

Spotřebitelská smlouva je zde definována jako smlouva uzavřená spotřebitelem pro účel, který se netýká jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti. Nabízí se otázka, zda

¹¹ S tímto nesouhlasí např. ROZEHNALOVÁ, Naděžda, TÝČ, Vladimír. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 279.

¹² Předmětem sporu musí být smlouva. Viz. SVOBODOVÁ, Klára. K mezinárodní příslušnosti soudů ve věcech smluvních. *Právní rádce*, 2007, č. 6, s. 40.

postačí, aby pouze spotřebitel znal účel uzavření smlouvy, či zda je nutné, aby tento účel byl zřejmý i prodávajícímu (poskytovateli služeb). Z judikatury ESD¹³ a praxe sice vyplývá, že záleží na tom, zda bylo postavení spotřebitele prodávajícímu zřejmé,¹⁴ ale může dojít například k situaci, že se spotřebitel sám z důvodu své neznalosti nebo naivity chová jako podnikatel. Definice je problematická i v tom ohledu, že nevymezuje profesionální či podnikatelskou činnost. Je na místě se ptát, zda jsou tímto ustanovením chráněny i právnické osoby, které si kupují věci netýkající se jejich podnikatelské činnosti.¹⁵ Z rozhodování ESD vyplývá, že nikoliv.^{16 17} Na druhou stranu zastánci tohoto přístupu nechtějí odebrat ochranu spotřebitelům na základě zdánlivě podnikatelských činností, tudíž s tímto názorem nesouhlasím. Osobně si myslím, že by ochrana právnickým osobám měla být přiznána. Jednalo by se o např. situace, kdy neuvedou své IČO, tudíž nepočítají se zahrnutím svých výdajů do nákladů. V rámci ČR je na základě ustanovení § 13a obch. zák. každý podnikatel povinen uvádět na objednávce své identifikační číslo. Bude tomu i v případě, kdy si danou věc nekupuje v souvislosti se svou podnikatelskou činností. Z toho vyplývá, že obch. zák. ochranu Nařízení Brusel I právnických osobám v ČR vylučuje.

Ochrana spotřebitele v Nařízení Brusel I je dána speciální úpravou pravomoci (čl. 16), vlastní definicí domicilu smluvního partnera spotřebitele (čl. 15 odst. 2) a omezením autonomie vůle stran ve prospěch spotřebitele při sjednávání prorogace dle čl. 17.

V oddílu 4 obsahuje zvláštní úpravu ohledně příslušnosti soudů čl. států EU ve věcech spotřebitelských smluv. Podle čl. 15 a 16 ve věcech týkajících se spotřebitelské smlouvy,

- a) jedná-li se o koupi movitých věcí na splátky,
- b) jedná-li se o půjčku návratnou ve splátkách nebo o jiný úvěrový obchod určený k financování koupě takových movitých věcí,
- c) ve všech ostatních případech, kdy byla smlouva uzavřena s osobou, která provozuje profesionální nebo podnikatelskou činnost v členském státě, na jehož území má spotřebitel bydliště, nebo pokud se jakýmkoli způsobem taková

¹³ Srov. rozsudek ESD ze dne 20. ledna 2005, *Johann Gruber proti Bay Wa AG*, C-464/01, Sb. rozh. s. I-439.

¹⁴ Může se jednat o situaci, kdy spotřebitel na objednávce uvede své IČO, tudíž prodávající nenabude dojmu, že se jedná o spotřebitele.

¹⁵ Podrobněji o odmítnutí ochrany právnických osob jako spotřebitelů: TOMÁŠEK, Michal. Pokračování evropské diskuse o pojmu „spotřebitel“. *Evropské právo*, 2003, č. 10, s. 8 – 11.

¹⁶ Shodně HILL, Jonathan. *Cross-border consumer contracts*. New York: Oxford University Press Inc., 2008, s. 89: „it is impossible to regard one of the contracting parties as a „consumer“, even if that party is in an economically weaker position than the other.“

¹⁷ Viz např. rozsudek ESD ze dne 22. listopadu 2011, *Cape Snc. v. Idealservice Srl a Idealservice MN RE Sas v. OMAI Srl* C 541/99 a 542/99, Sb. rozh. s. I-09049.

činnost na tento členský stát nebo na několik členských států včetně tohoto členského státu zaměřuje, a smlouva spadá do rozsahu těchto činností,

může spotřebitel podat žalobu proti smluvnímu partnerovi (dále jen „podnikatel“) buď u soudů čl. státu, na jehož území má tento podnikatel bydliště, nebo u soudu místa, kde má spotřebitel bydliště.¹⁸ Spotřebitel je tak chráněn před zvýšenými náklady, které by mu mohly vzniknout v souvislosti s vedením sporu v cizím státě. Spotřebitel se však s podnikatelem může písemnou dohodou (tzv. prorogatio fori) dohodnout i na jiném soudu.¹⁹ Na druhou stranu podnikatel může podat žalobu proti spotřebiteli pouze u soudu čl. státu, na jehož území má spotřebitel bydliště. Výjimku představuje možnost podnikatele podat vzájemnou žalobu v místě svého bydliště, pokud ho spotřebitel zažaloval jako první.

Čl. 15 podrobuje spotřebitelské ochraně i případy, kdy podnikatel nemá bydliště na území členského státu (jak je vyžadováno čl. 2. odst. 1), ale má na jeho území pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu. V takovém případě nastane fikce existence bydliště na území členského státu.

Ad. a) Nabízí se otázka, co se rozumí splátkami. Z hlediska účelu úpravy je dle mého názoru počet splátek nepodstatný. Mohlo by se jednat např. o případ, kdy spotřebitel zaplatí zálohu na místě a později doplatí zbytek. Je také důležité zmínit aplikaci tohoto ustanovení (stejně jako ustanovení ad. b) i na případy spotřebitel – spotřebitel. Odlišný výklad by zřejmě odporoval zásadě ochrany slabší smluvní strany. Nejenže je podnikatel zmíněn až u ad. c), ale i z historického hlediska je tento výklad udržitelný. Původně se totiž ochrana týkala každého, kdo kupoval věci na splátky a následně byla tato ochrana zahrnuta do ustanovení o spotřebiteli.²⁰

Ad. b) Zde platí to, co u ad. a), kromě spojení „takových movitých věcí“. Nejasné může být, k čemu se slovo „takové“ vztahuje. Zřejmě se jedná o nesprávný překlad, protože se u ad. a) i u ad. b) hovoří o „the sale of goods“, tudíž není důvod činit rozdíly.

---

¹⁸ Bydliště je definováno v čl. 59 pro fyzickou osobu a v čl. 59 a 60 pro společnost či jinou právnickou osobu. Bydliště fyzické osoby se posuzuje dle lex fori a podpůrně dle všech jiných právních řádů členských států EU. Bydlištěm právnické osoby se rozumí místo, kde má své sídlo, ústředí nebo hlavní provozovnu. Co je sídlem, ústředím či hlavní provozovnou se v souladu s článkem 59 posuzuje dle lex fori s podpůrným použitím ostatních právních řádů všech členských států EU.

¹⁹ Např. proto, aby se vyhnul někdy složitému procesu uznávání a výkonu rozhodnutí ve státě obvyklého bydliště podnikatele.

²⁰ Z judikatury ESD bohužel vyplývá opak. Proti např. i HILL: *Cross-border consumer...*, s. 99.

Ad. c) V praxi toto ustanovení činí problémy v souvislosti s vymezením pojmu „zaměření se na stát.“ Ztotožňuji se s názorem, že pro naplnění tohoto předpokladu postačí, když jsou příslušné webové stránky psány v jazyce daného státu za podmínky, že jsou určeny k oslovení spotřebitelů a k uzavření smlouvy.²¹ Pokud by podnikatel na svých webových stránkách uváděl tvrzení, že se aktivity jeho obchodu vztahují např. pouze na území Francie, nikoliv i ČR, bude se posuzovat, zda toto tvrzení není jen účelové, tudíž absolutně neplatné. Za účelem určení, zda podnikatel, zaměřuje svou činnost na čl. stát spotřebitele, je třeba ověřit v souladu s judikaturou ESD (rozsudky Pammer a Hotel Alpenhof)²² následující kritéria. Důraz se klade především na to, zda před případným uzavřením smlouvy se spotřebitelem z uvedených internetových stránek a celkové činnosti podnikatele vyplývalo, že zamýšlel obchodovat se spotřebiteli s bydlištěm v jednom či více čl. státech, v tom smyslu, že byl připraven uzavřít s nimi smlouvu. ESD ve zmiňovaných rozhodnutích také stanovil i demonstrativní výčet skutečností (jež vnitrostátní soudy ověřují), které mohou napomoci určení, že činnost podnikatele je zaměřena na čl. stát bydliště spotřebitele:

- mezinárodní povaha činnosti,
- popis cesty do sídla podnikatele s počátkem v jiných členských státech,
- použití jiného jazyka nebo jiné měny, než jsou jazyk nebo měna, které jsou obvykle používány v čl. státě, ve kterém má podnikatel sídlo s možností provést rezervaci a potvrdit ji v tomto jiném jazyce,
- uvedení telefonického spojení s mezinárodním předčíslem,
- vynaložení nákladů na službu sponzorovaných odkazů na internetu s cílem usnadnit spotřebitelům s bydlištěm v jiných čl. státech přístup na stránku podnikatele nebo jeho zprostředkovatele,
- použití jiného jména domény prvního řádu, než je doména čl. státu, ve kterém má podnikatel sídlo, a
- uvedení mezinárodní klientely složené ze zákazníků s bydlištěm v jiných čl. státech.

---

²¹ Srov. BĚLOHLÁVEK: Římská úmluva..., I díl. s. 1050. Pan profesor Bělohlávek zmiňuje, že jazyk prezentace podnikatele není většinou relevantní. Vždy se musí posuzovat konkrétní okolnosti případu. Stejný závěr vyplývá i z preambule k Nařízení Řím I odst. 24.

²² Rozsudek ESD ze dne 7. prosince 2010, *Peter Pammer proti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co. KG*, C-585/08 a C-144/09, *Hotel Alpenhof GesmbH proti Oliver Heller*, Sb. rozh. s. I-12527.

Naproti tomu pouhá dostupnost internetové stránky podnikatele nebo jeho zprostředkovatelské společnosti v čl. státě, na jehož území má spotřebitel bydliště, nepostačuje. Stejně je tomu v případě uvedení elektronické adresy, jakož i dalších kontaktních údajů nebo v případě využití jazyka nebo měny, které jsou obvykle používány v čl. státě, ve kterém má podnikatel sídlo.

Dle profesora Bělohávka²³ vytočení telefonního čísla podnikatele spotřebitelem, pakliže vytočí i mezinárodní předvolbu, nesplňuje podmínku zaměření činnosti podnikatele na stát bydliště spotřebitele. Osobně si myslím, že je v takové situaci důležitější, kde toto číslo získal, nežli skutečnost, že vytočil mezinárodní předvolbu. Může se totiž v konkrétním případě stát, že podnikatel bude na oficiálních stránkách, billboardech či jiných reklamních prostředcích šířených v ČR, uvádět telefonní číslo s mezinárodní předvolbou. Reklama sama o sobě totiž představuje zaměření podnikatele na určitý stát, jestliže je pro něj určena. Generální advokát F. G. Jacobse ve svém stanovisku²⁴ poukazuje na fakt, že obchodník propagující své zboží či služby v jiném čl. státě, musí počítat s podnikatelským rizikem spočívajícím v tom, že následné smlouvy budou považovány za smlouvy uzavřené kvůli tomu zaměření na stát.²⁵

Nařízení Brusel I výslovně zahrnuje jen smlouvy s kombinací dopravy a ubytováním zahrnutou v ceně, přepravní smlouvy nezahrnující ubytování v ceně jsou z jeho působnosti vyloučeny.²⁶

2.1.2 Omezení autonomie vůle stran při sjednávání prorogace

Zásada smluvní volnosti obecně zaručuje stranám možnost dohodou se odchýlit od smlouvou (mezinárodní smlouvou) či zákonem stanovených dispozitivních ustanovení. Z důvodu ochrany nezkušené a slabší strany spotřebitele je tato zásada potlačena čl. 17 Nařízení Brusel I. Tento článek dovoluje se odchýlit od ochrany obsažené v oddílu 4 pouze z taxativně vymezených důvodů a podmínek, a to:

- a) dohodou uzavřenou po vzniku sporu, nebo
- b) dohodou umožňující spotřebiteli zahájit řízení u jiných soudů než těch, které jsou uvedeny v tomto oddíle, nebo

²³ BĚLOHLÁVEK: Římská úmluva..., III. díl. s. 2850.

²⁴ Stanovisko generálního advokáta F. G. Jacobse ze dne 16. Září 2004, *Johann Gruber proti Bay Wa AG*, C-464/01.

²⁵ Stanovisko se sice vztahuje na Úmluvu o pravomoci soudů a výkon soudních rozhodnutí ve věcech civilních a obchodních podepsanou v Bruselu dne 27. 9. 1968 (dále jen „Bruselská úmluva“), nicméně vyhovuje i Nařízení Brusel I.

²⁶ Zde se bude postupovat dle zvláštních mezinárodních smluv.

c) dohodou uzavřenou spotřebitelem a jeho smluvním partnerem, kteří mají v době uzavření smlouvy bydliště nebo obvyklý pobyt v témže čl. státě, jestliže tato dohoda zakládá pravomoc soudů tohoto čl. státu, ledaže by taková smlouva nebyla podle práva tohoto čl. státu přípustná.

Ad. a) A contrario jsou přípustné dohody uzavřené před vznikem sporu pouze tehdy, když splňují podmínky ad. 2 či ad. 3.²⁷

Ad. b) Tato možnost je další projevem ochrany slabší smluvní strany. Je povoleno jakékoliv rozšíření seznamu fór, ze kterých si může spotřebitel vybírat. Na druhou stranu není možné jeho omezení (tedy ani rozšíření seznamu pro podnikatele).

Ad. c) Tato volba představuje jedinou možnost omezení spotřebitele. Může být uzavřena předem a spočívá v odebrání možnosti zažalovat podnikatele v místě jeho bydliště²⁸, respektive v místě bydliště spotřebitele.^{29 30}

Pokud je prorogace sjednána ve všeobecných obchodních podmínkách, doporučuje se, aby smlouva (resp. její jednotlivé ustanovení) na prorogaci stanovenou ve všeobecných obchodních podmínkách výslovně odkazovala.³¹ V případě spotřebitelů je třeba plně respektovat omezení prorogace obsažené v uvedeném článku 17 nařízení Brusel I.

Je-li možné podat žalobu ve více státech, bývá někdy přistupováno k umělému vytváření mezinárodního prvku pro žalobce nejhodnějšího státu (tzv. forum shopping), které ve svém důsledku může vyústit až v nevykonatelnost daného soudního rozhodnutí z důvodu nedostatečného vztahu k dané jurisdikci. Při výběru příslušného soudu by se tedy mělo jednat o co možná nejúžší vztah daného předmětu sporu s příslušným soudem.

2.1.3 Tichá prorogace

Tichá prorogace se uplatňuje i v případě spotřebitele. Pokud spotřebitel nenamítá nedostatek pravomoci soudu, tato procesní vada se zhojí a nadále se soud považuje

---

²⁷ Srov. PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 147.

²⁸ Např. v případě, kdy podnikatel po uzavření smlouvy převede své ústředí do jiného státu.

²⁹ Např. spotřebitel se po uzavření smlouvy přestěhuje do jiného státu.

³⁰ Pokud doposud není přeshraniční prvek dán, dohoda je neúčinná, a to až do doby, než se jedna ze smluvních stran přestěhuje a přeshraniční prvek vznikne. Tehdy se již jedná o prorogaci dle čl. 23 Brusel I (resp. § 37 odst. 2 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v případě prorogace soudů třetích států).

³¹ Na rozdíl od pravidla stanoveného v ZMPS, že pro majetkové spory může písemně ujednat pravomoc cizozemského soudu pouze právnická osoba, Nařízení Brusel I umožňuje, aby prorogaci dohodla fyzická i právnická osoba s bydlištěm či místem podnikání na území členského státu EU.

za pravomocný.³² Nedostatek pravomoci v konkrétním případě je třeba namítnout co nejdříve, popř. na podání žaloby vůbec nereagovat. NS s ohledem na čl. 24 Nařízení Brusel I judikoval, že soud, který rozhoduje, nesmí přezkoumávat svou místní příslušnost a pravomoc předtím, než doručí žalobu žalovanému a umožní mu se k ní vyjádřit.³³ Nelze však vydat ve věci rozsudek pro zmeškání v případě, že se žalovaný ve věci nevyjádří, čímž by mu bylo odepřeno právo na rozhodnutí sporu zákonným soudcem.³⁴ Stále však může dojít k tiché prorogaci i v případě, že existuje dohodnutá výlučná pravomoc soudů dle čl. 23.³⁵

2.1.4 Ochrana spotřebitele mimo definici v čl. 15

Poněvadž se pojmy v Nařízení Brusel I vykládají autonomně a nezávisle na představách národních právních řádů, může se stát, že definování pojmů spotřebitel či spotřebitelská smlouva dle českého práva nebudou odpovídat těmto termínům v oddílu 4 nařízení Brusel I.³⁶ Tento názor sdílí i Krajský soud v Brně.³⁷ To ale neznamená naprostý opak v případě určování pravomocného orgánu. Jelikož je spotřebitel v případě kupní smlouvy zásadně stranou, které je zboží doručováno, bude oprávněn žalovat podnikatele ve státě svého bydliště dle čl. 5 odst. 1 písm. b). Podnikatel naopak bude moci žalovat jen dle čl. 2 odst. 1 v místě bydliště spotřebitele. Tato ochrana se nepoužije v případě smluv o poskytování služeb.

2.1.5 Vyloučení ochrany spotřebitele

Je také třeba zdůraznit, že výlučná pravomoc má přednost i před spotřebitelskou ochranou. Přicházejí v úvahu jen výlučné pravomoci dle čl. 22 odst. 1 a odst. 5:

- 1) V odst. 1 je stanovena výlučná pravomoc soudů státu, kde se nachází nemovitost, pokud se jedná o řízení, jehož předmětem jsou věcná práva k nemovitostem či nájem nemovitostí. Pro spotřebitele platí výjimka (i ve prospěch podnikatele), a to možnost žalovat v místě bydliště kterékoliv strany, jestliže mají bydliště ve stejném státě, nájemcem je fyzická osoba a jedná

³² Více HILL: *Cross-border consumer...*, s. 123 – 124.

³³ Rozsudek NS ze dne 23. září 2008, sp. zn. 29 Nd 336/2007

³⁴ NOVÁK, Richard, KUDRNOVÁ, Anna. *Založení pravomoci českých soudů ve sporech se zahraničním prvkem* [online]. epravo.cz, 12. srpna 2011 [cit. 27. června 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zalozeni-pravomoci-ceskych-soudu-ve-sporech-se-zahranicnim-prvkem-75735.html>>.

³⁵ Rozsudek ESD ze dne 24. června 1981, *Elefanten Schuh GmbH proti. Pierru Jacquainovi*, C-150/80, Sb. rozh. 1671.

³⁶ Shodně PAUKNEROVÁ: *Evropské mezinárodní právo...*, s. 146.

³⁷ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. června 2011, sp. zn. 27 Co 216/2010: „Nařízení Brusel I. obsahuje autonomní definici spotřebitelské smlouvy.“ Dále pak pokračuje: „Jinými slovy řečeno, ne každá smlouva, kterou české právo považuje za spotřebitelskou ve smyslu ust. § 52 a násl. ObčZ, bude spotřebitelskou smlouvou též ve smyslu čl. 15 Nařízení Brusel I.“

se o nájem nemovitosti za účelem jejího dočasného soukromého užívání na dobu nejvýše 6 po sobě následujících měsíců. Jde o případy, kdy nájemce i pronajímatel mají bydliště ve stejném čl. státě a nemovitost se nachází v jiném čl. státě.

- 2) Odst. 5 se vztahuje na řízení, jehož předmětem je výkon rozhodnutí. Výlučnou pravomoc mají soudy čl. státu, na jehož území výkon rozhodnutí byl nebo má být proveden.

2.1.6 Úprava dle Nařízení Brusel I bis

Mezinárodní příslušnost soudu se bude posuzovat dle nařízení EP a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (tzv. Nařízení Brusel I bis) po 10. lednu 2015, kdy nabude účinnosti (s výjimkou článků 75 a 76, které se použijí od 10. ledna 2014).

Nařízení Brusel I bis se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Nevztahuje se zejména na daňové, celní či správní věci ani na odpovědnost státu za jednání a opominutí při výkonu státní moci (acta iure imperii). Lze jej (stejně jako Nařízení Brusel I) použít v případě, je-li nárok popřen nebo je-li částka vyšší než 2.000,- EUR. Dle negativního výčtu v čl. 1 odst. 2 se stejně jako Nařízení Brusel I nepoužije v případě rozhodčího řízení.

V následující části se zaměřím na nejdůležitější změny v ochraně spotřebitele, které Brusel I bis v této oblasti přinese, a to v souvislosti se **speciální pravomocí a prorogačními dohodami**.

2.1.7 Speciální pravomoc (čl 10 – 23 Nařízení Brusel I bis)

Dle Komise nebylo dostatečně zaručeno prosazování evropských právních předpisů na ochranu slabší strany.³⁸ Mělo tedy dojít k rozšíření působnosti Nařízení Brusel I bis na osoby ze 3. zemí ve věcech pojišťovacích, pracovních a spotřebitelských smluv v případě, že žalovanou stranou bude „silnější strana“, tedy pojistitel, zaměstnavatel nebo smluvní strana spotřebitele. Během legislativního procesu se zdálo, že žádné ustanovení, které by rozšířilo jurisdikci na osoby ze 3. zemí, nebude přijato. Nakonec Výbor pro právní záležitosti ve svém prohlášení navrhl, aby „byla pro případy sporů v oblasti pracovních a spotřebitelských smluv

---

³⁸ Pracovní dokument útvarů Komise, shrnutí posouzení dopadů, průvodní dokument k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, SEK (2010) 1547, bod 2. 2. 1.

a smluv týkajících se pojištění začleněna pravidla, která by měla alespoň částečný reflexivní účinek, za účelem ochrany slabší strany sporu.“³⁹ Nařízení Brusel I bis rozšiřuje pravomoc na osoby ze 3. zemí, pokud budou v pozici žalovaných a zároveň se bude jednat o smluvního partnera spotřebitele (dále jen „podnikatel“) nebo zaměstnavatele. Tudíž bude v případě spotřebitelských smluv vyloučeno použití vnitrostátních pravidel pro určení pravomoci dle čl. 6 při aplikaci čl. 18 odst. 1 Nařízení Brusel I bis. Spotřebitel bude moci žalovat podnikatele u soudu čl. státu, ve kterém má bydliště a v případě, že podnikatel bydliště v čl. státu EU nemá, pak u soudu místa bydliště spotřebitele. Tímto má spotřebitel možnost žalovat u soudu čl. státu „silnější stranu“, i když nemá bydliště na jeho území. Podnikatel však může žalovat spotřebitele jen u soudu čl. státu, kde má bydliště. Zůstává v platnosti ustanovení, které uvádí, že postačí, když podnikatel má pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu na území čl. státu (čl. 17 odst. 2). Když bude mít podnikatel např. provozovnu na území čl. státu, bude jej možné žalovat u soudu tohoto čl. státu. Za situace, když podnikatel nebude mít bydliště, ani pobočku na území čl. státu EU, pak jej spotřebitel může žalovat na území čl. státu svého bydliště. Toto nové ustanovení znamená pro spotřebitele značné posílení ochrany jako slabší strany.

2.1.8 Prorogační dohody (čl. 25 Nařízení Brusel I bis)

Jako v případě Nařízení Brusel I se pravomoc sjednaná v prorogační dohodě uplatní před pravomocí základní a alternativní. Je však omezena čl. 24 Nařízení Brusel I bis a také omezena ve věcech spotřebitelských smluv. V případě Nařízení Brusel I je třeba, aby alespoň jedna ze stran měla bydliště na území čl. státu (žalovaný či žalobce). Pokud nemá žádná ze stran bydliště na území čl. státu EU, pak se čl. 23 odst. 3 Nařízení Brusel I použije v omezené míře. Pokud uzavřou prorogační dohodu strany, z nichž žádná nemá bydliště na území čl. státu, soudy ostatních čl. států nemohou rozhodovat, ledaže by zvolený soud nebo soudy příslušnost odmítly.

Strany si dle Nařízení Brusel I bis budou moci dohodnout příslušný soud čl. státu EU, i když ani jedna nebude mít domicil na území čl. státu EU. Z logiky věci byl čl. 23 odst. 3 z Nařízení Brusel I bis vypuštěn. Tímto také došlo k rozšíření působnosti na osoby

---

³⁹ Vysvětlující prohlášení. Zpráva Výboru pro právní záležitosti o návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění) A7-0320/2012. [on-line]. Europa.eu, 15. října 2012 [cit. 10. 8. 2013]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2012-0320+0+DOC+XML+V0//CS>>.

pocházející z 3. zemí. Nebude už relevantní, zda některá ze stran uzavírající prorogační dohodu, má bydliště na území čl. státu

2.1.9 Ochrana spotřebitele dle ZMPS

V ČR se ZMPS použije na vztahy vzniklé po 16. prosinci 2009 v případě, kdy nebude dána věcná a osobní působnost Nařízení Brusel I a daný vztah nebude zvláště upraven mezinárodní smlouvou o právní pomoci⁴⁰.

Zvláštní úpravu pro hledání a určování pravomocného orgánu ve spotřebitelských vztazích v ZMPS nenajdeme. Pouze ustanovení § 37 odst. 1 stanoví, že je pravomoc českých soudů v majetkových sporech dána, je-li dána podle českých předpisů jejich příslušnost (zásadně dle o. s. ř. či ZRŘ). Zvláštní ochrana spotřebitele v této oblasti není prakticky žádná. Spotřebitel může žalovat podnikatele v ČR v případech, když má sídlo nebo majetek v ČR, případně když má zde umístěn svůj podnik nebo organizační složku (ne pobočku ve významu Nařízení Brusel I).

2.1.10 Ochrana spotřebitele dle NZMPS

V ČR se NZMPS použije na vztahy vzniklé po 1. lednu 2014 v případě kdy nebude věcná a osobní působnost Nařízení Brusel I a daný vztah nebude zvláště upraven mezinárodní smlouvou o právní pomoci. Ochrana spotřebitele je na rozdíl od úpravy v ZMPS výraznější. Dle § 85 je možné pravomoc českých soudů ve věcech závazkových a jiných majetkových založit také ujednáním stran v písemné formě. Věcnou příslušnost českých soudů takto nelze měnit.

Dále je také možné v těchto věcech písemně sjednat příslušnost zahraničního soudu (§ 86 odst. 1). Takové ujednání lze v případě spotřebitelských smluv uzavřít jen po vzniku sporu, nebo jestliže je touto dohodou umožněno jen spotřebiteli (pro podnikatele neplatí) zahájit řízení u soudu jiného státu. Spotřebitel je však chráněn i po uzavření této dohody. NZMPS v ustanovení § 86 odst. 2 stanoví důvody, pro které český soud i po uzavření výše zmíněné dohody věc projedná. Z hlediska ochrany spotřebitele jsou nejdůležitější případy, kdy by rozhodnutí v cizině nemohlo být uznáno v ČR nebo by samotné ujednání o příslušnosti zahraničního soudu bylo v rozporu s veřejným pořádkem. Tuto úpravu

---

⁴⁰ To přichází v úvahu, kdy spotřebitel bude žalovat podnikatele bez domicilu v členském státě EU, který nevyhoví čl. 15 odst. 2 nařízení Brusel I, popř. kdy bude podnikatel žalovat spotřebitele, které nemá domicil v členském státě EU. Zároveň nesmí být dána výlučná pravomoc dle čl. 22, nesmí být zvolen soud čl. státu (čl. 23) a nesmí dojít k tiché prorogaci (čl. 24. nařízení Brusel I).

z hlediska ochrany spotřebitele velmi oceňuji a myslím si, že bude v budoucnu pro spotřebitele velmi prospěšná.

2.2 Rozhodné právo

2.2.1 Úprava dle Nařízení Řím I

Bude-li český soud rozhodovat spotřebitelský spor mezi stranami z různých čl. států EU, pak bude muset určit rozhodné právo, hmotněprávní předpis, podle kterého bude spor rozhodovat. Zvláštní úprava je specifická z důvodu, že obvykle nevyhovuje obecné zásadě, tj. zásadě používání práva státu obvyklého bydliště té strany, která poskytuje charakteristické plnění,⁴¹ jelikož to poskytuje zásadně podnikatel.

Rozhodné právo bude nejčastěji určeno podle nařízení EP a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (tzv. Nařízení Řím I). Toto nařízení je přímo použitelné ve všech čl. státech s výjimkou Dánska a použije se v ČR v procesu hledání a určování práva rozhodného na vztahy vzniklé po 16. prosinci 2009 vždy, když bude dána jeho věcná působnost a věc nebude dle čl. 23 - 26 upravovat jiný akt společenství či mezinárodní smlouvy, jejichž byl čl. stát stranou ke dni přijetí Nařízení Řím I.

Jako u Nařízení Brusel I je spotřebitelská smlouva definována obecnými znaky. Podstatným znakem spotřebitelské smlouvy je otázka účelu smlouvy,⁴² který se netýká profesionální nebo podnikatelské činnosti fyzické osoby (spotřebitele). Smlouva navíc musí být uzavřena s obchodníkem⁴³, čímž nařízení vylučuje aplikovatelnost na vztah mezi spotřebiteli navzájem. Ohledně vymezení profesionální či podnikatelské činnosti platí zásadně totéž, co u Nařízení Brusel I. Výklad je také shodný v požadavku zřejmosti postavení spotřebitele podnikateli.

Nařízení v čl. 6 obsahuje speciální úpravu pro určení rozhodného práva ve spotřebitelských smlouvách. Tento článek pokrývá jen část spotřebitelských smluv, a to takové, jež vykazují vazbu na stát spotřebitelova obvyklého bydliště. Jedná se o situace, kdy obchodník:

- a) provozuje svou profesionální nebo podnikatelskou činnost v zemi, kde má spotřebitel své obvyklé bydliště, nebo

---

⁴¹ Stejně PAUKNEROVÁ: *Evropské mezinárodní právo...*, s. 102.

⁴² Stejně jako Nařízení Brusel I.

⁴³ Lépe podnikatelem. Jedná se zřejmě o špatný překlad. Srov. BĚLOHLÁVEK: *Římská úmluva...*, I. díl. s. 993.

- b) jakýmkoli způsobem se taková činnost na tuto zemi nebo na několik zemí včetně této země zaměřuje
a smlouva musí spadat do rozsahu této obchodníkovy činnosti.

Toto vymezení je převzato z Nařízení Brusel I⁴⁴ a musí být vykládáno s ním ve shodě.⁴⁵

Základní pravidlo spočívá v možnosti volby rozhodného práva, v jejímž důsledku nesmí být spotřebitel zbaven ochrany, kterou mu poskytují kogentní ustanovení právního řádu, jež by se v případě neexistence volby práva použilo, tj. právo obvyklého bydliště spotřebitele. Pro českého spotřebitele by byla nejvhodnější volba českého práva, ale ne vždy na jeho volbu zahraniční podnikatel přistoupí.⁴⁶ V takovém případě by měl trvat na volbě práva, které je českému právu nejbližší (slovenské, rakouské, německé).⁴⁷

Do rozsahu působnosti čl. 6 nespádají smlouvy o přepravě a pojistné smlouvy, pro něž nařízení obsahuje zvláštní kolizní normy v čl. 5, resp. 7. Tento režim je v preambuli odůvodněn speciální povahou těchto smluv.

Dále jeho odst. 4 stanoví taxativní výčet smluvních typů, na které se čl. 6 také nevztahuje. Jedná se o smlouvy o poskytování služeb, mají-li být služby spotřebiteli poskytnuty výlučně v zemi odlišné od země jeho obvyklého bydliště, smlouvy, jejichž předmětem je věcné právo k nemovitosti nebo nájem nemovitosti kromě timesharových smluv⁴⁸ a některé další specifické případy. Tyto smlouvy se řídí obecným režimem nařízení (tj. čl. 3 a 4).⁴⁹

Kolizní úprava spotřebitelských smluv spadajících pod čl. 6 spočívá v odchýlení se od zásady svobodné volby práva (čl. 3) a základní filozofie obecných kolizních norem v případě absence volby práva (čl. 4).⁵⁰ Kolizní norma v čl. 6 odst. 1. Nařízení Řím I určuje pro případ absence práva jako rozhodné právo právní řád státu spotřebitelova obvyklého bydliště. Relevantní okamžik pro jeho určení je v souladu s čl. 19 uzavření smlouvy. Naopak čl. 4 směřuje k tomu, že rozhodným právem by bylo právo státu obchodníkovy obvyklého

---

⁴⁴ Jako jedna z alternativních podmínek použití ochranné soudní příslušnosti pro spotřebitele v čl. 15 odst. 1 písm. c).

⁴⁵ Nařízení Řím I, bod 24 odůvodnění.

⁴⁶ České právo je vhodné s ohledem na spotřebitelovu znalost právní úpravy a relevantní judikatury.

⁴⁷ Volba např. izraelského práva by mohla přinést v případě vzniku sporu problémy. Je třeba vzít v úvahu, že český soud, dohodnou-li se na něm strany, musí při rozhodování sporu izraelské právo aplikovat.

⁴⁸ Směrnice EP a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně. Úř. věst. L 33, 3. února 2009, s. 10 a násl. (dále jen směrnice 2008/122/ES).

⁴⁹ Jak je stanoveno v úvodním ustanovení č. 23, nařízení vychází z toho, že smlouvy uzavřené se stranami, které jsou pokládány za slabší, je vhodné chránit kolizními normami, které jsou příznivější vůči jejich zájmům než obecné normy.

⁵⁰ Jedná se o hledání právního řádu, s nímž smlouva vykazuje nejužší spojení.

bydliště. Tady se ukazuje zvýhodnění spotřebitele v tom směru, že se smlouva má řídit právem, u něhož se předpokládá spotřebitelova lepší znalost.⁵¹

Možnost volby práva je omezena v důsledku odst. 2, který podobně jako čl. 17 Nařízení Brusel I, potlačuje zásadu smluvní volnosti.⁵² Stanoví totiž, že v důsledku volby nesmí být spotřebitel zbaven ochrany, kterou mu poskytují ustanovení právního řádu, od nichž se nelze smluvně odchýlit, a jež by se v případě neexistence volby práva na základě odst. 1 jinak použila (tj. kogentní ustanovení práva státu spotřebitelova obvyklého bydliště). Toto ustanovení je formulováno dost nejednoznačně. Mohlo by se na jednu stranu vykládat tak, že ustanovení zvoleného práva musí vždy ustoupit kogentním ustanovením práva země spotřebitelova obvyklého bydliště. Na druhé straně by byl možný i takový výklad, podle kterého by zvolené právo muselo ustoupit kogentním ustanovením práva spotřebitelova bydliště pouze v případě, kdy poskytují vyšší ochranu nežli zvolené právo.⁵³

Ztotožňuji se s názorem již citovaného Břicháčka, který upřednostňuje druhý výklad. Tedy že „kogentní ustanovení ochrany spotřebitele, která vyplývají z vnitrostátního práva země spotřebitelova obvyklého bydliště, se uplatní namísto zvoleného práva jen tehdy, pokud poskytují vyšší úroveň ochrany než zvolený právní řád (např. delší záruční doby, příznivější úpravu možností odstoupení od smlouvy pro spotřebitele atd.)“. Tento výklad lépe koresponduje s účelem daného ustanovení, kterým je chránit spotřebitele. Méně příznivá ustanovení by v konkrétním případě neměla mít přednost před těmi příznivějšími. Stejným způsobem toto ustanovení vykládá Evropská komise⁵⁴ nebo BEUC^{55 56} (tj. stěžejní reprezentativní organizace spotřebitelů na úrovni EU).

Navíc je třeba se vyvarovat volby práva pro spotřebitele nevýhodného. V konkrétním případě je možné, že spotřebiteli budou plynout z práva jeho obvyklého bydliště různé výhody, které nebude možné považovat za kogentní ustanovení (ve výše uvedeném smyslu)

---

⁵¹ BŘICHÁČEK, Tomáš. Kolizní úprava spotřebitelských smluv v nařízení Řím I – aktuální otázky. *Právní rozhledy*, 23-24/2012, s. 829.

⁵² Obecně si strany mohou zvolit jakékoliv právo (ovšem vždy se musí jednat o právo státu). Srov LANDO, Ole. Have the PECL Been a Success or a Failure? *European Review of Private Law* [online]. 2009, vol. 17, iss. 3 [citováno 6. července 2013]. s. 374. Dostupné z Kluwer Law Online. Zvláštním případem je dodatečná volba práva a materiální volba práva ve vztahu k jednomu státu a ve vztahu k Evropské unii.

⁵³ O'Brien, John. *Conflict of Laws*. 2. vydání. Londýn, 1999, s. 363 (ve vztahu k obdobnému ustanovení v Římské úmluvě). IN BŘICHÁČEK, Tomáš. Kolizní úprava spotřebitelských smluv v nařízení Řím I – aktuální otázky. *Právní rozhledy*, 23-24/2012, s. 829.

⁵⁴ Viz Evropská komise. Návrh nařízení EP a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje, KOM(2011) 635 v konečném znění, 2011, důvodová zpráva a bod 3 preambule

⁵⁵ BEUC uvádí, že cílem čl. 6 .odst. 2 je výběr lepších standardů ochrany z těch, které se nabízí mezi zvoleným právem a právem země spotřebitelova bydliště.

⁵⁶ Viz BEUC Common European Sales Law – BEUC's preliminary position, 2012, s. 12. Dostupné na <<http://www.beuc.org/custom/2012-00202-01-E.pdf>>.

či nutně použitelné normy. V takovém případě by zmíněná volba práva mohla představovat nepřiměřenou podmínku ve smyslu Směrnice 93/13/EHS.⁵⁷

2.2.2 Formální a materiální platnost smlouvy

Čl. 10 Nařízení Řím I upravuje existenci a platnost smlouvy. V odst. 2. je stanovena výjimka,⁵⁸ která se uplatní v případě, kdy by nebylo přiměřené určovat účinky chování dle odst. 1. Tohoto ustanovení se ale musí smluvní strana dovolat. V zásadě se existence a platnost spotřebitelské smlouvy bude posuzovat dle práva státu, ve kterém má spotřebitel bydliště, a to z důvodů obsažených v čl. 6 odst. 2.

Obecně pro určení rozhodného práva pro posouzení formální stránky smlouvy je stanovena řada podmínek, ale v případě spotřebitelské smlouvy se použije čl. 11 odst. 4. a bude zásadně použitelné právo státu, v němž má spotřebitel obvyklé bydliště. Tudíž dochází k plnému promítnutí ochrany slabší smluvní strany. To ovšem neplatí u smluv, jejichž předmětem je věcné právo k nemovitosti či nájem nemovitostí. Na ně se vztahují nutně použitelné normy práva státu, v němž se nemovitost nachází.⁵⁹

2.2.3 Nutně použitelné normy

Nutně použitelné normy (dále jen „NPN“) jsou většinou normy veřejnoprávního charakteru. Jedná se zejména o normy práva ústavního, správního, finančního a trestního.⁶⁰ O NPN se mluví jako o tzv. aktivním veřejném pořádku. Aktivnost spočívá v tom, že NPN působí ve veřejném zájmu a slouží k prosazení tohoto státního hospodářsko-politického zájmu.⁶¹ Prosazení státního (veřejného) zájmu je myšleno v tom smyslu, že tyto předpisy obsahují vůli být použity nezávisle na právním řádu, kterým se daný soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem řídí.⁶²

NPN sehrají roli v případech, kdy se bude jednat o spotřebitele či spotřebitelskou smlouvu dle lex fori, ale nebude možné tyto pojmy podřadit pod vymezení dle Nařízení Řím

⁵⁷ BĚLOHLÁVEK: Římská úmluva..., I. díl. s. 1003.

⁵⁸ Výjimka z čl. 10 odst. 1 Nařízení Řím I: „Existence a platnost smlouvy nebo některého ustanovení smlouvy se určuje podle práva, které by se na základě tohoto nařízení použilo, kdyby byla smlouva nebo ustanovení smlouvy platné.“

⁵⁹ V konkrétním případě se mohou dostat do konfliktu s nutně použitelnými normami lex fori, zvláště na ochranu spotřebitele. Blíže se touto otázkou zabývám níže ve výkladu o nutně použitelných normách.

⁶⁰ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2009, s. 235.

⁶¹ KAPITÁN, Zdeněk. *Nutně použitelné normy v mezinárodním prostředí*. 2004. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, s. 68.

⁶² PAUKNEROVÁ, Monika. Kogentní normy v mezinárodně obchodní praxi. *Právní praxe v podnikání*. 1994, č. 12, s. 28-29.

I. To obsahuje úpravu NPN v čl. 9. Dle 1. a 2. odstavce jsou NPN lex fori použitelné v podstatě kdykoli.⁶³

Z důvodu omezeného rozsahu mé diplomové práce se soustředím pouze na určení ustanovení právního řádu ČR, kterým je možné přiznat postavení NPN.

Dle čl. 6 odst. 2 Směrnice 93/13/EHS „členské státy přijmou nezbytná opatření pro zajištění toho, aby spotřebitel neztratil ochranu, kterou mu poskytuje tato směrnice, proto, že si zvolil právní předpisy třetí země jako právní předpisy vztahující se na smlouvu, jestliže smlouva úzce souvisí s územím členských států“. De facto ustanovení provádějící tuto směrnici by měla mít postavení NPN ve vztahu k 3. státům. Čl. 7 této směrnice dále požaduje po státech, aby „zajistily existenci vhodných a účinných nástrojů, které v zájmu spotřebitelů zajistí soulad s touto směrnicí“. Navíc čl. 8 dovoluje přijetí přísnějších ustanovení k zajištění nejvyššího stupně ochrany spotřebitele. Podobná ustanovení obsahuje také směrnice 97/7/ES⁶⁴ v čl. 11 odst. 1, čl. 12 odst. 2 a čl. 14. Dle čl. 12 odst. 1 se navíc „spotřebitel nemůže vzdát svých práv, která mu vznikají provedením této směrnice ve vnitrostátním právu“. Z důvodu ochrany slabší strany pak stejné principy platí pro všechny směrnice chránící spotřebitele.

Nejen z pohledu národních úprav, které chrání spotřebitele prostřednictvím kogentních ustanovení, ale i z pohledu komunitárního práva, je nezbytné zajistit použitelnost takových ustanovení v každém případě, poněvadž jen touto cestou může dojít k naplnění cílů práva EU. Stejný závěr vyplývá i z rozsudku ESD ve věci *Eco Swiss*,⁶⁵ dle kterého lze s ohledem na shodné postavení ochrany spotřebitele dojít k závěru (což potvrdil ESD i ve věci paní *Claro*⁶⁶), že ustanovení směrnice provádějící tuto ochranu spadají pod pojem veřejného pořádku jednotlivých států, a to i v případě, kdy není směrnice řádně implementována. Z jejich povahy je zapotřebí jim přiznat postavení aktivního veřejného pořádku, tedy postavení NPN.

---

⁶³ Jediné omezení je stanoveno pro NPN práva země, v níž byly nebo mají být smlouvy splněny – ustanovení čl. 9 odst. 3 Nařízení Řím I.

⁶⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku. Úř. věst. L 144, 4. června 1997, s. 19 a násl.

⁶⁵ Rozsudek ESD ze dne 1. června 1999, *Eco Swiss ChinaTime Ltd proti Benetton International NV*, C-126/97, Sb. rozh. s. I-3055: „However, according to Article 3(g) of the EC Treaty (now, after amendment, Article 3(1)(g) EC), Article 85 of the Treaty constitutes a fundamental provision which is essential for the accomplishment of the tasks entrusted to the Community and, in particular, for the functioning of the internal market. The importance of such a provision led the framers of the Treaty to provide expressly, in Article 85(2) of the Treaty, that any agreements or decisions prohibited pursuant to that article are to be automatically void.“

⁶⁶ Rozhodnutí ESD ze dne 26. října 2006, *Elisa María Mostaza Claro v. Centro Móvil Milenium SL*, C-168/05, Sb. rozh. s. I-10421.

Můžeme dovodit, že povahu NPN mají zásadně všechna ustanovení směrnic a ustanovení provádějící směrnice chránící spotřebitele, ledaže z jejich znění vyplývá povaha doporučení. Stát by měl přiznat povahu NPN i ustanovením, která nejsou odvislá od implementace směrnice, jestliže je jejich cílem ochrana spotřebitele jako slabší strany před konkrétním jednáním podnikatele a ne pouze před konkrétním jednáním českého podnikatele na území ČR.⁶⁷

Svou úlohu NPN lex fori sehrávají i v případě konkurence s NPN práva státu, v němž se nachází nemovitost. Dle mého názoru by měl rozhodující soud upřednostnit NPN lex fori, poněvadž není možné dát přednost cizímu veřejnému pořádku před vlastním. Tento závěr navíc vyplývá i z čl. 9 odst. 2 Nařízení Řím I. Následkem pravděpodobně bude neuznatelnost rozhodnutí ve státě, v němž leží nemovitost, ale bude možné se dle tohoto rozhodnutí domáhat náhrady způsobené škody po osobě, jež je smluvní stranou spotřebitele.

2.2.4 Ochrana spotřebitele mimo definici čl. 6 Nařízení Řím I

Stejně jako v procesu hledání a určování pravomocného orgánu, i zde může dojít k situaci, kdy definice v čl. 6 Nařízení Řím I bude užší, nežli stanoví právní řády jednotlivých čl. států. Smluvní volnost obecně nebude limitována a použitelným právem bude zásadně právo země obvyklého bydliště podnikatele. Současně bude stále možné aplikovat čl. 10 odst. 2 Nařízení Řím I upravující vznik a materiální platnost smlouvy, a to v případě, když se jeho aplikace spotřebitel dovolává. I když se bude jednat o spotřebitele dle lex fori, bude vhodnější tyto skutečnosti posoudit dle práva obvyklého bydliště spotřebitele. Formální platnost se většinou posoudí dle práva státu jeho obvyklého bydliště (právo státu, kde byl úkon učiněn). Nadále bude spotřebitel chráněn dle vnitrostátního práva NPN lex fori, poněvadž ty se vážou ke spotřebiteli dle jejich vlastního vymezení.

2.2.5 Ochrana spotřebitele v ZMPS

V důsledku existence Nařízení Řím I se ZMPS použije na vztahy vzniklé po 16. prosinci 2009 tehdy, kdy nebude dána věcná a osobní působnost Nařízení Řím I a daný vztah nebude upraven mezinárodní smlouvou o právní pomoci.

Tento zákon neobsahuje zvláštní úpravu pro hledání a určování rozhodného práva v případě spotřebitele, tudíž se použijí stejná ustanovení jako při řešení běžných sporů. Z toho můžeme dovodit, že ochrana spotřebitele v této oblasti je v podstatě nulová.

---

⁶⁷ Srov CHLEBCOVÁ, Radka. Kolizně právní zajištění evropské úrovně ochrany spotřebitele: Ochranná ustanovení směrnic. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2007, roč. 15, č. 4, s. 125 - 129.

ZMPS v ustanovením § 9 opravňuje strany k tomu, aby provedly volbu práva, kterým bude ovládán jejich závazkový vztah. Pokud si rozhodné právo nezvolí, použijí se pravidla v ustanovení § 10. Obecně bude nejčastějším rozhodným právem právo země obvyklého bydliště podnikatele (§ 10 odst. 2 písm. a). Avšak i za této situace je možné použít lex fori dle obecných zásad mezinárodního práva soukromého.⁶⁸

2.2.6 Ochrana spotřebitele v NZMPS

V ČR se NZMPS použije na vztahy vzniklé po 1. lednu 2014 v případě kdy nebude věcná a osobní působnost Nařízení Řím I a daný vztah nebude upraven mezinárodní smlouvou o právní pomoci.

NZMPS zachovává stranám možnost volby rozhodného práva (§ 87). Pokud si strany rozhodné právo nezvolí, smlouva se řídí právem státu, s nímž nejúžeji souvisí. Pokud právní poměr založený spotřebitelskou smlouvou úzce souvisí s územím některého čl. státu EU, nemůže být spotřebitel zbaven ochrany příslušející mu podle českého práva, jestliže řízení probíhá v ČR, i když pro smlouvu bylo zvoleno nebo i jinak se má použít právo jiného než čl. státu EU (§ 87 odst. 2).

Dále přináší v souvislosti s rozhodným právem i úpravu některých otázek, které dosud v ZMPS upraveny nebyly. Předně se jedná o použitelnost nutně použitelných norem právního řádu ČR, které se použijí bez ohledu na to, kterým právním řádem se právní poměry řídí (viz § 3). Pokud se jedná o NPN cizího právního řádu, tak ty se použijí na návrh účastníka, za podmínek v § 25.

Ustanovení § 24 odst. 1 umožňuje za podmínek v něm stanovených upustit od použití práva, které by se jinak mělo použít dle kolizních ustanovení zákona, a použít jiné právo. Je to z důvodu, že abstraktní právní normy nemohou předvídat a postihnout všechny mimořádné situace v mezinárodních vztazích. „Mohlo by se tak stát, že by použití určitého práva podle kolizních ustanovení zákona příkře odporovalo legitimnímu očekávání účastníků.“⁶⁹ Toto ustanovení umožňuje spravedlivé řešení při určení a použití rozhodného práva. Dle důvodové zprávy půjde ovšem o zcela výjimečné případy.

2.3 Řízení dle evropských nařízeních

Spotřebitel při uplatnění svého nároku proti zahraničnímu podnikateli může využít i další možnosti, které mu poskytuje právo EU. Jedná se obvykle o případy, kde hodnota

⁶⁸ K jejich použitelnosti viz předchozí výklad o nutně použitelných normách.

⁶⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

sporu nepřesahuje částku 2.000,- EUR či se nepředpokládá popření vymáhaného nároku ze strany dlužníka. Tato řízení probíhají většinou na podkladě vzorových formulářů, které jsou dostupné ve všech jazycích EU včetně souvisejících informací na internetových stránkách Evropského soudního atlasu ve věcech občanských.⁷⁰:

2.3.1 Evropský exekuční titul pro nesporné pohledávky

Toto řízení upravuje nařízení EP a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné pohledávky.

Evropský exekuční titul (dále jen „EET“) je potvrzení, které je připojeno k rozsudku vnitrostátního soudu, soudnímu smíru nebo úřední listině a které umožňuje jejich vymáhání v jiném čl. státě. Toto řízení je možné vést i proti osobě, která nárok nepopírá, pokud vnitrostátní soud rozhodl, že spotřebiteli dluží dotyčnou částku. K jeho vydání je zapotřebí obrátit se na soud, který rozhodl ve věci samé a splnit procesní požadavky. Vymáhaný nárok se bude považovat za nesporný, jestliže odpůrce souhlasil s nárokem u soudu, prostřednictvím soudního smíru, nebo pokud vůči němu nevznesl námitky, či v případě, že původně vznesl námitky, ale poté se k soudu nedostavil (konkludentní souhlas).

2.3.2 Evropský platební rozkaz

Toto řízení je upraveno nařízením EP a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. ledna 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu.

Toto řízení se použije, vymáhá-li spotřebitel peněžní prostředky od osoby, která nepopírá, že dotyčnou částku dluží. Jedná se o „nesporný peněžitý nárok“. Na rozdíl od předcházejícího řízení není třeba napřed rozsudek vnitrostátního soudu. Soud návrh posoudí, zkontroluje vyplněný formulář a případně vyzve k poskytnutí doplňujících informací. Poté evropský platební rozkaz (dále jen „EPR“) doručí žalovanému. Ten může buď zaplatit částku nároku, nebo jej popřít. Na popření má 30 dnů. Pokud podá odpor, stává se z něj „sporný případ“ a je projednán dle vnitrostátních pravidel pro občanskoprávní řízení čl. státu, v němž byla žaloba podána. Jestliže žalovaný nepodá odpor, EPR se stane automaticky vykonatelný. Jediný důvod pro zamítnutí výkonu v čl. státě je neslučitelnost s jiným rozsudkem vynesným v jiném čl. státě mezi totožnými účastníky řízení. Vyhotovený EPR a případně jeho překlad je nezbytné zaslat orgánům příslušným pro výkon v čl. státě, kde se bude nárok vymáhat (v němž má žalovaný bydliště nebo majetek).⁷¹

⁷⁰ Více na <http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/epo_filling_cs.htm>.

⁷¹ Více o výkonu na <http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_gen_cs.htm>.

2.3.3 Řízení o drobných nárocích

Toto řízení je upraveno nařízením EP a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí řízení o drobných nárocích.⁷²

Cílem právní úpravy je zajistit co nejkratší a nejjednodušší řízení. Žalobce vyplní příslušný formulář a k němu připojí související dokumenty odůvodňující výši nároku (např. stvrzenky, faktury apod.). Poté, co soud formulář návrhu obdrží, vyplní svou část „odpovědního formuláře“ a do 14 dnů zašle jeho kopii spolu s odpovědním formulářem žalovanému. Žalovaný má 30 dnů na odpověď vyplněním své části odpovědního formuláře. Soud poté zašle žalobci do 14 dnů kopii odpovědi. Do 30 dnů od obdržení odpovědi žalovaného (byla-li zaslána) musí soud vydat rozhodnutí, nebo si vyžádat od stran další písemné informace, popřípadě je předvolat k ústnímu jednání. Jestliže se ústní jednání koná, strany nemusí být zastoupeny advokátem. Jakmile je vydáno rozhodnutí v žalobcův prospěch, může požádat soud o vyplnění formuláře „D“. Rozsudek spolu s tímto formulářem (který žalobce nechá přeložit do jazyka jiného čl. státu) je vykonatelný. Důvod pro zamítnutí výkonu v jiném čl. státě je totožný jako u předcházejícího řízení.⁷³

Pokud stojí spotřebitel před rozhodnutím, které z výše uvedených řízení je pro něj nejhodnější, je v první řadě důležitá hodnota uplatňovaného nároku. Pokud by jeho nárok nepřesáhl částku 2.000,- EUR (bez úroků z prodlení), připadalo by v úvahu evropské řízení o drobných nárocích. Pokud navíc nepředpokládá, že dlužník jeho nárok popře, je možné využít EPR⁷⁴, nebo EET (je-li k dispozici rozsudek vyneseny proti určité osobě)⁷⁵. Řízení dle Nařízení Brusel I se použije v případě, je-li nárok popřen nebo je-li požadovaná částka vyšší než 2.000,- EUR.

2.4 Uznání a výkon soudních rozhodnutí

Poté, co byl vynesena rozsudek ve spotřebitelův prospěch, musí být uznán v ostatních čl. státech. V souvislosti s případným výkonem rozhodnutí je rozdíl mezi rozhodnutím českého soudu, které bude vykonáno podle českých procesních předpisů (o. s. ř. a EŘ), a výkonu

⁷² Drobným nárokem se přitom rozumí pohledávka na peněžité plnění do výše 2 000 EUR (bez navýšení o úroky).

⁷³ Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. *Průvodce občana příhraničními soudními spory v Evropské unii*, s. 5 – 15. Dostupné na <http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_litiges_civils_transfrontaliers_cs.pdf>.

⁷⁴ Od počátku se jedná o evropské řízení. Pokud je třeba podat žalobu na osobu v jiném čl. státě, může být snazší využít EPR, protože potřebné informace a formuláře jsou dostupné ve všech jazycích EU.

⁷⁵ Řízení o evropském exekučním titulu začíná jako vnitrostátní (již k dispozici soudní rozsudek) a poté se stává evropským řízením, což usnadňuje jeho výkon v jiném čl. státě.

rozhodnutí vydaném v jiném čl. státu EU, kde se postupuje dle příslušných nařízení. Je-li prováděn výkon rozhodnutí dle Nařízení Brusel I⁷⁶, je potřebné tzv. prohlášení vykonatelnosti, vydané na žádost oprávněného českým soudem. Po obdržení tohoto potvrzení je třeba využít příslušné mechanismy pro výkon rozhodnutí v příslušném čl. státě, např. soudního vykonavatele.

Zásadní změny ve výkonu rozhodnutí přinese Nařízení Brusel I bis. Soudní rozhodnutí vydané a vykonatelné v některém čl. státě má být vykonatelné v jiném čl. státě za stejných podmínek, jako by šlo o rozhodnutí vydané v daném státě (čl. 41 odst. 1), na rozdíl od Nařízení Brusel I, kde je potřebné prohlášení vykonatelnosti (exequatur). Jeho zrušením má dojít k rychlejšímu a ekonomičtějšímu řízení, a to zejména s ohledem na obranu žalovaného.

Bylo-li rozhodnutí vydáno podle 3 výše uvedených nařízení, pak již není potřebné prohlášení vykonatelnosti vydané českým soudem, ale je možné přímo přistoupit k výkonu cizího soudního rozhodnutí podle českých procesních předpisů.⁷⁷

ZMPS se použije jen v případě uznání a výkonu rozhodnutí soudů jiných států než čl. států EU, jestliže danou věc neupravuje jiná smlouva (zejména dvoustranná smlouva o právní pomoci či o uznání a výkonu).

NZMPS se po 1. lednu 2014 (stejně jako ZMPS) použije jen v případech, kdy žalovaný má bydliště mimo EU a není dána výlučná příslušnost či jurisdikční dohoda ve prospěch soudu čl. státu EU (jinak se uplatní Nařízení Brusel I) a zároveň neexistuje ve vztahu k dané zemi mezinárodní smlouva řešící tuto otázku.

2.4.1 Ochrana spotřebitele při uznání a výkonu soudních rozhodnutí

Dle Nařízení Brusel I uznání soudního rozhodnutí probíhá automaticky. Není vyžadováno zvláštní řízení (čl. 33 odst. 1). Pokud se ale uznání stane sporným, pak na základně námítky dojde k posouzení podmínek uznání ve zvláštním řízení o uznání dle čl. 33 odst. 2 nebo v řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti dle čl. 33 odst. 2. Tato otázka může být také vznesena u soudu čl. státu jako předběžná otázka, o níž má tento soud rozhodnout. Důvody odepření uznání jsou stanoveny v čl. 34 a 35.

---

⁷⁶ Nařízení Brusel I obsahuje vlastní legislativní zkratku „rozhodnutí“. Je jím každé rozhodnutí vydané státním soudem (nikoliv soudem rozhodčím) členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako rozsudek, usnesení, příkaz nebo nařízení výkonu rozhodnutí, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním úředníkem. Mezi rozhodnutí nepatří soudní smír, který je dle čl. 58 vykonatelný za stejných podmínek jako veřejné listiny.

⁷⁷ ONDŘEJ, Jan a kol. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: Ekonomické, právní a sociální aspekty*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 172.

V čl. 34 je jako důvod neuznání stanoven „zjevný rozpor s veřejným pořádkem státu“,⁷⁸ ve kterém se žádá o uznání. Tento důvod pro neuznání by se měl používat jen ve výjimečných případech.⁷⁹ Veřejný pořádek je tady užíván ve smyslu pasivní veřejný pořádek, tudíž se nepoužijí NPN. V každém případě se zkoumá účinek uznání na podstatné zásady společenského a státního zřízení a zásady, na kterých založen právní řád uznávajícího státu. Ochrana spotřebitele je nižší ve srovnání s NPN, což se odráží i ve spojení „zjevný rozpor“.⁸⁰ Soud navíc cizí rozhodnutí nepřezkoumává po věcné stránce, ale zkoumá pouze podmínky jeho uznání a případného výkonu.

Výraznější ochrana spotřebitele je stanovena v čl. 35 Nařízení Brusel I. Důvodem pro neuznání rozhodnutí je nerespektování oddílu 4 Nařízení Brusel I upravující ochranu spotřebitele.

Nařízení Brusel I bis převzal důvody bránící prohlášení vykonatelnosti z Nařízení Brusel I a ty byly unifikovány na důvody bránící výkonu cizího rozhodnutí. Vedle těchto důvodů se pro odepření výkonu aplikují důvody platné v dožádaném státě bez ohledu na to, zda se jedná o tuzemské či zahraniční rozhodnutí. Nejzásadnější změnu obsahuje čl. 36, dle něhož rozhodnutí vydaná v některém čl. státě jsou v ostatních čl. státech uznávána, aniž je vyžadováno zvláštní řízení. Spotřebitel tudíž bude moci rovnou podat návrh na výkon rozhodnutí u příslušných orgánů čl. státu (čl. státy nahlásí příslušné soudy i v navazujících řízeních Komisi). Tyto orgány pak budou zacházet s rozhodnutím stejným způsobem jako s tuzemským, bez toho, že by mohly ex offio zkoumat důvody pro odepření jeho výkonu.⁸¹ Proti nařízení výkonu se žalovaný bude moci bránit podáním opravného prostředku k soudu, v němž namítne některý z důvodů dle Nařízení Brusel I bis pro odepření výkonu cizího rozhodnutí. Soud musí o návrhu rozhodnout neprodleně, tudíž není stanovena přesná lhůta (viz čl. 48). Rozhodnutí o návrhu o odepření výkonu může napadnout kterákoli strana opravným prostředkem u soudu. Rozhodnutí odvolacího soudu může být fakultativně napadeno dalším opravným prostředkem. Záleží jen na čl. státu, zda další opravný prostředek

---

⁷⁸ ROZEHNALOVÁ, TÝČ: *Evropský justiční prostor...*, s. 308.

⁷⁹ Více. rozsudek ESD ze dne 4. února 1988, ve věci 145/86 H. L., M. H. proti A. K. In usnesení NS ze dne 24. března 2011, sp. zn.. 20 Cdo 5180/2008. Dle něj: „Výhradu veřejného pořádku jako důvod pro neuznání rozhodnutí lze použít jen ve výjimečných případech, ve kterých by uznání účinků cizího rozhodnutí, nikoliv uznání rozhodnutí jako takového, bylo ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem státu, ve kterém má k uznání dojít.“

⁸⁰ PAUKNEROVÁ: *Evropské mezinárodní právo...*, s. 162.

⁸¹ Srov. čl. 41 Nařízení Brusel I bis.

nahlásí Komisi. Na řízení o odepření výkonu se v rozsahu, v jakém není upraveno v nařízení, řídí vnitrostátním právem státu výkonu.⁸²

ZMPS chrání spotřebitele svým čl. 64, v němž stanoví výhradu veřejného pořádku. Dle písmena d) stačí, když se rozhodnutí příčí veřejnému pořádku ČR. Ve srovnání s Nařízením Brusel I ZMPS neobsahuje sice spojení „zjevný rozpor“, ale v praxi se tento důvod k neuznání používá výjimečně.

NZMPS se v otázce odepření uznání a výkonu rozhodnutí cizích soudních rozhodnutí podstatně neliší od ZMPS. V ustanovení § 15 odst. 1 písm. e) obsahuje jako důvod neuznání cizího rozhodnutí také výhradu veřejného pořádku. Na rozdíl od ZMPS je třeba, aby se uznání rozhodnutí „zjevně“ příčilo veřejnému pořádku.

Kdybych měla zhodnotit současnou ochranu spotřebitele v této fázi procesu, zdá se mi nedostatečná. V současné době totiž chybí zvláštní úprava uznání a výkonu soudních rozhodnutí pro spotřebitele. Spotřebitel sice může žalovat podnikatele v místě svého bydliště, ale aby dosáhl přiznaného nároku, je třeba požádat soud o uznání rozhodnutí ve státě bydliště podnikatele (případně jeho sídla). Jedinou výjimkou je řízení o drobných nárocích, které však nelze použít ve všech spotřebitelských sporech.

Od 10. ledna 2015 nabude účinnosti (s výjimkou čl. 75 a 76) Nařízení Brusel I bis. Nejpodstatnější změna, kterou toto nařízení v souvislosti s uznáním a výkonem cizích soudních rozhodnutí přinese, spočívá v tom, že rozhodnutí vydaná v některém čl. státě budou v ostatních čl. státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení. Pro spotřebitele by to na první pohled mohlo znamenat urychlení procesu vedoucího k výkonu jejich pravomocných rozhodnutí. Budou totiž moci rovnou podat návrh na výkon rozhodnutí u příslušných orgánů čl. státu. Na druhou stranu, pokud dojde k uplatnění opravných prostředků ve fázi výkonu rozhodnutí, může celý proces trvat srovnatelně dlouho jako v případě Nařízení Brusel I.

2.5 Srovnávací přehled EU o soudnictví

Jelikož důvěra ve fungující právní stát se přímo promítá do ochoty investovat do hospodářství, efektivní fungování soudních systému čl. států je jedním z hlavních cílů celé EU.

V rámci zlepšení kvality a nezávislosti soudnictví Evropská komise dne 27. března 2013 představila nový srovnávací nástroj – Srovnávací přehled EU o soudnictví (dále

---

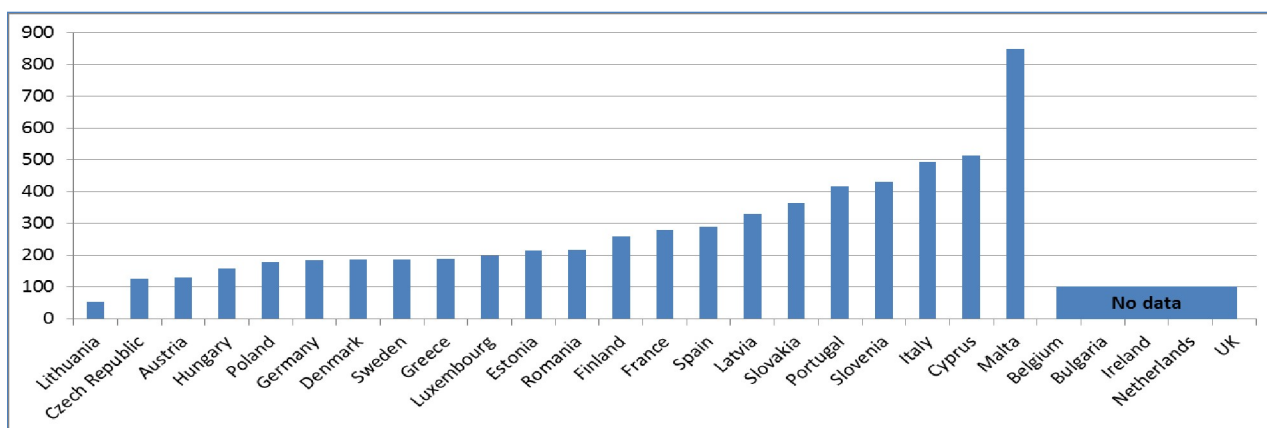
⁸² Nařízení Brusel I bis upravuje uznání a výkon cizích rozhodnutí v čl. 36 až 60.

jen „Srovnávací přehled EU“).⁸³ Srovnávací přehled EU obsahuje objektivní, spolehlivé a srovnatelné údaje o fungování soudních systémů v 27 čl. státech EU. Získané informace poslouží mimo jiné jako doporučení jednotlivým zemím, jež vychází z roční analýzy růstu. Dle Viviane Redingové, místopředsedkyně Evropské komise a komisařky EU pro spravedlnost, má tento nástroj sloužit jako systém včasného varování a pomůže EU a čl. státům dosáhnout efektivnějšího soudnictví pro občany a podniky.

Srovnávací přehled EU se zaměřuje na ty parametry, které přispívají ke zlepšení podnikatelského a investičního prostředí. Zvláště zkoumá ukazatele účinnosti u občanskoprávních a obchodních případů, které souvisí s rozhodováním obchodních sporů. Zabývá se i správním soudnictvím, neboť to sehrává v podnikatelském prostředí významnou úlohu (např. pokud jde o vydávání povolení nebo správní spory s daňovými orgány). Poskytuje údaje o době potřebné na vyřešení případů u soudu, míře vyřešených případů, počtu projednávaných a neuzavřených případů, využívání elektronických prostředků pro správu případů, využívání ADR, dostupném vzdělávání pro soudce a zdrojích, jež mají soudy k dispozici. Jelikož spravedlnost musí být nejen vykonávána, ale musí být také vidět, že je vykonávána, poskytuje údaje o vnímání nezávislosti soudnictví. Tyto informace vyplývají ze zjištění Světového ekonomického fóra a Projektů světové justice (WJP). K nejdůležitějším závěrům prvního Srovnávacího přehledu EU patří:

- U 1/3 čl. států je délka řízení nejméně dvakrát delší než u většiny čl. států. Nízká míra vyřešených případů vede k nárůstu projednávaných a neuzavřených věcí.

Potřebná doba k vyřešení občanskoprávních a obchodních případů * (ve dnech)

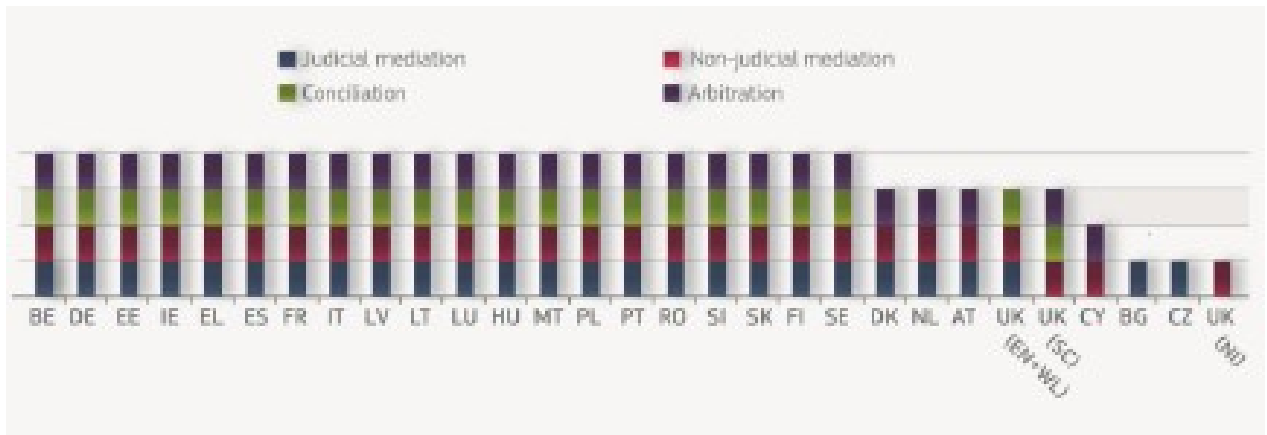

Zdroj: Studie Komise Rady Evropy pro hodnocení efektivnosti soudnictví

⁸³ THE EU JUSTICE SCOREBOARD. 26 s. Dostupné na <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_communication_en.pdf>.

- Sledování a hodnocení pomáhá zkrátit délku řízení. Většina členských států má komplexní systém sledování, několik členských států však v tomto směru zaostává.
- Používání metod alternativního řešení v nízké míře.

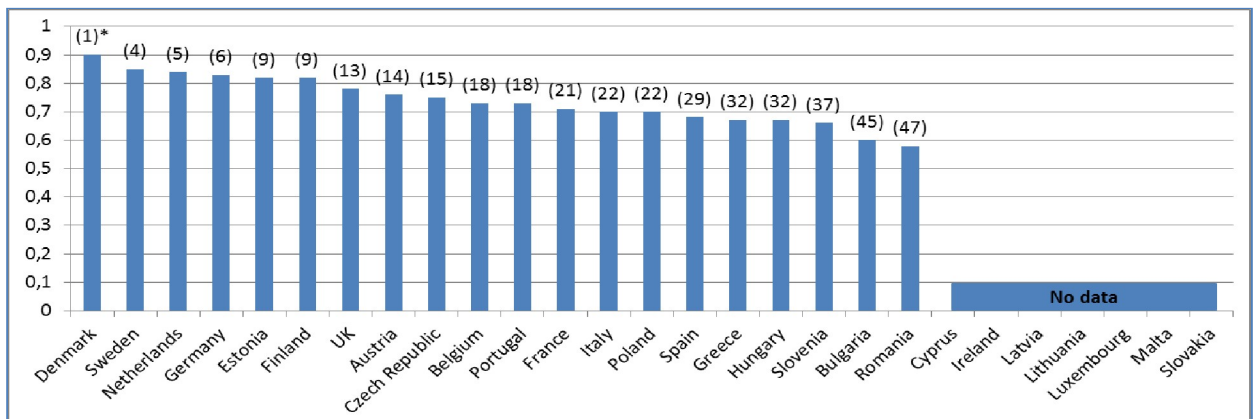
Používání metod alternativního řešení sporů

Zdroj: Studie Komise Rady Evropy pro hodnocení efektivnosti soudnictví

- Velmi rozdílné vnímání nezávislosti soudních systémů.

Vnímání nezávislosti soudního systému

Vyšší hodnota v grafu znamená vyšší subjektivní vnímání nezávislosti soudní (v procentech, přičemž 1 = 100%)

* Číslo označuje pořadí mezi je 97 zeměmi na světě.

Zdroj: World Justice Project

2.5.1 Přínos Srovnávacího přehledu EU

Komise vyzvala čl. státy, EP a všechny zúčastněné strany, aby se zapojily do debaty o procesu zlepšování vnitrostátních soudních systémů. Evropští ministři spravedlnosti již

na zasedání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci dne 8. března diskutovali o tom, jak mohou účinnější soudní systémy přispět k hospodářskému růstu (MEMO/13/173).

Další možností Komise jak reagovat na problémy efektivity soudních systémů je přijímání doporučení pro příslušné čl. státy. Ta postoupí vedoucím představitelům EU ke schválení na zasedání červnové Evropské rady. Poté by čl. státy měly tyto pokyny promítnout do svých ročních rozpočtů a dalších právních předpisů. Komise také zahájila širší diskusi o úloze soudnictví v EU, jejíž závěry budou projednány na konferenci, Assises de la justice, jež se bude konat ve dnech 21. — 22. listopadu 2013.

3 Mimosoudní řešení sporu a ochrana spotřebitele

Pojem ADR je poměrně nový. Objevil se v souvislosti s hledáním alternativních metod rozhodování sporů k řízení před obecnými soudy, které se postupem času stalo velmi nákladné a zdlouhavé. To spotřebitele odrazuje v mnohých případech od jeho využívání.

Ve světě se setkáme s odlišnými názory na to, jaké typy řízení lze podřadit pod pojem ADR. *Rozehnalová*⁸⁴ rozděluje způsoby řešení sporu dle závislosti na stupni ingerence moci veřejné do 3 skupin:

- alternativní způsoby řešení sporů,
- rozhodčí řízení,
- řízení před obecnými soudy.

Dle této koncepce není rozhodčí řízení součástí metod ADR, ale samostatnou kategorií. V následujícím textu se držím této koncepce. Právo EU však zastává jinou koncepci. Odlišuje ADR systémy, kde je výsledkem závazné rozhodnutí od ADR systémů, které pouze pomáhají stranám nalézt vhodná řešení. Ve druhém zmiňovaném případě půjde např. o situaci, kdy třetí strana působí v roli smírce, který jen vede strany k řešení, ale samotné řešení nenavrhuje. Obě tyto kategorie systémů se ve výsledku řadí pod pojem ADR. Obecně panuje shoda na tom, že mezi ADR nepatří řešení stížností zákazníků přímo obchodníkem (např. prostřednictvím vnitřního oddělení pro stížnosti zákazníků) nebo přímé ani smírné řešení mezi stranami.

Hlavním rozdílem od řízení před obecnými soudy je, že u ADR metod obvykle nejde o proces nalézání práva, ale o hledání oboustranně přijatelné dohody. Aby mohla být některá metoda označena za ADR, je potřeba naplnit kumulativně tyto podmínky⁸⁵:

- a) dobrovolnost stran v podřízení se tomuto způsobu řízení,
- b) jmenování osoby či osob třetích, které zprostředkují jednání stran,
- c) postup řízení a jeho účinků je mimo přímý dosah právní regulace státu,
- d) úspěšným výsledkem je dohoda,
- e) existence smluvního vztahu mezi stranami a osobou či osobami, které provádějí smírní činnost,
- f) akcentace jednací, nikoli rozsuzovací povahy jednání a činnosti osob, které se na něm podílejí.

---

⁸⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2013, s. 19 a násl.

⁸⁵ Tamtéž, s. 22 – 23.

Ad c) Aby byla dle Rozehnalové naplněna tato podmínka, zahájení, průběh ani ukončení řízení nemají hmotněprávní ani procesněprávní účinky. Zároveň není nutné sledovat hmotné právo určitého státu pro řešení sporu.⁸⁶

Tady můžeme narazit na problém v případě, když v průběhu hledání řešení spotřebitelského sporu dojde k odchýlení se od platného práva, což v některých případech povede až k neplatnosti některých ujednání uzavřené dohody.⁸⁷ Požadavek zákonnosti je vyjádřen také v doporučení Evropské komise 98/257/ES, o kterém pojednávám v této kapitole.

Mezi ADR metody Rozehnalová řadí konciliaci, mediaci, negociaci, expertizu, mini-trial a med-arb. Všechny tyto metody jsou založeny na technikách vyjednávání.

Samostatné kapitoly věnují mediaci a rozhodčímu řízení jako nejčastějším metodám uplatňovaným při řešení přeshraničních spotřebitelských sporů.

Výběr určité formy ADR je zcela závislý na vůli a dohodě sporných stran. S tím souvisí i stupeň rozvoje ADR v jednotlivých státech, který je mnohdy odvislý od efektivnosti soudního řízení. Méně časté a rozvinuté jsou tyto metody v zemích, které mají rychlejší a preciznější soudní systém, nežli v zemích, kde je zdlouhavý a nákladný. Příkladem může být Německo, které je známo svým poměrně funkčním soudním systémem, a metody ADR zde nejsou často využívány. Naproti tomu ve státech USA se setkáme se složitým a nákladným soudním systémem, tudíž zde dochází k rychlému rozvoji metod ADR.⁸⁸

3.1 Vývoj ADR metod v Evropské unii

Ochrana spotřebitele je součástí sdílených pravomocí mezi EU a čl. státy. Jak je uvedeno v čl. 169 SFEU, přispívá EU mimo jiné k ochraně hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace a na vzdělávání k ochraně jejich zájmů. To ovšem nebrání čl. státům zachovávat či zavádět přísnější opatření na ochranu spotřebitele. Jedinou podmínkou takových opatření je jejich slučitelnost se smlouvami. Nad dodržováním tohoto požadavku dohlíží Komise, kterou státy musí o vlastních vydaných opatřeních informovat. Posílená ochrana legitimuje mimo jiné státy k vydávání opatření odůvodněných důležitými

---

⁸⁶ Tato podmínka se v ČR neuplatní v případě mediace na základě ustanovení § 32 a § 33 MedZ. Lhůty dle občanského a obchodního zákoníku v průběhu provádění mediace neběží. Tedy od jejího zahájení (podpisem smlouvy o zahájení mediace splňující zákonné náležitosti) po ukončení.

⁸⁷ §55 odst. 1 obč. zák.: „Smluvní ujednání spotřebitelských smluv se nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele. Spotřebitel se zejména nemůže vzdát práv, které mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své smluvní postavení.“

⁸⁸ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 5.

požadavky ve smyslu čl. 36 SFEU nebo kategorických požadavků ve smyslu judikatury *Cassis de Dijon*⁸⁹.

Iniciativa ADR/ODR založená na čl. 114 SFEU přispěje k dosažení těchto cílů v rámci řádného fungování vnitřního trhu. Při této činnosti se navíc musí dbát požadavku vysoké úrovně ochrany spotřebitele.

Od 90. let minulého století orgány EU prosazovaly rozvoj systémů ADR. Zelená kniha Evropské komise z 16. listopadu 1993, o přístupu spotřebitelů k právní ochraně a o urovnávání spotřebitelských sporů v rámci jednotného trhu, obsahovala možnosti přístupu Společenství k této problematice.⁹⁰

Následovaly konzultace, které v roce 1996 vyústily ve vytvoření Akčního plánu Evropské komise se stejným názvem. Na základě tohoto plánu pak vydala Evropská komise doporučení 98/257/ES⁹¹ o zásadách pro orgány příslušné pro mimosoudní urovnávání spotřebitelských sporů. Mezi tyto zásady patří:

- **Nezávislost** mimosoudního orgánu na předmětu sporu a stranách;
- **Transparentnost** řízení, pravidel a způsobů tvoření rozhodnutí;
- **Princip druhé strany**: Všechny zúčastněné strany musí mít příležitost uplatnit svůj pohled na věc a vyslechnout si pohled dalších stran;
- **Účinnost**, řízení musí být co nejrychlejší rychlé, přiměřené ceny nebo úplně bezplatné a snadno přístupné spotřebitelům, bez pomoci zákonného zprostředkovatele;
- **Zákonnost** znamená, že pravidla, které ochraňují spotřebitele, musí být dodržovány;
- **Svoboda**: spotřebitel nemůže být nucen předložit spor mimosoudnímu orgánu a rozhodnutí tohoto orgánu není závazné, pokud ho strany neakceptovaly;
- **Zastoupení**: každá ze stran má právo nechat se zastupovat třetí osobou.

Toto doporučení se vztahuje na řízení, v nichž třetí strana vystupuje autoritativně a na konci předkládá stranám návrh řešení sporu.

Roku 2001 Komise vydala doporučení 2001/310/ES o zásadách, jež se týkají mimosoudních orgánů při konsensuálním řešení spotřebitelských sporů. To je určeno

⁸⁹ Soudní dvůr EU v rozhodnutí 120/78 *Cassis de Dijon* judikoval tyto kategorické požadavky: účinnost fiskálního dohledu, ochrana spotřebitele, poctivost obchodních transakcí a ochrana zdraví.

⁹⁰ *Access of consumers to justice and the settlement of consumer disputes in the single market* [online]. 1993 [cit. 20. dubna 2013]. Dostupný na <<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l32023.htm>>.

⁹¹ *Commission Recommendation of 30 March 1998 on the principles applicable to the bodies responsible for out-of-court settlement of consumer disputes, 98/257/EC. OJ L 115/31* [online]. 30. 3. 1998 [cit. 20. dubna 2013]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:1998:0198:FIN:EN:PDF>>.

nezávislým orgánům, jejichž úkolem je přivést strany k jednání a vyřešit spor smírnou cestou. Třetí strana tady vystupuje jako smírce a snaží se dovést strany k vyřešení sporu, ale žádný návrh nepředkládá. Tento dokument obsahuje zásadu nezávislosti, transparentnosti, efektivity a spravedlnosti řízení. Smyslem doporučených principů bylo zejména zabezpečit ochranu spotřebitele a přispět k důvěryhodnosti ADR systémů.

Následně Komise vytvořila databázi všech organizací, které se v čl. státech EU zabývají ADR a splňují zásady obsažené v obou doporučeních⁹². Dalším významným dokumentem byla směrnice 97/5/ES, o přeshraničních platebních převodech, která obsahovala povinnost čl. států zabezpečit systémy ADR. Daný požadavek se v českém právu projevil vytvořením institutu finančního arbitra.

Další vývoj nastínila Zelená kniha o alternativních způsobech řešení sporů v oblasti občanského a obchodního práva,⁹³ ve které Komise vyzvala ke konzultaci dalších kroků v oblasti mediace. Zároveň uvedla, že čl. státy jsou povinny pro své občany zajistit efektivní, tedy včasný a nenákladný přístup k právní ochraně. Tato povinnost dle ní vyplývá jednak z čl. 6 EÚLP, související judikatury ESLP a čl. 47 Charty lidských práv EU. Na základě stejných ustanovení Komise také zpochybnila legitimitu tzv. rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách a položila otázku, zda takováto praxe není v rozporu se zákazem nepřiměřených smluvních ujednání ve smyslu Směrnice 93/13/EHS⁹⁴. Dále se zabývala i tím, zda by neměla být pro souhlas spotřebitele uplatňována určitá lhůta pro odstoupení bez udání důvodu obdobného charakteru jako u smluv uzavíraných na dálku nebo mimo místo obvyklé k podnikání.

Na základě Zelené knihy poté vypracovala návrh směrnice o určitých aspektech mediace v občanskoprávních a obchodních věcech, který odpovídá Doporučení Komise 2001/310/ES. Dále vypracovala i Evropský kodex pro mediátory.⁹⁵

---

⁹² Databáze dostupná na <http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/adr_en.htm>.

⁹³ EUROPEAN COMMISSION, *Green paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law*, Brussels, 2002, s. 6. Zelená kniha o alternativních způsobech řešení sporů v oblasti občanského a obchodního práva (COM(2002)196)

⁹⁴ Směrnice Rady 93/13/ES ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Úř. věst. L 95, 21. dubna 1993, s. 29 a násl.

⁹⁵ *Evropský kodex chování pro mediátory* [online]. 2009 [cit. 21. dubna 2013]. Dostupný na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0052:CS:HTML>>.

3.2 Vznik Evropských sítí na podporu řešení přeshraničních spotřebitelských sporů

V 90. letech minulého století existovalo několik různých druhů ADR a pro běžného spotřebitele nebylo jednoduché se v nich orientovat. Tento problém se EU pokusila vyřešit zprovozněním elektronických sítí propojujících všechny subjekty ADR v čl. státech, Norsku a Islandu. Již v roce 1991 začala zakládat spotřebitelská střediska Euroguichet, jejichž úkolem bylo poskytnutí informací a pomoci v přeshraničních sporech. Mezníkem rozvoje metod ADR v přeshraničních sporech byl říjen 2001, kdy začala fungovat Evropská síť pro urovnání sporu (European Extra-Judicial Network), zkr. EEJ – Net. Jejím úkolem bylo pomáhat spotřebitelům při řešení přeshraničních sporů za použití prostředků ADR.⁹⁶

Všechny zmíněné státy se od roku 2001 účastní na dalším projektu Evropské komise, a to Evropské sítě pro řešení finančních sporů – FIN-NET. Tento systém funguje následovně. Pokud bude mít klient z čl. země spor s poskytovatelem finančních služeb z jiné čl. země, obrátí se na finančního arbitra, a ten mu poskytne informace o postupech mimosoudního vyrovnání i kontakt na zodpovědného zástupce FIN-NETu v dané zemi.⁹⁷

Další zlom v přeshraničních sporech nastal v roce 2005, kdy se síť Euroguichet a EEJ – Net sloučily a vytvořily Síť evropských spotřebitelských center (ECC-Net).⁹⁸

3.2.1 Role Evropských spotřebitelských center

Do tohoto projektu je nyní zapojeno 29 států – kromě členů EU také Norsko a Island. V každém zúčastněném státě působí jedno centrum, jehož úkolem je zabývat se přeshraničními spotřebitelskými spory. V ČR funguje ESC ČR při České obchodní inspekci. Spotřebitel, který nemůže sám vyřešit problém s obchodníkem z jiného čl. státu EU, Norska či Islandu, se může obrátit na ESC ve státě svého bydliště. Jako prostředek komunikace se upřednostňuje, vyplnění interaktivního elektronického formuláře, který je k dispozici na webových stránkách.⁹⁹ Je třeba uvést nezbytné osobní informace, charakterizovat okolnosti vzniku problému a elektronicky přiložit příslušné dostupné

⁹⁶ *Síť Evropských spotřebitelských center – elektronický obchod.* ESC při Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR. 2006. Dostupné na <http://www.euroskop.cz/gallery/40/12137-prednaska_el_obchod.pdf>.

⁹⁷ *FIN-NET: Network for settling cross-border financial disputes out of Court* [on-line]. Ec.Europa.eu, 11. listopadu 2011 [cit. 18. dubna 2013]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-retail/finnet/index_en.htm>.

⁹⁸ *Síť Evropských spotřebitelských center – elektronický obchod.* ESC při Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR. 2006. Dostupné na <http://www.euroskop.cz/gallery/40/12137-prednaska_el_obchod.pdf>.

⁹⁹ V ČR je elektronický formulář dostupný na <<http://www.evropskyspotrebitel.cz/files/podani-stiznosti.pdf>>.

dokumenty (např. kopii smlouvy, e-mailovou komunikaci s prodejem apod.).¹⁰⁰ Poté se stížností zabývají právníci ESC, kteří ji vyhodnotí. Pokud se ukáže jako oprávněná, předají ji kolegům v příslušném státě. Ti pak komunikují s obchodníkem a snaží se jej přimět k nápravě smírnou cestou. Další pomoc, kterou mohou ESC nabídnout, je poskytnutí informací o právních předpisech, které se vztahují na daný případ, systémech ADR a formalitách s nimi spojených v případě, že se spotřebitel rozhodne domáhat se svých práv mimosoudně.¹⁰¹ V roce 2012 uskutečnila ECC-Net více než 72 000 kontaktů, a to buď ze strany spotřebitele, nebo jednotlivých ESC s cílem pomoci vyřešit stížnost jednoho ze svých zákazníků. Je pozitivní, že po roce 2011, kdy došlo k mírnému poklesu (70 207), se počet kontaktů opět zvyšuje.¹⁰²

I když činnost ECC-Net je dle mého názoru více než chvályhodná, spotřebiteli mnohdy nemusí pomoci ani v případě, je-li právo na jeho straně. Je třeba zdůraznit, že jejich činnost má podobu jakési mediace. Jejich snahou je vyřešit spor smírnou mimosoudní cestou. ESC nejsou oprávněny ve sporu závazně rozhodnout nebo uložit sankci. Pouze v případě porušení veřejnoprávních norem ze strany obchodníka mohou případ předat dozorovému orgánu v příslušném státě, který jeho činnost prověří (např. ESC ČR může stížnost rezidentů jiných zemí EU, Norska či Islandu postoupit České obchodní inspekci).¹⁰³

V loňském roce bylo obdrženo více než 32 000 přeshraničních stížností, z nichž téměř polovina (44,6 %) byla vyřešena ke spokojenosti spotřebitele zprostředkováním dohody s obchodníkem. ADR metod se k řešení stížností použilo u 8,7 % případů. Nejčastějším důvodem nevyřešení stížnosti byla nespolupráce či neochota obchodníků (u 27,8 % stížností).¹⁰⁴

3.3 Hodnocení současného vývoje ADR metod v EU

Dvanáct let po doporučeních Evropské komise týkajících se systémů ADR¹⁰⁵ a z analýzy současné situace vyplývá, že opatření přijatá výhradně na vnitrostátní úrovni

¹⁰⁰ Viz Příloha č. 1, která obsahuje znění interaktivního elektronického formuláře.

¹⁰¹ Více na <<http://evropskyspotrebitel.cz>>.

¹⁰² *The European Consumer Centres Network 2012 Annual Report* [on-line]. Europa.eu, 2013 [cit. 21. dubna 2013]. s. 11. Dostupné na <http://ec.europa.eu/consumers/ecc/docs/report_ecc-net_2012_en.pdf>.

¹⁰³ Více na <<http://evropskyspotrebitel.cz>>.

¹⁰⁴ *The European Consumer Centres Network 2012 Annual Report* [on-line]. Europa.eu, 2013 [cit. 21. dubna 2013]. s. 14. Dostupné na <http://ec.europa.eu/consumers/ecc/docs/report_ecc-net_2012_en.pdf>.

¹⁰⁵ Jedná se o doporučení Evropské komise 98/257/ES ze dne 30. března 1998, o principech uplatňovaných pro osoby odpovědné za mimosoudní urovnání spotřebitelských sporů, a doporučení Evropské komise 2001/310/ES ze dne 4. dubna 2001 o zásadách, jež se týkají mimosoudních orgánů při konsensuálním řešení spotřebitelských sporů.

nepřinesla dostatečné pokrytí ADR. Účinnosti systémů ADR a jejich správnému fungování stále brání řada nedostatků a přístupné systémy pro ODR v souvislosti s transakcemi přeshraničního elektronického obchodu jsou nadále nedostatečně rozvinuté. Evropští spotřebitelé tedy nepoužívají stejné úrovně přístupu k systémům ADR v celé EU. Není zaručeno ani poskytování informací spotřebitelům o ADR ve všech odvětvích. Sledovaných cílů lze lépe dosáhnout prostřednictvím opatření na úrovni EU z důvodu jejich účinků a měřítka. Jasnou výhodou v definici společných zásad a kritérií pro systémy ADR ve všech čl. státech bude účinné a přiměřené řešení spotřebitelských sporů souvisejících s domácími i přeshraničními transakcemi. To rovněž zajistí, aby se ADR/ODR vyvíjelo v EU homogennějším způsobem.

Jednostranná opatření na úrovni čl. států nemohou spotřebitelům a obchodníkům uspokojivě poskytnout výše uvedené výhody. Nekoordinované úsilí čl. států pravděpodobně přinese další roztržitost ADR, které zase přispěje k nerovnému zacházení pro spotřebitele a obchodníky na vnitřním trhu a povede k odlišné úrovni právní ochrany spotřebitelů v EU.

V posledních desetiletích dochází k posilování oblasti ochrany spotřebitelů na úrovni EU a čl. států. Nicméně pokud jsou jejich práva porušena, vždy se jim účinné ochrany nedostane.

Je to proto, že soudní řízení je všeobecně považováno za nákladné, časově náročné a zatěžující. Spotřebitelé jsou odrazováni i složitými, neúčinnými postupy a jejich nejistými výsledky. Kromě toho nejsou vždy informováni, co konkrétně vyplývá z jejich práv, a tudíž neusilují o nápravu. I když na ni mají nárok.

Tato nedostatečná právní ochrana se především odráží ve zvláštních nárocích na přeshraniční transakce. Přirozeně je na místě opatrnost a obava riskovat v neznámém obchodním prostředí, zvláště při nákupu v jiném čl. státě. Důvodem jsou rozdíly v právních předpisech mezi čl. státy, jazyková bariéra, potenciálně vyšší náklady, neznámá procesní pravidla jiného čl. státu, a v neposlední řadě nevědomost o tom, na koho se s řešením svého sporu obrátit.¹⁰⁶

V současné době si EU klade za cíl zlepšení ochrany spotřebitele v přeshraničních sporech prostřednictvím metod ADR a ODR.

Metody ADR jsou v čl. zemích EU upraveny různě, což výrazně komplikuje jejich využití. Navíc v současné době existuje více než 750 různých mechanismů ADR, tudíž je pro spotřebitele, ale i obchodníky těžké se v nich v rámci přeshraničních sporů orientovat.

---

¹⁰⁶ Viz pracovní dokument útvarů Komise SEK(2011) 1409 v konečném znění ze dne 29. listopadu 2011.

Navíc rozdílly ve vnitrostátních politikách týkajících se systémů ADR (či jejich neexistence) ukazují, že jednostranná opatření čl. států nevedou k uspokojivému řešení pro spotřebitele a podniky. Je třeba reflexe na úrovni EU.¹⁰⁷

Pokud se tak stane, povzbudí to spotřebitele k tomu, aby hledali řešení problémů, k nimž dochází při nákupu výrobků a služeb, na jednotném trhu. Díky tomu ušetří peníze, které pak mohou investovat lepším způsobem. Navíc účinné postupy on-line řešení sporů podpoří množství provedených nákupů přes internet napříč unií, což umožní využití těch nejatraktivnějších nabídek. Uvádí se, že v roce 2010 se každý pátý spotřebitel v EU při nákupu zboží či služeb na jednotném trhu setkal s problémy, což vedlo k finančním ztrátám odhadovaným na 0,4 % HDP EU. To zahrnuje újmu, která se odhaduje na 500 milionů EUR až 1 miliardu EUR. Zarážející je, že pouze malý zlomek spotřebitelů vyhledal a obdržel účinnou nápravu. Dále se odhaduje, že kdyby se spotřebitelé v EU mohli opřít o dobře fungující a transparentní prostředky ADR, mohli by ušetřit přibližně 22,5 miliardy EUR ročně, což odpovídá 0,19 % HDP EU. Je třeba říct, že toto číslo zahrnuje pouze přímé finanční úspory a nezohledňuje méně konkrétní faktory, jako je důvěra, jistota, vztahy se zákazníky a pověst podniku.

EU zastává názor, že kvalitní subjekty ADR mají být dostupné pro všechny druhy spotřebitelských sporů ve všech čl. státech. Za hlavní nedostatky, které brzdí činnost ADR, jsou považovány mezery v rozsahu jejich pokrytí, nízké povědomí a kvalita těchto systémů. Aby tyto metody fungovaly efektivně, je třeba, aby spotřebitelé a obchodníci byli se všemi možnostmi dostatečně obeznámeni. Spotřebitelé jsou při nákupu nebo po něm jen zřídka podniky informováni o systému ADR příslušném pro řešení jejich sporu. Ne vždy jsou navíc dodržovány základní zásady ADR systémů, jako je transparentnost, nestrannost a účinnost.¹⁰⁸

3.4 Nové předpisy v oblasti ADR

Mimo jiné i tyto důvody vedly Evropskou komisi k tomu, že dne 29. listopadu 2011 přijala návrh směrnice o alternativním řešení sporů (dále jen „Směrnice o ADR“)¹⁰⁹ a návrh nařízení o on-line řešení spotřebitelských sporů (dále jen „Nařízení o ODR“)¹¹⁰. Oba tyto předpisy pak byly dne 12. března 2013 schváleny EP. Nové normy vstoupily v platnost dne 8.

¹⁰⁷ *Úroveň kvality a využití alternativního řešení sporů v ČR závisí na kultivaci prostředí!* [on-line]. CEBRE.cz, 15. února 2012 [cit. 17. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.cebrecz.cz/docs/adr>>.

¹⁰⁸ Viz pracovní dokument útvarů Komise SEK(2011) 1409 v konečném znění ze dne 29. listopadu 2011.

¹⁰⁹ Směrnice EP a Rady 2013/11/EU ze dne 21. května 2013 o alternativním řešení spotřebitelských sporů a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES. Úř. věst. L 165, 18. června 2013, s. 63 a násl.

¹¹⁰ Nařízení EP a Rady (EU) č. 524/2013 ze dne 21. května 2013 o řešení spotřebitelských sporů on-line a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES). Úř. věst. L 165, 18. června 2013, s. 1 a násl.

července 2013. Směrnice by se měla začít uplatňovat po uplynutí 24měsíční implementační lhůty (tj. do 9. července 2015), Nařízení o ODR po dalších 6 měsících.

Spotřebitelé a obchodníci budou díky novým normám řešit své smluvní spory on-line nebo offline, na místní nebo přeshraniční úrovni, a to prostřednictvím subjektů pro ADR. Cílem EU je v této souvislosti umožnit řešení sporů jednoduchým, rychlým a finančně nenáročným způsobem bez zásahu soudů.¹¹¹

3.4.1 Směrnice o ADR

Směrnice o ADR si stanoví za cíl především to, aby možnost ADR byla plně zajištěna v celé EU. To znamená, že pro všechny smluvní spory (kromě sporů ve zdravotnictví a školství) bude v každé oblasti trhu (např. cestování, bankovníctví, čistírny) a v každém čl. státě k dispozici určitý postup ADR. Kromě toho musí všechny tyto subjekty splňovat kritéria kvality, která zabezpečí jejich účinné, spravedlivé, nezávislé a transparentní fungování.

Jejich nestrannost má být zajištěna tím, že odpovědné fyzické osoby budou mít nezbytné odborné znalosti a budou nestranné. K transparentnosti těchto subjektů má přispět zveřejnění vyjmenovaných informací týkajících se např. jejich financování, procedurálních předpisů, nákladů hrazených stranami nebo délce postupu řešení sporů. Dále by měly subjekty ADR zveřejňovat výroční zprávu, a to jak na internetových stránkách, tak ve svých prostorách. Co se týká finanční náročnosti, postup ADR musí být bezplatný nebo spojený pouze s minimálními náklady. Nová pravidla navíc umožní vyřídit příslušnou záležitost většinou do 90 kalendářních dnů ode dne, kdy subjekt ADR obdržel úplný výpis stížnosti. Lhůta pro vyřízení záležitosti může být totiž v závislosti na složitosti sporu přiměřeně prodloužena.¹¹²

Poslední ze zásad, zásada spravedlnosti, je uplatňována v možnosti stran vyjádřit své názory a vyslechnout argumenty druhé strany, jakož i vyjádření odborníků. Výsledek sporu budou mít obě strany k dispozici, a to písemně nebo na jiném nosiči, a jeho součástí musí být také odůvodnění.

Samostatná kapitola směrnice se zabývá informační povinností obchodníků ohledně subjektů ADR. Na svých internetových stránkách, ve všeobecných smluvních podmínkách,

---

¹¹¹ *Novinka pro spotřebitele v EU: otázky a odpovědi týkající se alternativního řešení sporů a on-line řešení sporů* [on-line]. Europa.eu, 12. března 2013 [cit. 17. dubna 2013]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-193_cs.htm?locale=en>.

¹¹² Srov. čl. 8 písm. e) Nařízení o ODR

ale i třeba na faktuře či stvrzence mají obchodníci poskytovat údaje např. o příslušném subjektu ADR, který by se zabýval případně vzniklým sporem.¹¹³

3.4.2 Nařízení o ODR

Velmi významné je také Nařízení o ODR. To umožní spotřebitelům a obchodníkům v EU předkládat spory vyplývající z nákupů přes internet k ADR on-line prostřednictvím evropské platformy pro on-line řešení sporů (dále jen „platforma“), která propojí všechny vnitrostátní subjekty ADR. Platforma bude přístupná ve všech úředních jazycích skrze portál Vaše Evropa. Důležité pro spotřebitele je především to, že bude dostupná bezplatně ve formě uživatelsky vstřícných a interaktivních internetových stránek, na které jsou obchodníci prodávající na internetu povinni uvádět na svých internetových stránkách elektronický odkaz.¹¹⁴

3.4.3 Platforma pro on-line řešení sporů v praxi

Základem je, že veškerá komunikace stran bude probíhat srze platformu. Spotřebitelé, kteří budou mít problémy při nákupu přes internet, přes ni podají prostřednictvím elektronického formuláře (jeho náležitosti jsou uvedené v příloze nařízení) stížnost, a to v jazyce, který si sami zvolí. Možnost volby jazyka je prospěšná, zvláště když účastníci sporu často hovoří různými jazyky. Dotyčný obchodník bude poté informován o tom, že je proti němu podána stížnost. Následně se obě strany dohodnou, na který subjekt ADR se k vyřešení dané věci obrátí a ten obdrží všechny potřebné informace. Pokud by se strany nedohodly nebo příslušný subjekt ADR nebyl určen, stížnost nebude dále zpracována a nezbývá než zkusit vyřešit spor jinou cestou. V opačném případě bude spor vyřešen dle procesních pravidel příslušného subjektu ADR. Procesní úprava zůstane v čl. státech různá, protože návrh směrnice procesní aspekty ani povahu výsledku řešení sporu neupravuje. Přínos platformy je spatřován především v tom, že vedení řízení on-line a pomocí elektronických prostředků povede k rychlejšímu a efektivnějšímu vyřešení sporu. Nová pravidla umožní vyřídit příslušnou záležitost většinou do 90 kalendářních dnů ode dne, kdy subjekt ADR obdržel

---

¹¹³ 187. Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 25. schůze konané dne 19. ledna 2012, s. 3. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=82653>>.

¹¹⁴ *Novinka pro spotřebitele v EU: otázky a odpovědi týkající se alternativního řešení sporů a on-line řešení sporů* [on-line]. Europa.eu, 12. 3. 2013 [cit. 17. dubna 2013]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-193_cs.htm?locale=en>.

úplný výpis stížnosti. Lhůta pro vyřízení záležitosti může být v závislosti na složitosti sporu přiměřeně prodloužena.¹¹⁵

Organizačně bude platforma propojena s vnitrostátními subjekty ADR, jež byly zřízeny a oznámeny Komisi. Její fungování bude upravovat soubor společných pravidel zahrnujících úlohu národních kontaktních míst, která budou působit jako poradci pro ODR ve svých zemích. Mimo jiné budou poskytovat obecné informace o právech spotřebitelů a možnostech nápravy v souvislosti s nákupy přes internet, pomáhat při podávání stížností a usnadňovat komunikaci mezi stranami sporu a příslušným subjektem ADR. Za tímto účelem budou poradci pro ODR také elektronicky napojeni na platformu.¹¹⁶

Aby bylo možné reagovat na případné problémy platformy, nařízení pamatuje i na pravidelný systém hodnocení jejího fungování. Podle čl. 17 nařízení je Komise povinna předložit zprávu o uplatňování tohoto nařízení každé tři roky, přičemž poprvé by měla být tato zpráva předložena nejpozději pět let po vstupu tohoto nařízení v platnost.

3.5 Vývoj ADR metod v České republice

Metody ADR ve spotřebitelských přeshraničních sporech nejsou dosud v ČR příliš rozšířené. Jejich potřeba neustále narůstá a bude třeba zvolit a právně zakotvit takový model, který by byl pro řešení spotřebitelských sporů nejefektivnější.¹¹⁷

3.5.1 Projekt Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů

Vedle možných způsobů řešení, kterými je soudní cesta nebo veřejnoprávní ochrana prostřednictvím dozorových orgánů, se od roku 2008 uplatňoval projekt „Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů“ (dále jen „Projekt ADR“). Jeho účelem bylo nastavit funkční systém, který zrychlí a zjednoduší řešení spotřebitelských sporů. Pilotní fáze byla spuštěna dne 1. dubna 2008.¹¹⁸

Celý systém stojí na 3 základních pilířích: (způsobech řešení sporu):

- poskytnutí kvalifikované informace a doporučení,
- mediaci,
- rozhodčím řízením.

¹¹⁵ Srov. čl. 8 písm. e) Nařízení o ODR

¹¹⁶ *Novinka pro spotřebitele v EU: otázky a odpovědi týkající se alternativního řešení sporů a on-line řešení sporů* [on-line]. Europa.eu, 12. 3. 2013 [cit. 17. dubna 2013]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-193_cs.htm?locale=en>.

¹¹⁷ Koncepce spotřebitelské politiky na léta 2011 – 2014, dostupná na: <<http://download.mpo.cz/get/43277/48550/573490/priloha001.pdf>>

¹¹⁸ Více informací na <<http://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/mimosoudni-reseni/>>.

Pro zajištění fungování projektu bylo vytvořeno 22 kontaktních míst. Jedná se o 14 informačních míst Hospodářské komory a 8 informačních míst nevládních spotřebitelských organizací.¹¹⁹

Obracet se na kontaktní místa se svými problémy je možné ve všech spotřebitelských sporech, včetně přeshraničních. Pokud však již byla podána soudní žaloba nebo jiný zákonný prostředek k uplatnění práv, není možné řízení zahájit. Celý proces začíná podáním podnětu kontaktnímu místu.¹²⁰ Řízení je zahájeno dnem, kdy kontaktní místo obdrží podnět. Příslušný pracovník poskytne podateli kvalifikované informace k problematice sporu, navrhne možnosti řešení (mediaci nebo rozhodčí řízení) a podatel se pro jednu rozhodne. Pracovník poté kontaktuje protistranu, které zašle podnět a vyzve ji k vyjádření i k navrženému způsobu řešení. Na základě poskytnutých informací již v této fázi může dojít mezi stranami ke smíru, aniž by bylo nutné zahajovat mimosoudní řízení. Pokud ke smíru nedojde a protistrana souhlasí, je vybrán mediátor nebo rozhodce, jemuž bude předána veškerá agenda.

Avšak nevyjádří-li se protistrana do 15 dnů, má se za to, že se nechce účastnit tohoto procesu. Tímto snaha o vyřešení sporu mimosoudní cestou končí. Jedinou možností je spor řešit soudní cestou.¹²¹

Spotřebitel má možnost se obrátit na kontaktní místo i v jiných případech. Pracovník kontaktního místa mu může pomoci např. s odstoupením od smlouvy v případě opakovaně zamítnuté reklamace.

Jak už bylo zmíněno, proces nabízí 3 možnosti řešení sporu. Předběžné doporučení neboli kvalifikovanou radu, mediační řízení a rozhodčí řízení. Pokud se spor řeší mediačním nebo rozhodčím řízením, trvá obvykle 60 dnů.¹²²

Řízení končí, dohodnou-li se strany na smírném řešení sporu, vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesením Rozhodčího soudu. Řízení může také skončit v případě, pokud některá ze stran vyjádří neochotu se řízení účastnit, nebo vyplývá-li to z jejího jednání. Proces nelze ukončit rozhodnutím protistran, pokud již byla sepsána rozhodčí smlouva.

Pokud některá ze stran sporu nebude spokojena s průběhem řešení sporu nebo by se domnívala, že v průběhu řízení došlo k porušení Pravidel pro mimosoudní řešení spotřebitelských sporů, může podat stížnost MPO do 30 dnů ode dne, kdy se stěžovatel

---

¹¹⁹ *Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů* [on-line]. [cit. 23. dubna 2013]. Dostupné na <download.mpo.cz/get/42605/47667/568956/priloha001.doc>.

¹²⁰ V příloze č. 2 grafické znázornění řešení sporu, které je dostupné na <download.mpo.cz/get/33896/39108/450792/priloha002.pdf>.

¹²¹ Srov. *Pravidla řízení pro mimosoudní řešení spotřebitelských sporů* [on-line]. [cit. 23. dubna 2013]. Dostupné na <download.mpo.cz/get/33798/38295/438953/priloha003.pdf>.

¹²² U složitějších sporů může být tato doba prodloužena až na 90 dnů.

dozvěděl o důvodu procesní stížnosti. Nejpozději může být procesní stížnost podána 1 rok ode dne, kdy důvod procesní stížnosti nastal.¹²³

3.5.2 Výhody Projektu ADR

Snahou celého systému je najít levné, efektivní a rychlé řešení spotřebitelských sporů. Očekávaným výsledkem ADR je závazná dohoda (v případě mediace) nebo vykonatelný rozhodčí nález (v případě rozhodčího řízení). Zpracování podnětu, poskytnutí kvalifikované informace ze strany kontaktních míst je bezplatné, stejně tak řešení sporu mediací. U rozhodčího řízení činí poplatek 3% hodnoty spory, min. částku 800,- Kč. Odměnu za činnost mediátora hradí MPO.

3.5.3 Procesní pravidla Projektu ADR

V ČR bylo třeba v souvislosti s Projektem ADR podniknout jisté legislativní změny. Pro zajištění objektivity a nestrannosti postupu při řešení spotřebitelských sporů byla vydána Pravidla řízení pro mimosoudní řešení spotřebitelských sporů (dále také jen „Pravidla“). Přílohy Pravidel tvoří Mediační řád pro poskytování mediace v projektu řešení spotřebitelských sporů, Rozhodčí řád, včetně Zvláštního dodatku Řádu pro rozhodčí řízení pro spotřebitelské spory a Pravidla o nákladech rozhodčího řízení pro spotřebitelské spory.¹²⁴

Dále bylo nutné schválit nový zákon o mediaci v netrestních věcech. S účinností od 1. září 2012 byl přijat zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci. Zákonná úprava této oblasti v ČR chyběla, i přestože byla v roce 2008 přijata na půdě EU směrnice o mediaci v přeshraničních civilních sporech,¹²⁵ která měla přimět zbývající státy k obecnému zakotvení mediace do jejich právních řádů. Tímto předpisem se budu blíže zabývat v kapitole „Mediace“.

Druhým zákonem, který bylo nutné přepracovat je zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů. Nový zákon pod číslem 19/2012 Sb. ze dne 20. prosince 2012, nabyt účinnosti dne 1. dubna 2012. V této souvislosti je nutné uvést, že všechna rozhodčí řízení započatá před 1. dubnem 2012 měla být dokončena dle dosavadních právních předpisů. Je to z toho důvodu, že platnost rozhodčí smlouvy se posuzuje dle znění zákona účinného v době uzavření rozhodčí smlouvy. Souvisejícími změnami se v právním řádu ČR budu zabývat v kapitole „Rozhodčí řízení“.

---

¹²³ Srov. *Pravidla řízení pro mimosoudní řešení spotřebitelských sporů* [on-line]. [cit. 23. dubna 2013]. Dostupné na <download.mpo.cz/get/33798/38295/438953/priloha003.pdf>.

¹²⁴ Všechny přijaté dokumenty jsou k dispozici na <<http://www.mpo.cz/dokument41818.html>>.

¹²⁵ Směrnice EP a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech. Úř. věst. L 136, 24. května 2008, s. 3 a násl.

3.5.4 Hodnocení pilotní fáze projektu ADR

V letech 2008 a 2009 byla realizována pilotní fáze projektu, po jejímž ukončení se projekt vyhodnotil a zvažovaly se možnosti dalšího fungování. Pilotní fáze byla vyhodnocena MPO jako úspěšná. Vláda rozhodla¹²⁶ pokračovat v realizaci Projektu ADR a MPO mělo zahájit realizaci systému ADR a vytvořit nezbytné podmínky pro jeho činnost. Během roku 2010 Projekt ADR běžel v nezměněné podobě dál. Podle údajů z interní databáze bylo od zahájení projektu do 31. ledna 2011 podáno celkem 3633 podání. Tyto informace se mi podařilo získat od Sdružení českých spotřebitelů, o.s.¹²⁷ Na stránkách MPO jsou bohužel dosud k dispozici pouze statistické údaje zpracované do 31. prosince 2009.¹²⁸

1. Statistika projektu ADR

Rok	Řešené případy	Uzavřené případy	Kvalifikov. radou	%	Neochota protistrany	%	Mediací	%	Rozhodčím řízením	%
2008	1077	862	320	37,1%	492	57,1%	49	5,7%	1	
2009	1293	1228	374	30,5%	771	62,8%	83	6,8%	0	
2010	874	601	169	28,1%	401	66,7%	29	4,8%	2	
2011*	70	59	10	16,9%	47	79,7%	2	3,4%	0	

* Ve statistice je zahrnuto období 1. 1. 2011 - 31. 1. 2011.

Zdroj: Sdružení českých spotřebitelů.

3.5.5 Současný stav Projektu ADR

MPO dne 15. srpna 2011 vyvěsilo veřejnou zakázku s názvem „Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů“ v předpokládané hodnotě 11,2 mil. Kč bez DPH. Toto řízení mělo za cíl uzavření rámcové smlouvy s dodavatelem, jako realizátorem Projektu ADR. Nový realizátor se nenašel a tak byl projekt začátkem roku 2012 pozastaven.

V současné době se MPO domnívá, že Projekt ADR bude pokračovat, a to v návaznosti na přijetí Směrnice o ADR a Nařízení o ODR. Podle směrnice mají čl. státy zajistit, aby veškeré spotřebitelské spory mohly být předloženy k řešení subjektu ADR, a postupně rovněž prostřednictvím on-line prostředků. MPO se na přechodnou dobu dohodlo s nevládními spotřebitelskými organizacemi,¹²⁹ které poskytují poradenství v oblasti spotřebitelských práv,

¹²⁶ Usnesení vlády č. 367 ze dne 24. 5. 2010.

¹²⁷ Viz Příloha č. 3 - Zpráva o stavu Projektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů.

¹²⁸ Informace o výsledcích pilotní fáze Projektu ADR jsou dostupné na <download.mpo.cz/get/42605/47667/568956/priloha001.docl>.

¹²⁹ Jedná se o Sdružení českých spotřebitelů, Občanské sdružení spotřebitelů TEST, Spotřebitel net a Sdružení obrany spotřebitelů – Asociace.

že budou pomáhat s řešením konkrétních spotřebitelských sporů. Spotřebitelé se na ně mohou obracet se svými problémy.¹³⁰

3.5.6 Priority spotřebitelské politiky na léta 2011 - 2014

Dne 12. ledna 2011 vláda schválila dokument s názvem Priority spotřebitelské politiky 2011 – 2014. Tento strategický dokument určuje základní atributy ochrany spotřebitele, které jsou v současné době prioritní. Jedním ze stanovených cílů je posílení vymahatelnosti práva prostřednictvím podpory vytváření a fungování systémů ADR. Zmiňuje také důležitou úlohu ESC při řešení přeshraničních sporů.

Pokračování projektu ADR bylo také předmětem materiálu schváleného usnesením vlády č. 367 ze dne 24. 5. 2010. Do doby jeho pokračování je třeba připravit efektivní a funkční systém, který bude také reagovat na doporučení Komise o zásadách pro mimosoudní orgány při řešení spotřebitelských sporů dohodou a na doporučení Komise o zásadách platných pro orgány odpovědné za mimosoudní vyrovnání spotřebitelských sporů. Za tímto účelem již došlo k přijetí zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci a novelizaci zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Za klíčový institut v oblasti ADR na finančním trhu vláda považuje činnost finančního arbitra. Dokument však nenastihuje, jakým směrem by se měla jeho pravomoc do budoucna ubírat. V zásadě je celý dokument dle mého názoru pojat velmi obecně a chybí v něm stanovení konkrétnějších cílů.¹³¹

---

¹³⁰ *Informace o zajištění mimosoudního řešení spotřebitelských sporů* [on-line]. 2. dubna 2013 [cit. 30. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.mpo.cz/dokument127471.html>>.

¹³¹ *Priority spotřebitelské politiky 2011 – 2014* [on-line]. [cit. 30. dubna 2013]. s. 16-17. Dostupné na <<http://download.mpo.cz/get/43277/48550/573490/priloha001.pdf>>.

4 Mediace a ochrana spotřebitele

Mediace bývá definována jako „smírná cesta řešení či hledání řešení problému za aktivní účasti třetí strany – mediátora. Tato osoba nemá pravomoc k vydání závazného rozhodnutí.“¹³² Účast třetí osoby toto jednání odlišuje od tzv. negociace, tj. jednání, kde strany komunikují mezi sebou bez účasti třetí nestranné osoby. Mezinárodní obchodní komora v Paříži definuje mediaci jako techniku smíru, u které neutrální osoba jedná jako zprostředkovatel, který pomáhá stranám dojít k vyjednanému řešení jejich sporu. Přitom se nevyžaduje, aby neutrální osoba sdělovala svůj názor na podstatu sporu.¹³³

Jedna z často citovaných definic mediace pochází od Alexandera Bevana.¹³⁴ Ten se snaží na příkladu vysvětlit praktický rozdíl mezi soudním řízením, rozhodčím řízením a mediací. Jeho vysvětlení zní zhruba takto: dva kuchaři se hádají o pomeranč. Postupně jdou k soudci, rozhodci a mediátorovi. Nejdřív jdou k soudci. Ten najde důvod, na základě kterého dostane pomeranč jeden z kuchařů. Pak jdou k rozhodci. Rozhodce pomeranč rozpůlí a každý kuchař dostane jednu půlku. Poslední je mediátor. Ten se zeptá kuchařů, k čemu pomeranč potřebují. Jeden řekne, že potřebuje kůru na marmeládu, druhý, že potřebuje šťávu na džus. Rozhodne ke spokojenosti obou stran. Mediátor se totiž nedívá na problém pouze z hlediska práva, ale i z hlediska zájmů stran. To je jedna z charakteristik mediace a zároveň jedna z jeho předností oproti soudnímu a rozhodčímu řízení.

4.1 Základní principy mediace

Mediace jako řízení je také ovládána určitými principy. V této části se zaměřím především na principy, které přímo ovlivňují ochranu spotřebitele a mají podstatný vliv na jeho rozhodnutí o využití tohoto typu ADR.

4.1.1 Dobrovolnost

Princip dobrovolnosti je ve většině publikací uváděn na prvním místě jako základní zásada, která musí být u mediace zachována.

¹³² ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení...*, s. 33 – 34.

¹³³ Originální znění v angličtině naleznete v Guide to ICC ADR. Dostupné na <<http://www.iccwbo.org/court/adr/id4306/index.html#preamble>>.

¹³⁴ BEVAN, Alexander. *Alternative Dispute Resolution: a lawyer's guide to mediation and other forms of dispute resolution*. London : Sweet - Maxwell, 1992, s 2. In RASNIC, Carol D. ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTION RATHER THAN LITIGATION? A LOOK AT CURRENT IRISH AND AMERICAN LAWS [online]. 2004 [cit. 11. srpna 2013], s 184. Dostupné na <http://193.178.30.162/html/Volume%204%20No.%202/4%5B2%5D_Daugherty%20Rasnic_Alternative%20Dispute%20Resolution%20Rather%20than%20Litigation.pdf>.

Tento princip je charakterizován nejen jako právo stran dobrovolně se rozhodnout pro řešení svého sporu pomocí mediace, ale také jako právo stran kdykoliv mediaci ukončit. Tuto skutečnost např. Potočková shrnuje v úvodu výkladu o principu dobrovolnosti takto: „Dobrovolností v mediaci rozumíme svobodnou volbu stran v mediaci setrvat, přerušit nebo z ní odejít, přijímat rozhodnutí a uzavírat dohody.“¹³⁵

Obdobně Holá ve vztahu k principu dobrovolnosti uvádí, že je to: „... pozitivní zkušenost s kooperací, která ovlivní jejich důvěru (rozuměj stran konfliktu) v sebe navzájem a ochotu v započaté spolupráci pokračovat.“¹³⁶

V MedZ je plně promítnut v otázce zahájení, neboť mediace je nepovinná. Záleží výlučně na stranách sporu, zda smlouvu o mediaci uzavřou či ne.¹³⁷

V této souvislosti je třeba upozornit na to, že o povinnou mediaci nejde ani v případě novelizovaného znění § 100 odst. 3 o. s. ř. Dle něj, je-li to účelné a vhodné, může předseda senátu v soudním řízení účastníkům řízení nařídít první setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu tří hodin a za tím účelem přerušit řízení na dobu nejdéle tří měsíců. Z této formulace je zřejmé, že se v konkrétním případě jedná o oprávnění předsedy senátu (nikoliv povinnost) nařídít stranám první setkání s mediátorem, kterým není mediace ještě zahájena ve smyslu úpravy dle MedZ. Předpokládá se, že stranám může tento postup pomoci v dosažení společného postoje ve věci, a na základě toho si zvolí mediaci jako alternativní metodu pro řešení jejich sporu.

S tímto souvisí i novelizace § 150 o. s. ř., který rozšířil možnost soudu nepřiznat zčásti nebo zcela náhradu nákladů řízení té straně sporu, která byla v řízení úspěšná, pokud se tato strana odmítla bez vážného důvodu zúčastnit prvního setkání s mediátorem, jež bylo předsedou senátu v souladu s § 100 odst. 3 o. s. ř. nařízeno.

S principem dobrovolnosti souvisí také otázka účinků tzv. mediačních doložek. Na rozdíl od rozhodčího řízení, kde si strany sporu obvykle sjednají řešení sporu cestou rozhodčího řízení před vznikem samotného sporu, u mediace se strany častěji obrací na mediátora až poté, co spor vznikne. Tento postup je podpořen i tím, že je přípustné, aby se na mediátora po vzniku sporu obrátila pouze jedna ze stran konfliktu s tím, že bude

---

¹³⁵ POTOČKOVÁ, Dana. *Nejllepší je domluvit se aneb průvodce mediačním procesem*. Praha: ALFOM, s. r. o, 2013, str. 56.

¹³⁶ HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, str. 53

¹³⁷ Srov. rozhodnutí italského Ústavního soudu ze dne 24. října 2012 ohledně povinného nařízení mediace. In DOLEŽALOVÁ, Martina. Výběr ze zahraniční judikatury. *Bulletin advokacie*. 2013, č. 6, s. 48 a násl. V tomto rozhodnutí soud prohlásil za nezákonný italský dekret (nařízení) č. 28 ze dne 4. března 2010, stanovující mediaci jako povinnou proceduru pro řešení určitých typů sporů (článek 5. 1 nařízení) v obchodních občanských věcech. Původně se bez absolvování této povinné mediace nebylo přímo obrátit na soud.

na mediátorovi, aby k účasti na mediaci (resp. alespoň k prvnímu setkání s mediátorem) motivoval i druhou stranu.

Pokud si strany sjednají mediační doložku pro řešení v budoucnu vzniklých sporů přímo ve smlouvě, otázkou jsou její právní účinky. Především to, zda nerespektování této doložky může být spojeno s případnou odpovědností (zejm. za vzniklou škodu), zda je doložka vynutitelná či zda vytváří překážku aktivní legitimace pro podání žaloby či návrhu na zahájení soudního řízení.¹³⁸

V literatuře se objevuje názor, že lze mediační doložku chápat i jako ujednání, které je spojeno s procesními účinky. Mediační doložka by vytvářela překážku aktivní legitimace do doby, dokud nebude prokázáno, že se strany o mediaci neúspěšně pokusily. Soud by v případě prokázání platně uzavřené mediační doložky řízení zastavil a odkázal strany sporu na mediaci. Jak uvádí Hrnčířiková ve svém příspěvku „Vynutitelnost mediačních doložek“, lze tento přístup k povaze a účinkům mediačních doložek vysledovat v některých rozhodnutích amerických soudů, které aplikují na uzavřené mediační doložky podobné principy, jaké platí pro doložky rozhodčí.¹³⁹ Dle tohoto přístupu je mediační doložka chápána jako hmotněprávní dohoda.

Zásadnějším projevem principu dobrovolnosti pro spotřebitele je, že strany sporu mají i v zahájené mediaci plně zachováno právo kdykoliv mediaci ukončit a obrátit se na soud či na rozhodce s návrhem na zahájení řízení. Dle § 3 odst. 4 MedZ je mediátor povinen strany konfliktu informovat o tom, že každá ze stran sporu může mediaci kdykoliv ukončit. Citované ustanovení zdůrazňuje, že strany musí být výslovně poučeny o tom, že zahájením mediace není dotčeno jejich právo domáhat se ochrany svých práv a oprávněných zájmů soudní cestou. Na úpravu poučovací povinnosti navazuje i § 6 odst. 3 MedZ, dle něhož mediace končí mimo jiné v případě, kdy je mediátorem doručeno ostatním stranám písemné prohlášení jedné ze stran, že v mediaci nebude dále pokračovat, resp. též tehdy, pokud strany sporu společně s mediátorem písemně prohlásí, že mediaci ukončují.

Dobrovolnost stran, jak v počátku mediace, tak v jejím průběhu, může být pro spotřebitele odrazující. V konkrétním případě se totiž může stát, že očekávaný výsledek sporu by mohl být příznivější pro spotřebitele, a proto se podnikatel rozhodne v mediaci nepokračovat.¹⁴⁰

---

¹³⁸ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, č. 6, s. 17 a násl.

¹³⁹ K tomu více Hrnčířiková Miluše. Vynutitelnost mediačních doložek, *Právní fórum*, 2012, č. 12, s. 525 a násl.

¹⁴⁰ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, č. 6, s. 17 a násl.

4.1.2 Nestrannost a neutralita

Princip nestrannosti mediátora je také významný. Požadavek nestrannosti mediátora je vyjádřen obecně v § 8 odst. 1 písm. a) MedZ, v němž je jedna z jeho klíčových povinností provádět mediaci osobně, nezávisle, nestranně a s náležitou odbornou péčí. Tento požadavek podrobněji rozvádí § 5 odst. 1 MedZ, dle něhož je mediátor povinen odmítnout uzavření smlouvy o provedení mediace, jestliže se zřetelem k jeho poměru k věci nebo ke stranám konfliktu nebo právním zástupcům stran konfliktu je důvod pochybovat o jeho nepodjatosti. Mediátor je za splnění těchto předpokladů povinen mediaci nejen nezahájit, ale pokud již mediace zahájena byla, mediaci ukončit (§ 6 odst. 1 písm. a) MedZ).¹⁴¹

Princip neutrality je vnímán rozdílně. Holá jej charakterizuje takto: „Neutralitou mediátora se rozumí jeho specifické praktické působení na klienty, jeho vnější chování, nikoliv jeho vnitřní nastavení. Klienti mohou opakovaně zažívat mediátora v koalici s partnerem, když se dotazuje na jeho názory.“ A dále: „Prvořadým úkolem mediátora bude připojení se k systému, kterým je konfliktní vztah, a současně zůstat neutrální. Je to velmi těžké. Ani dlouhodobým intenzivním výcvikem skutečné a trvalé schopnosti neutrality nelze dosáhnout. Při své práci bude mediátor zjišťovat, že jeho osobní sympatie, názory, hodnoty a přesvědčení se promítají do jeho vztahu ke klientům, a to i při maximální snaze o neutralitu. Být neutrální neznamena být pasivní. Neutralita mediátora znamená angažovanost a pochopení pro každého účastníka konfliktu.“¹⁴²

Neutralita mediátora se posuzuje skrze jeho vnější projevy. Z jeho jednání musí vyplývat, že je připraven poskytnout oběma stranám sporu stejný rozsah uplatnění jejich práv, zohlednit a řádně vyhodnotit všechny sdělené informace. Pokud dojde k narušení důvěry mezi mediátorem a stranami sporu, bude to mít negativní vliv nejen na úspěšnost mediace, ale také na vnímání mediace vůbec.¹⁴³ Na základě této zkušenosti strany mohou v budoucnu mediaci odmítnout.

4.1.3 Neformalnost

Pro mediaci nejsou rozhodující formální procesní pravidla, která by určila, jakým způsobem se strany sporu mají v určitých fázích chovat, či jaká jsou jejich procesní práva a povinnosti. Mediace je chápána jako dohoda stran sporu a mediátora, že se v rámci

---

¹⁴¹ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, č. 6, s. 17 a násl.

¹⁴² HOLÁ: *Mediace v teorii* ..., s. 58.

¹⁴³ Viz § 5 odst. 2 a § 6 odst. 2 MedZ.

dohodnutých pravidel, jejichž obecný rámec stanoví právní úprava, pokusí s využitím odborných znalostí a dovedností mediátora nalézt přijatelné řešení sporu.¹⁴⁴

Dle § 8 odst. 1 písm. a) a b) MedZ je mediátor povinen mediaci provádět osobně, nezávisle, nestranně a s náležitou odbornou péčí, kdy mediátor musí respektovat názory stran konfliktu a vytvářet podmínky pro jejich vzájemnou komunikaci a pro nalezení řešení, které zohledňuje zájmy obou stran..

Dalšími ustanoveními, která alespoň rámcově upravují průběh mediace, jsou § 3 odst. 4 MedZ, specifikující poučovací povinnost mediátora před zahájením mediace, dále § 4 MedZ, týkající se zahájení mediace, a § 6 a § 7 MedZ, které upravují ukončení mediace. V neposlední řadě je důležité i ustanovení § 12 MedZ, upravující doručování.

Princip neformálnosti působí na spotřebitele obecně velmi pozitivně. Nejsou tak „svázáni“ procesními pravidly, jako je tomu např. v soudním řízení a mohou se tedy cítit uvolněněji.

4.1.4 Sebeurčení a převzetí zodpovědnosti

Princip sebeurčení bývá definován jako schopnost účastníků vytvářet vlastní dobrovolné a informované rozhodnutí. S tímto principem souvisí i princip převzetí zodpovědnosti, dle kterého jsou strany sporu odpovědné za výsledek mediace. Mediátor je chápán jako nestranná a neutrální osoba, která podporuje komunikaci mezi stranami a vytváří podmínky pro nalezení řešení sporu (8 odst. 1 písm. b) MedZ).¹⁴⁵

Oba principy jsou vyjádřeny v § 3 odst. 3 MedZ, dle něhož jsou za obsah mediační dohody odpovědné pouze strany konfliktu. Tím je vyloučena odpovědnost mediátora za to, co bylo mezi stranami ujednáno v rámci mediační dohody. O této skutečnosti mediátor strany poučí před zahájením mediace (§ 3 odst. 4 MedZ). Tomuto závěru odpovídá i § 7 MedZ, dle něhož mediátor sice spolupodepisuje mediační dohodu společně se stranami sporu, ovšem svým podpisem pouze stvrzuje, že mediační dohoda byla uzavřena v rámci mediace.

4.2 Osoba mediátora

Dle § 2 písm. c) MedZ je mediátorem fyzická osoba, zapsaná do seznamu mediátorů, který je spravován Ministerstvem spravedlnosti. Do tohoto seznamu budou zapsány osoby, které jsou způsobilé k právním úkonům, bezúhonné, získaly vysokoškolské vzdělání

---

¹⁴⁴ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, č. 6, s. 17 a násl.

¹⁴⁵ Tamtéž.

v magisterském studijním programu, složily zkoušku a u mediátora složí speciální zkoušku zaměřenou právě na tuto oblast. To má přinést záruku větší profesionality mediátorů a kvality mediací vůbec.

Před nabytím účinnosti MedZ mohl poskytovat mediační služby v civilních věcech každý, kdo měl živnostenské oprávnění. Toto oprávnění navíc nebylo podmíněno dalšími požadavky na vzdělání, složení zkoušek ani osobními předpoklady. Dle MedZ tyto osoby mohou poskytovat mediační služby, ale nemají stejné postavení jako „zapsaní mediátoři“. Rozdíl v obou typech mediací spočívá v tom, že zahájení mediace dle MedZ je spojeno se stavěním běhu promlčecí doby a prekluzivních lhůt.¹⁴⁶

Pokud jde o výběr osoby „zapsaného mediátora“, je zásadně na vůli stran, koho si vyberou. Jen v případě, že setkání s mediátorem nařídí soud a účastníci se nedomluví, soud vybere mediátora sám.

Mediátor má také povinnost zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozví v souvislosti s přípravou a výkonem mediace.¹⁴⁷ Tato povinnost trvá i po jeho vyškrtnutí ze seznamu mediátorů. Může jí být zbaven jen s výslovným souhlasem stran, příp. jejich právních nástupců.¹⁴⁸

Za provedenou mediací má mediátor právo na odměnu a náhradu sjednaných hotových výdajů, které účelně vynaložil. Výše odměny je v dispozici stran. Pokud v dohodě o provedení mediace náhradu hotových výdajů není sjednána, má se za to, že je již promítnuta do odměny, a na jejich náhradu není nárok. Vyhláška stanoví odměnu mediátora pro případ, že setkání s mediátorem nařídí soudce. Ten totiž může přerušit řízení a nařídít účastníkům první informativní setkání s mediátorem v délce 3 hodin.

Mediátor nerozhoduje o řešení daného sporu, ale snaží se usměrňovat komunikaci mezi stranami a přivést je ke společnému řešení, uzavření mediační dohody. Tato dohoda musí být písemná a podepsaná stranami konfliktu i mediátorem. Toto je ideální završení mediace.

Mediace však může končit i z jiných důvodů, z nichž nejčastější a pro spotřebitele nejzásadnější je skutečnost, že druhá strana nechce v mediaci pokračovat. Spotřebitel ani

---

¹⁴⁶ PFEIFFEROVÁ, Magdalena. Nad některými aspekty připravované právní úpravy mediace. *Právní rozhledy*, 2012, č. 5. s. 156.

¹⁴⁷ K porušení mlčenlivosti ze strany žalobce viz rozsudek odvolacího soudu 10. obvodu, USA, ze dne 4. dubna 2012, *J. Michael Hand v. Walnut Valley Sailing Club*. In DOLEŽALOVÁ, Martina. Výběr ze zahraniční judikatury. *Bulletin advokacie*. 2013, č. 6, s. 48 a násl. Odvolací soud potvrdil rozsudek okresního soudu, kterým tento soud zamítl žalobu z důvodu porušení povinnosti mlčenlivosti o průběhu mediace žalobcem. V průběhu soudního řízení byla žalobci (člen jachtařského klubu) a žalovanému (jachtařský klub) nařízena mediace, jíž se oba zúčastnili, leč bez výsledku (spor se týkal ukončení členství žalobce v jachtařském klubu). Žalobce posléze informoval členy jachtařského klubu o průběhu mediace.

¹⁴⁸ Srov. § 9 MedZ.

po sepsání dohody o provedené mediaci nemá jistotu, že se jí druhá strana podrobí a mediaci dospěje k podpisu mediační dohody. Tato nešťastná zkušenost může spotřebitele ovlivnit až natolik, že už nikdy mediaci nevyužije.

4.3 Rozhodné právo

Cílem Směrnice o mediaci a také MedZ je usnadnit přístup k ADR a podpořit smírné řešení sporů podporou mediaci. V neposlední řadě je jejich cílem zajistit, aby se strany mediaci mohly spolehnout na předvídatelný právní rámec. Pro mezinárodní mediaci ale ani směrnice, ani MedZ předvídatelný právní rámec nevytvářejí. Kolizní problematika totiž není řešena vůbec, vyjma úpravy činnosti hostujícího mediátora.

Rozhodné právo musí být v konkrétním případě určeno pro posouzení:

- přípustnosti mediaci,
- dohody o provedení mediaci,
- mediační dohody.

Nabízí se analogie s mezinárodním rozhodčím řízením, kde jsou také samostatně posuzovány kolizní otázky u přípustnosti rozhodčího řízení, smlouvy o rozhodci a práva rozhodného pro vlastní předmět sporu.¹⁴⁹

4.3.1 Přípustnost mediaci – mediabilita

Rozsah přípustnosti přeshraniční mediaci stanoví Směrnice o mediaci v bodě 10 preambule stejně jako v čl. 1 odst. 2. Dle nich se přeshraniční mediaci vztahuje na občanské a obchodní věci. Zároveň jsou z přípustnosti vyloučeny přeshraniční spory, které se vztahují na práva a povinnosti, o kterých strany nemohou dle rozhodného práva samy rozhodnout. Shodně je formulován i čl. 1 odst. 2 směrnice. Mediaci by se tedy neměla vztahovat na práva a povinnosti, o kterých strany samy dle rozhodného práva nemohou rozhodnout. Taková omezení záleží na příslušném právním řádu. Častá omezení jsou v rodinném a pracovním právu.¹⁵⁰

Obdobnou úpravu lze najít v rozhodčím řízení na území ČR (viz § 2 odst. 2 ZRŘ). Arbitrabilita rozhodčího řízení se posuzuje dle legis fori.¹⁵¹ MedZ otázku přípustnosti mediačního řízení neřeší. Zdá se, že limity, které existují v českém rozhodčím řízení, budou

¹⁴⁹ PAUKNEROVÁ, Monika, PFEIFFER, Magdalena. Mezinárodní mediaci a české právo. *Právní rozhledy*. 2013, č. 1. s 21 a násl.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Ustanovení § 36 odst 1 ZRŘ, od 1. ledna 2014 úprava v § 117 odst. 1 NZMPS.

přiměřeně použitelné i na české mediační řízení. Pauknerová a Pfeifferová se domnívají, že jako o arbitrabilitě lze hovořit rovněž o mediabilitě, jakožto způsobilosti sporu být předmětem mediačního řízení.¹⁵²

Dále je nutné zvážit právní řád státu, na jehož území má být mediační dohoda uznána, případně vykonána. V případě spotřebitelských sporů budou uznání a výkon probíhat dle Nařízení Brusel I či ZMPS. Je třeba dát pozor na možnost použít výhrady veřejného pořádku jako důvodu pro odepření uznání takové dohody ve státě, v němž se o uznání žádá.¹⁵³ Třetím limitem je obecně veřejné právo. Směrnice se nevztahuje na přeshraniční spory zejména ve věcech daňových, celních a správních.¹⁵⁴ Přeshraniční mediace se týká pouze občanskoprávních a obchodněprávních poměrů, ohledně nichž mají strany možnost uzavírat smíry. MedZ jde v tomto ohledu nad rámec Směrnice. Předmět mediace v zákoně sice výslovně upraven není, ale podle důvodové zprávy by předmětem mediace měly být všechny netrestní věci.¹⁵⁵ Z toho lze dovodit, že mediační řízení by v ČR mělo být přípustné i v oblasti správního práva, a to v těch správních věcech, v nichž lze věc řešit smírem či dohodou.

4.3.2 Způsobilost stran uzavřít smlouvu o provedení mediace a mediační dohodu

Způsobilost stran se posuzuje v souvislosti s úvodní smlouvou o provedení mediace a případně i závěrečnou mediační dohodou. Otázku, podle kterého práva se bude tato způsobilost posuzovat, řeší kolizní normy. Nařízení Řím I se na otázky způsobilosti k právním úkonům nevztahuje (s výjimkou čl. 13), tudíž je třeba pro určení osobního statutu postupovat dle kolizních norem vnitrostátní právní úpravy (v ČR dle § 3 ZMPS, od 1. ledna 2014 dle § 29 NZMPS), případně úpravy v mezinárodních smlouvách. Kritériem způsobilosti bude dle současné úpravy v obč. zák. státní příslušnost účastníka, dle budoucí úpravy v NOZ jeho obvyklý pobyt.¹⁵⁶

4.3.3 Smlouva o provedení mediace

Smlouva o provedení mediace je definovaná § 2 písm. e) MedZ jako písemná smlouva uzavřená mezi stranami konfliktu a nejméně jedním registrovaným mediátorem o provedení mediace. Ve smlouvě o provedení mediace bude především vymezen konflikt, který je

¹⁵² PAUKNEROVÁ, Monika, PFEIFFER, Magdalena. Mezinárodní mediace a české právo. *Právní rozhledy*. 2013, č. 1. s 21 a násl.

¹⁵³ Viz čl. 34 odst. 1 Nařízení Brusel I, § 64 písm. d) ZMPS, od 1. 1. 2014 § 15 odst. 1 písm. e) NZMPS.

¹⁵⁴ Čl. 1 odst. 2 Směrnice Srov. k tomu zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje mediaci v trestních věcech.

¹⁵⁵ Srov. důvodová zpráva k návrhu zákona o mediaci, s. 21–22.

¹⁵⁶ PAUKNEROVÁ, Monika, PFEIFFER, Magdalena. Mezinárodní mediace a české právo. *Právní rozhledy*. 2013, č. 1. s 21 a násl.

předmětem mediace. Mezi její další povinné náležitosti patří dle § 4 odst. 2 MedZ vymezení stran, registrovaného mediátora, ujednání o době trvání mediace a o odměně registrovaného mediátora. Dle názoru Paknerové a Pfeifferové¹⁵⁷ se jedná o smlouvu, která má smíšený charakter. Většinu jejích prvků (až na ujednání o odměně mediátora) považují za procesní, stejně jako u smlouvy o rozhodci. Otázku určení rozhodného práva v případě smlouvy o provedení mediace je třeba řešit, pokud jednou ze stran je cizím státním příslušníkem či osobou, jejíž obvyklý pobyt nebo bydliště se nachází v jiném státě, případně jestliže je tato smlouva uzavírána v zahraničí apod. Zatímco otázky procesního charakteru musí odpovídat právu místa uzavření smlouvy o provedení mediace, pro určení odměny mediátora si strany mohou zvolit rozhodné právo. Pokud si strany rozhodné právo nezvolí, určí se na základě kolizních norem zakotvených v Nařízení Řím I. Z toho vyplývá, že kolizní problematika se v případě smlouvy o provedení mediace redukuje pouze na podmínky výkonu činnosti mediátora, zejména jeho odměnu, přičemž v případě soudem nařízené mediace je v české právní úpravě, nedohodnou-li se strany jinak, odměna mediátora dokonce přímo stanovena prováděcím předpisem (§ 10 odst. 3 MedZ, § 15 vyhlášky č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora).

V souvislosti s charakterem smlouvy o provedení mediace existují i názory, které ji hodnotí jako čistě hmotněprávní synallagmatickou smlouvu o poskytování služeb, kde poskytovatelem služby je mediátor.¹⁵⁸ V případech přeshraniční mediace je pak otázka rozhodného práva celé smlouvy podřízena příslušným ustanovením Nařízení Řím I. Smlouva o provedení rodinné mediace (na rozdíl od mediace v obchodních věcech) je hodnocena jako smlouva uzavíraná spotřebitelem, která by měla podléhat zvláštnímu režimu nařízení Řím I pro spotřebitelské smlouvy. Strany konfliktu jsou z tohoto pohledu při uzavírání smlouvy o provedení mediace v pozici slabší smluvní strany – spotřebitele, mediátor je osobou, která jedná v rámci výkonu své podnikatelské činnosti, podnikatelem, a rozhodné právo by se tak mělo určovat dle kolizních pravidel zakotvených v čl. 6 Nařízení Řím I, tzn. zpravidla podle práva země, v níž má spotřebitel své obvyklé bydliště.¹⁵⁹

¹⁵⁷ PAUKNEROVÁ, Monika, PFEIFFER, Magdalena. Mezinárodní mediace a české právo. *Právní rozhledy*. 2013, č. 1. s. 21 a násl.

¹⁵⁸ OREJUDO PRIETO DE LO MOZOS, Patricia. *The Law Applicable to International Mediation Contracts*. InDret, Revista para el Análisis del Derecho. Barcelona, 2011, č.1. s. 16. Dostupné na <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CC4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.indret.com%2Fcode%2FgetPdf.php%3Fid%3D1442%26pdf%3D800_en.pdf&ei=FKQOUqqa0Loqw7Qa8hIGAAw&usg=AFQjCNHqewPA1ctwKnlP8IZVFj0oLL6biQ&bvm=bv.50768961,d.ZGU>.

¹⁵⁹ PAUKNEROVÁ, Monika, PFEIFFER, Magdalena. Mezinárodní mediace a české právo. *Právní rozhledy*. 2013, č. 1. s. 21 a násl.

4.3.4 Mediační dohoda

Mediační dohoda je dle § 2 písm. f) MedZ písemná dohoda stran konfliktu uzavřená v rámci mediace, která upravuje práva a povinnosti mezi stranami konfliktu. Mediační dohoda musí obsahovat podpisy stran konfliktu a podpis mediátora, který stvrzuje, že dohoda byla uzavřena v rámci mediace, a dále datum uzavření dohody (§ 7 MedZ). Hlavní náplní mediační dohody je společné ujednání stran k vyřešení sporu, který byl předmětem mediačního řízení. Jedná se o smlouvu, na jejímž základě vzniká mezi stranami závazkový právní vztah.

Vzhledem k tomuto charakteru mediační dohody jsou pro určení rozhodného práva v případě spotřebitelských sporů relevantní kolizní normy, které jsou obsaženy Nařízením Řím I nebo kolizní normy obsažené v ZMPS.

Přínosem z hlediska právní jistoty spotřebitelů je vložený § 29 MedZ, podle něhož promlčecí lhůta ani lhůta pro zánik práva neběží ohledně práv, která jsou předmětem mediace v případě, že je mediace vedena v jiném čl. státě podle právních předpisů tohoto čl. státu. V případě, že je mediace vedena v ČR, je stavení promlčecí lhůty upraveno v § 112 obč. zák. Na základě tohoto ustanovení, jehož znění bylo novelizováno MedZ, se běh promlčecí doby staví také po dobu, po kterou probíhá mediace zahájená v souladu se zákonem o mediaci.¹⁶⁰

V oblasti přeshraničních smluvních závazků, tedy i v případě mezinárodních mediačních dohod, se mohou rovněž uplatnit imperativní normy (čl. 9 Nařízení Řím I).¹⁶¹

4.4 Uznání a výkon mediační dohody

Jak už bylo uvedeno výše, mediační dohoda má charakter smlouvy, tudíž není bez dalšího vykonatelná. Směrnice o mediaci ukládá ve svém čl. 6 čl. státům povinnost zajistit vykonatelnost dohod vyplývajících z mediace. Obsah mediační dohody nebude učiněn vykonatelným, pokud je v rozporu s právem čl. státu, v němž je žádost podávána. Mediační dohoda uzavřená v ČR bude exekučním titulem až v případě, že dojde k jejímu schválení soudem v souladu s § 67 odst. 2 o. s. ř. Tomuto postupu je možné se vyhnout, pokud bude mediační dohoda uzavřena formou notářského či exekutorského zápisu s doložkou vykonatelnosti.¹⁶² Má-li být mediační dohoda učiněna vykonatelnou, musí to být v souladu s českým právem. To je i podmínkou vykonatelnosti mediační dohody uzavřené v jiném čl. státě, jak je uvádí v recitálu (20) a (21) Preambule Směrnice o mediaci.

¹⁶⁰ PAUKNEROVÁ, Monika, PFEIFFER, Magdalena. Mezinárodní mediace a české právo. *Právní rozhledy*. 2013, š. 1. s 21 a násl.

¹⁶¹ Viz výklad u kapitoly 2.2.3.

¹⁶² Srov. § 71b zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), a § 78 písm. a) zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů.

S ohledem na výše uvedené je zpochybněna možnost stran zvolit si právo rozhodné ohledně určitého konfliktu v mediačním řízení. Rozhodným by mělo být právo státu, na jehož území bude požádáno, aby byl obsah písemné mediační dohody učiněn vykonatelným. Z těchto důvodů může být připuštění volby práva pro mediační dohodu v českém právním prostředí nevhodné.

Na mediační dohodu schválenou soudem v souladu s o. s. ř, se hledí jako na soudní rozhodnutí. Mediační dohoda sepsaná v podobě notářského či exekutorského zápisu je veřejnou listinou. Tyto vykonatelné mediační dohody by měly být uznány a prohlášeny za vykonatelné v ostatních státech v souladu s platnými unijními předpisy (Nařízení Brusel I), mezinárodními smlouvami nebo vnitrostátním právem. Stejně tak cizí mediační dohody budou ve stejném režimu uznávány a vykonávány na území ČR. V případě, že by zahraniční vnitrostátní právní úprava obsahovala přímou vykonatelnost mediačních dohod a v zemi původu by tak byla tato dohoda vykonatelná bez dalšího, nebylo by možné tu cizí dohodu bez dalšího uznat a vykonat na území ČR. Z hlediska mezinárodního civilního procesního práva je třeba vnímat určitý rozdíl mezi unijní mediací a mezinárodní mediací, který vyplývá z ustanovení Nařízení Brusel I. Na rozdíl od kolizních pravidel založených na principu univerzality evropského mezinárodního práva soukromého, unijní pravidla mezinárodního civilního procesu jsou spjata s územím čl. států. U mediačních dohod uzavřených na území třetích států, které jsou v souladu s jejich právní úpravou exekučními tituly, je třeba postupovat dle zákona ZMPS (resp. NZMPS) či relevantních mezinárodních smluv.¹⁶³

To, že řešení, kterého strany v ideálním případě dosáhnou, není dohodou vykonatelnou přímo, je dalším negativem mediace. Jelikož se jedná o řízení dobrovolné a strany neví, zda mediace neskončí předčasně, je veliký úspěch už to, že mediace skončí uzavřením mediační dohody. I když dohoda je pro strany závazná sama o sobě, není vykonatelná, tudíž spotřebitel musí vynaložit další kroky, což pro něj představuje další „zbytečnou“ zátěž.

4.5 Právní úprava mediace v ČR

Dne 1. září 2012 vstoupil v účinnost zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů. Právní rámec pro poskytování mediace v civilních věcech do té doby v právním řádu ČR chyběl. Byla upravena pouze mediace v trestních věcech, a to v zákoně č.

---

¹⁶³ PAUKNEROVÁ, Monika, PFEIFFER, Magdalena. Mezinárodní mediace a české právo. *Právní rozhledy*. 2013, č. 1. s 21 a násl.

257/2000 Sb. o probační a mediační službě. Avšak i za této situace občanské sdružení Asociace mediátorů poskytovalo mediační službu těm, kdo o ni projevíli zájem.¹⁶⁴

Jedním z hlavních důvodů, proč byl vládní návrh zákona o mediaci předložen, byla povinnost ČR jako čl. státu EU implementovat do 21. května 2011 Směrnici o mediaci.¹⁶⁵ Ta se v souladu s čl. 1. odst. 2 vztahuje na přeshraniční občanskoprávní a obchodněprávní spory s výjimkou sporů týkajících se práv a povinností, o kterých nemohou strany dle rozhodného práva rozhodovat samy. Přijatý MedZ, ani jiný vnitrostátní právní předpis pojem „přeshraniční mediace“ neznají, není tedy rozlišováno mezi domácí a přeshraniční mediací. S pojmem přeshraniční mediace se nevypořádala ani vyhláška Ministerstva spravedlnosti, přijatá k provedení MedZ.¹⁶⁶

Zmíněný MedZ nabyl účinnosti až k 1. září 2012, čímž nebyla dodržena lhůta stanovená Směrnicí o mediaci. Tento prohřešek se zákonodárce snažil vynahradit pečlivější právní úpravou: MedZ se totiž nevztahuje pouze na přeshraniční mediace, což byl minimální požadavek směrnice, ale také na vnitrostátní mediace.¹⁶⁷

Pokud jde o další vývoj v oblasti mediace v čl. státech EU, Komise do 21. května 2016 předloží EP, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru zprávu o uplatňování Směrnice o mediaci, v níž posoudí vývoj mediace v EU i jednotlivých čl. státech. Na základě toho pak mohou přijít návrhy na případné novelizace.¹⁶⁸

---

¹⁶⁴ FRYŠTENSKÁ, Marcela. Co přináší nový zákon o mediaci? *Právo a rodina*. 2012, č. 9, s. 1.

¹⁶⁵ Důvodová zpráva k návrhu zákona o mediaci, s. 20.

¹⁶⁶ Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora

¹⁶⁷ SVATOŠ, Michal. *Evropské aspekty mediace a dalších ADR* [online]. epravo.cz, 6. února 2013 [cit. 15. srpna 2013]. Dostupné na < <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-aspekty-mediace-a-dalsich-adr-88570.html> >.

¹⁶⁸ Tamtéž.

5 Rozhodčí řízení a ochrana spotřebitele

Rozhodčí řízení se řadí k systémům ADR. Obecně je charakterizováno dohodou, jejímž prostřednictvím si strany ADR stanoví. Dohoda může mít formu smlouvy o rozhodci nebo rozhodčí doložky. Strany tímto způsobem vyloučí k projednání jejich sporu soud jinak příslušný a místo něj rozhodne nestranná soukromá osoba soudně vykonatelným rozhodčím nálezem.¹⁶⁹ Autonomie vůle stran však nesmí působit absolutně a rozhodčí smlouva může být neplatná.¹⁷⁰

Z důvodu omezeného rozsahu mé diplomové práce se v závěru této kapitoly více zaměřím na ochranu spotřebitele dle ZRR. S ohledem na postavení spotřebitele a jeho znalosti právního prostředí je nejvhodnější, aby v konkrétním přeshraničním sporu bylo rozhodováno dle českého práva.

5.1 Arbitrabilita sporu

Základní podmínkou pro rozhodování sporu v rozhodčím řízení je zodpovězení otázky, zda lze ohledně konkrétního předmětu sporu založit pravomoc rozhodců.¹⁷¹

Rozehnalová rozlišuje arbitrabilitu objektivní a subjektivní. Objektivní je určena okruhem otázek, které lze dle právního řádu řešit před rozhodci. O subjektivní arbitrabilitě se hovoří v případě, že je spor objektivně arbitrabilní a strany zúží předmět smlouvy, např. takovým způsobem, že založí pravomoc rozhodců jen pro reklamační spory z daného vztahu.¹⁷²

V přeshraničních sporech je nutné zvážit, dle kterého právního řádu se bude arbitrabilita posuzovat. Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži¹⁷³ podřizuje otázku neexistence či neplatnosti rozhodčí smlouvy právu, kterému strany podrobily rozhodčí smlouvu, nebo právu země, kde má být rozhodčí nález vydán, či právu použitelném dle kolizních norem projednávajícího soudu.¹⁷⁴ Je na zvážení soudu, jestli odmítne uznání rozhodčí smlouvy v případě nearbitrabilního sporu. Ustanovení § 36 ZRR v otázce přípustnosti odkazuje přímo na české právo. Po 1. lednu 2014 bude tato úprava obsažena v NZMPS, a to v § 117: „Přípustnost rozhodčí smlouvy se posuzuje dle českého právního

¹⁶⁹ LINCEROVÁ, Kristina. Spotřebitelská novela rozhodčího řízení. In LISSE, Luděk. Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou, Praha: Ústav práva a právní vědy, o. p. s. 2012, s. 137.

¹⁷⁰ Např. rozhodnutí ÚS ze dne 5. října 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10.

¹⁷¹ SLOVÁČEK, David. Arbitrabilita spotřebitelských sporů. *Právní rozhledy*, 2011, č. 10, s. 364.

¹⁷² ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení...*, s. 144.

¹⁷³ Evropská úmluva o obchodní arbitráži, publikována vyhláškou Ministerstva zahraničních věcí č. 176/1964 Sb., o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži (dále jen „Evropská úmluva“)

¹⁷⁴ Srov čl. VI odst. 2 Evropské úmluvy o obchodní arbitráži.

řádu, Ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy se posuzují podle právního řádu státu, v němž má být vydán rozhodčí nález.¹⁷⁵

Jednotná materiální úprava přípustnosti řešení sporu před rozhodci chybí. Newyorská úmluva¹⁷⁶ se v čl. II odst. 1 zabývá touto otázkou obecně. Připouští spory jak ze vztahů smluvních, tak mimosmluvních. Tudiž je tato oblast řešena výlučně národními právními řády.¹⁷⁷

Dle § 2 odst. 1 a 2 ZRR lze uzavřít rozhodčí smlouvu v případě, že se jedná o majetkové spory (s výjimkou sporů vzniklých s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů nebo o nichž to stanovení zvláštní zákon) ve spojení s § 99 o. s. ř., kdy lze uzavřít o předmětu sporu smír. Rozhodčí smlouva se pak bude vztahovat jak na práva z právních vztahů přímo vznikající, tak i na otázku jejich platnosti a práva s těmito právy související.¹⁷⁸

5.2 Rozhodčí smlouva

Působnost rozhodčí smlouvy je dána tehdy, když je uzavřena a dotčený právní řád ji nezakazuje. Jedná se o ujednání, které přesunuje pravomoc k rozhodnutí existujících nebo v budoucnu vzniklých sporů na rozhodce (či stálý rozhodčí soud).¹⁷⁹ Podmínkou přenesení této pravomoci je arbitrabilita sporu a platnost dohody, o níž budou rozhodovat buď pravomocné obecné soudy dle Nařízení Brusel I či ZMPS, nebo sami rozhodci.

Rozhodčí smlouva bude platná, pokud budou splněna stanovená kritéria při jejím uzavírání. Jedná se především o způsobilost stran smlouvu uzavřít, platný projev vůle stran, shoda stran řešit spor v rozhodčí řízení, případně i před určitým rozhodčím soudem či rozhodci. Ustanovení § 36 ZRR stanoví, že ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy (mimo přípustnost – arbitrabilitu a formu) se řídí tímto zákonem, jestliže má být rozhodčí nález vydán v tuzemsku. NZMPS v § 117 věta druhá uvádí, že „ostatní náležitosti (mimo přípustnost) rozhodčí smlouvy se posuzují podle právního řádu státu, v němž má být vydán rozhodčí nález“. Obě verze trpí nepřesností, jelikož mezinárodní právo soukromé stanoví pro řadu dílčích otázek právní režim.¹⁸⁰

---

¹⁷⁵ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení...*, s. 146.

¹⁷⁶ Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, publikovaná vyhláškou Ministerstva zahraničních věcí č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (dále jen „Newyorská úmluva“).

¹⁷⁷ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení...*, s. 146 – 147.

¹⁷⁸ Viz § 2 odst. 4 ZRR.

¹⁷⁹ Podrobněji viz ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení...*, s. 124 a násl.

¹⁸⁰ Podrobněji tamtéž, s. 158 a násl.

5.2.1 Forma rozhodčí smlouvy

Další důležitou podmínkou je otázka formy rozhodčí smlouvy. Newyorská úmluva ve svém článku II odst. 1 vymezuje rozhodčí smlouvu jako „písemnou dohodu“, kterou může být:

- rozhodčí doložka ve smlouvě,
- samostatná rozhodčí smlouva podepsaná oběma stranami, nebo
- rozhodčí smlouva obsažená ve vyměněných dopisech či telegramech.

Úmluva nevyžaduje, aby byla rozhodčí smlouva v samostatném dokumentu. S ohledem na posun v technice se uvádí prostředky podobající se technice výměny telegramů, jako je např. fax. Pokud rozhodčí smlouva požadavky na formu dle této úmluvy nesplňuje, neznamená to absolutní neuznatelnost a nevykonatelnost cizího rozhodčího nálezu. Půjde pouze o neuznatelnost a nevykonatelnost v režimu této úmluvy. Další možnosti, jako jsou dvoustranné smlouvy či národní právo, se zkoumají samostatně (čl. VII).

Evropská úmluva o obchodní arbitráži v čl. I bod 2 písm. b) obsahuje preciznější výklad o rozhodčí smlouvě, za kterou se považuje: „buď rozhodčí doložku obsaženou ve smlouvě, nebo smlouvu o rozhodci, přičemž smlouva nebo smlouva o rozhodci jsou podepsány stranami nebo obsaženy ve výměně dopisů, telegramů nebo dálkopisných sdělení, a ve vztazích mezi státy, jejichž zákony nevyžadují, aby rozhodčí smlouva byla učiněna písemnou formou, znamená jakoukoliv dohodu, uzavřenou formou dovolenou těmito zákony.“

Oproti Newyorské úmluvě zmiňuje alespoň fax, ale především se odvolává o otázce formy na národní právní úpravy.

České právo pro přeshraniční spory obsahuje zvláštní kolizní normu v § 36 odst 2 ZRŘ. Tuto úpravu bude po 1. lednu 2014 obsahovat NZPMS v § 117 odst. 2. Z něj vyplývá, že:

- a) základní pravidlo pro určení právního řádu, kterým se řídí forma rozhodčí smlouvy, je *legis causae* pro ostatní náležitosti mimo přípustnosti,
- b) podpůrná kolizní norma zachová platnost smlouvy v případě, že je učiněno zadost právnímu řádu místa či míst, kde došlo k projevu vůle.

Tato úprava je významná z toho důvodu, že umožňuje vzít do úvahy nejen místo, kde strany smlouvu uzavřely či místo doručení kladné odpovědi. Je také možné zohlednit v otázce dodržení formy právní řády obou stran, pokud jde o komunikaci mezi nepřítomnými. Podmínky platnosti z pohledu formy upravuje ustanovení § 3 ZRŘ.

O ochraně spotřebitele v souvislosti s platností rozhodčí smlouvy v českém právním řádu je pojednáno v kapitole 5.1.1.

5.3 Rozhodné právo

Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži se v ČR použije na vztahy vzniklé po 16. prosinci 2009 v rozhodčím řízení, a to tehdy, jestliže se jedná o spor, který vznikl z provádění mezinárodního obchodu (věcná působnost) mezi fyzickými anebo právnickými osobami, které při uzavírání smlouvy měly svůj obvyklý pobyt nebo své sídlo v různých smluvních státech této úmluvy (osobní působnost).

V článku VII odst. 1 vymezuje pravidla pro určení rozhodného práva. V první řadě je umožněno stranám, aby si rozhodné právo zvolily samy. Pokud si strany rozhodné právo nezvolí, rozhodci použijí kolizní normy, které budou v konkrétním případě považovat za přiměřené. S ohledem na ochranu spotřebitele se tedy nabízí použití pravidla dle čl. 6 Nařízení Řím I.¹⁸¹ Bude také vhodné použít NPN lex fori – viz výklad u Nařízení Řím I (2.2.3.).

V ČR se uplatní § 37 ZRŘ, dle něhož je rozhodující zvolené právo stran. Současně platí, že tato volba nesmí být spotřebiteli na újmu a nesmí znamenat snížení míry ochrany jeho práv podle tohoto zákona či jiných právních předpisů. Pokud strany rozhodné právo nezvolí, rozhodci budou rozhodovat dle tuzemských kolizně právních předpisů.¹⁸² Aktuální znění ZRŘ váže určení „náhradního“ rozhodného práva na kolizní normy fóra. Ve vztahu ke spotřebiteli, se tedy použije:

- a) pro smlouvy uzavřené do 30. června 2006 včetně ZMPS s přednostní mezinárodních smluv o právní pomoci;
- b) pro smlouvy uzavřené od 1. července 2006 do 16. prosince 2009 včetně Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (tzv. Římská úmluva);
- c) pro smlouvy uzavřené po 17. prosinci 2009 včetně Nařízení Řím I.

Obdobnou úpravu obsahuje i NZMPS v § 119: „Právním rozhodným pro spor je právo zvolené stranami. Pokud strany toto právo nezvolily, určí je rozhodci na základě ustanovení tohoto zákona.“

---

¹⁸¹ Tamtéž, s. 257.

¹⁸² Tamtéž, s. 258.

5.4 Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů

5.4.1 Úprava dle Newyorské úmluvy

V případě uznání a výkonu rozhodčích nálezů se bude v případě přeshraničních spotřebitelských sporů zásadně používat Newyorská úmluva. Díky velkému množství smluvních států její působnost dosahuje téměř na celý svět, včetně všech čl. států EU. Osobní působnost pro její aplikaci není důležitá. Je irelevantní, v kterém státě má žadatel o znání a výkon svůj domicil. Podstatné je území státu, kde je žádáno o uznání a výkon nálezu, i když v konkrétním případě bude některá ze stran z nesmluvního státu.¹⁸³

Dle čl. 20 Newyorské úmluvy vstoupí v účinnost 90. dne po uložení ratifikační listiny nebo listiny o přístupu každého státu.

Věcnou působnost vymezuje čl. I odst. 1, který stanoví: „Tato Úmluva se vztahuje na uznání a výkon rozhodčích nálezů, vyplývajících ze sporů mezi osobami fyzickými nebo právnickými a vydaných na území jiného státu než toho, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon. Úmluva se vztahuje také na rozhodčí nálezy, které nejsou pokládány za nálezy místní (národní) ve státě, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon.“ Druhá věta rozšiřuje působnost úmluvy i na rozhodčí nálezy, které nelze ve státě jejich vydání vykonat jako vnitrostátní. Může se jednat např. o situaci, kdy jej strany podřídily jinému procesnímu právu.¹⁸⁴

Při aplikaci úmluvy je třeba vzít v úvahu výhrady, které státy mohly uplatnit, a tím narušili jednotný přístup. Obecně se uplatňuje princip univerzality, dle něhož je s cizími nálezy zacházeno rovnocenně, aniž by musely být vydány ve smluvním státě. To ovšem neplatí v případě uplatnění výhrady dle čl. I odst. 3 věta první (výhrada recipcity). Dle ní může stát prohlásit, že bude používat Úmluvu jen pro uznání a výkon nálezů vydaných na území jiného Smluvního státu. Tato výhrada se vztahuje k podmínkám pro odepření uznání a výkonu, ne např. na čl. II, který se týká uznatelnosti rozhodčí smlouvy. Tuto výhradu využila i ČR. Druhá výhrada se týká omezení uznání a výkonu jen na obchodní spory (čl. I odst. 3, věta druhá). Tuto výhradu, stejně jako výhradu teritoriálního dopadu na území států, za jejichž mezinárodní vztahy je stát odpovědný (čl. X.), ČR nevyužila.

Základním ustanovením pro uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů je čl. III. Dle něj se smluvní státy zavázaly „uznat rozhodčí nálezy za závazné a povolit jeho výkon dle předpisů o řízení, jež platí na území, kde nálezy jsou uplatňovány, za podmínek stanovených v následujících

¹⁸³ KRONKE, Herbert. Recognition and enforcement of foreign arbitral awards: a global commentary on the New York convention. Austin: Wolters Kluwer, 2010, s. 507.

¹⁸⁴ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení...*, s. 369 - 370

článcích.“ Ty obsahují podmínky pro povolení uznání a důvody pro jeho odepření, které nelze rozšiřovat. Úmluva neupravuje proces uznání rozhodčího nálezu, stejně jako jeho následný výkon. Tyto oblasti ponechává národnímu právu. V ČR je výkon rozhodčího nálezu upraven v § 251 an. o. s. ř. Také je možné využít postupu dle zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších předpisů.¹⁸⁵

Newyorská úmluva umožňuje v čl. V. odst. 1 odepřít uznání a výkon nálezu, a to pouze z tam uvedených důvodů a na žádost strany, proti níž je nález uplatňován. Spotřebitel bude nejčastěji žádat o odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu v případě volby rozhodného práva některého čl. státu EU, anebo v případě absence jeho volby, pokud byl nález vydán v některém čl. státě EU. Pokud by rozhodčí smlouva byla v rozporu se Směrnicí ES 93/13, bude možné rozhodčí nález neuznat a odmítnout jeho výkon (čl. V. odst. 1 písm. a). Stejně by tomu tak bylo v případě, že by daný stát tuto směrnici neimplementoval.¹⁸⁶

Možnosti odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu, které soud zkoumá ex offio, jsou stanovené v čl. V. odst. 2. Důvodem odepření může být skutečnost, že předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení podle práva této země, nebo že uznání či výkon nálezu by bylo v rozporu s veřejným pořádkem této země.

Tento předpis může modifikovat Evropská úmluva, a to na základě článku IX. Ostatní předpisy se použijí v případě, že je to pro strany výhodnější z hlediska dosažení výkonu rozhodnutí (dle čl. VII. Newyorské úmluvy) nebo když se nejedná o nález vydaný ve smluvním státě této úmluvy.

5.4.2 Úprava dle ZRŘ

ZRŘ upravuje uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu v ustanovení § 38 až 40. Obecně bude cizí rozhodčí nález vykonán jako tuzemský rozhodčí nález, pokud je zaručena vzájemnost. Dále pak uvádí, kdy bude uznání a výkon odepřen (§ 39 ZRŘ). Základním předpokladem je vzájemnost. Jak zákonodárce chápe tento pojem, vymezuje § 38: „vzájemnost se považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti.“ V podstatě se vyžaduje příznivý přístup k cizím rozhodčím nálezům.¹⁸⁷

---

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 366 - 368

¹⁸⁶ ESD ve věci *Claro* potvrdil, že ustanovení směrnice 93/13/ES o omezení rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech je ustanovení kogentní a každý soud musí rozhodčí doložku ex offio posuzovat, zda je v souladu s touto směrnicí a pokud tomu tak není, tak ji i bez žádosti prohlásit za neplatnou. To platí i tehdy, jestliže spotřebitel nepřiměřenost a tedy i neplatnost neuplatnil před rozhodčím soudem. Podrobněji viz např. BĚLOHLÁVEK, A. J. Římská úmluva a Nařízení Řím I : Komentář. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 1018 a násl.

¹⁸⁷ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení...*, s. 386

K podmínce vzájemnosti přistupují další podmínky uvedené v § 39 ZRŘ:

- a) rozhodčí nález podle práva státu, v němž byl vydán, musí být pravomocný nebo vykonatelný,
- b) rozhodčí nález není stížen vadou uvedenou v § 31,
- c) rozhodčí nález neodporuje veřejnému pořádku.

Ve všech případech jde o důvody, které soud zkoumá ex offo, tudíž je tato úprava vzhledem k Newyorské úmluvě v nepoměru.

5.4.3 Úprava dle NZMPS

Od 1. 1. 2014 právní úprava uznání přechází do ustanovení § 120 až 122 NZMPS. Nová úprava obsahuje nepatrné rozdíly s výjimkou výslovné úpravy vztahu zrušení rozhodčího nálezu a uznání a výkonu. Výslovně je upravena povinnost odepřít uznání a výkon, pokud by byl rozhodčí nález zrušen ve státě vydání nebo podle jehož právního řádu byl vydán (§ 121 písm. b) NZMPS)

Uznání cizího rozhodčího nálezu se nevyslovuje zvláštním rozhodnutím. Uznává se tak, že se k němu při zachování podmínek § 120 a 121 přihlédne, jako by šlo o český rozhodčí nález (§ 122 odst. 1).

5.5 Úprava rozhodčího řízení v Nařízení Brusel I

Jak bylo zmíněno výše, dle čl. 1 odst. 2 písm. d) je z Nařízení Brusel I vyloučeno rozhodčí řízení. Z jeho působnosti není vyloučeno jen samotné rozhodčí řízení, ale taktéž všechna související řízení dle ZRŘ, tj. řízení o jmenování rozhodce, vyloučení rozhodce, o zrušení rozhodčího nálezu apod.¹⁸⁸ S tím souhlasí Hedelberger ve své zprávě.¹⁸⁹ Naopak Kerameus má jiný názor: „However, the verification, as an incidental question, of the validity of an arbitration agreement which is cited by a litigant in order to contest the jurisdiction of the court before which he is being sued pursuant to the Convention, must be considered as falling within its scope.“¹⁹⁰ Dle něj tedy přezkoumání platnosti rozhodčí smlouvy za účelem

¹⁸⁸ KASÍKOVÁ, Martina; ŠUK, Petr. *Komentář k Nařízení o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí (44/2001/ES)*. In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 10. srpna 2013], s. 3.

¹⁸⁹ HESS, Burkhard; PFEIFFER, Thomas. *Study on the Interpretation of the Public Policy Exception as referred to in EU Instruments of Private International and Procedural Law* [online]. 2011 [cit. 10. srpna 2013]. Dostupné na <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/juri/2011/453189/IPOLJURI_ET\(2011\)453189\(PAR01\)_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/juri/2011/453189/IPOLJURI_ET(2011)453189(PAR01)_EN.pdf)>.

¹⁹⁰ KERAMEUS, Konstantinos, D. *Report on the accession of the Hellenic Republic to the Community Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters (86/C 298/01)* [online]. 24. listopad 1986 [cit. 10. srpna 2013]. Bod č. 35. Dostupné na <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:1986:298:FULL:EN:PDF>>

popření příslušnosti soudu, u kterého byl podán návrh na zahájení řízení, spadá do působnosti Bruselské úmluvy (resp. Nařízení Brusel I).

Jedním z posledních průlomových rozhodnutí v této oblasti bylo rozhodnutí ESD ve věci *Allianz a další v. West Tankers*,¹⁹¹ ve kterém ESD vykládal rozsah působnosti Nařízení Brusel I ve vztahu k předběžné otázce na vydání *anti-suit injunction*¹⁹². ESD se zabýval podobnou otázkou dříve v rozsudku *Turner*.¹⁹³ Toto řízení bylo zahájeno před vnitrostátním soudem a účastníkům bylo zakázáno podat návrh na zahájení řízení k soudům jiného čl. státu nebo v takovém řízení pokračovat. Zásadní v rozhodnutí *West Tankers* bylo určení, zda se zásady stanovené v rozhodnutí *Turner* uplatní i na rozhodčí řízení. ESD k této otázce uvedl: „Vzhledem k výše uvedeným úvahám je třeba odpovědět na položenou otázku tak, že vydání příkazu soudem čl. státu, jímž se má zakázat určité osobě podat návrh na zahájení řízení k soudům jiného čl. státu nebo v takovém řízení pokračovat na základě toho, že takové řízení je v rozporu s dohodou o rozhodčím řízení, je neslučitelné s nařízením č. 44/2001.“¹⁹⁴

Dle ESD se nařízení Brusel I použije vždy, pokud se bude vztahovat na předmět věci, a to bez ohledu na to, že byla uzavřena rozhodčí doložka. Rozhodčí doložka v konkrétním případě tvoří pouze procesní námitku, ke které se soud musí vyjádřit, když přezkoumává svou příslušnost. Pokud má tedy spotřebitel za to, že uzavřená rozhodčí doložka je neplatná a zahájí řízení u soudu, měl by mít možnost soudní ochrany, která mu náleží. Jinak by došlo k odepření spravedlnosti.

I když současná úprava Nařízení Brusel I ze své působnosti rozhodčí řízení vylučuje, pokud půjde o předběžnou otázku platnosti rozhodčí smlouvy, pak věc bude spadat do působnosti Nařízení Brusel I.

5.6 Úprava rozhodčího řízení v Nařízení Brusel I bis

Rozhodčí řízení je také vyjmuto z působnosti Nařízení Brusel I bis. Jeho výslovné vyloučení je mimo čl. 2 písm. c) vyjádřeno také v bodě 12 preambule. Dle toho bodu platí, že pokud je rozhodčí dohoda neplatná, neúčinná nebo nezpůsobilá k použití, pak to nebrání tomu, aby nález byl uznán a vykonán dle Nařízení Brusel I bis. Tímto by neměla být dotčena

¹⁹¹ Rozsudek ESD ze dne 10. února 2009, *Allianz SpA v. West Tankers Inc*, C-185/07, Sb. rozh. s. I 663.

¹⁹² *Anti-suit injunction* se používá v anglickém právu. Vydává se vůči stávajícím či potencionálním žalobcům v řízeních konaných v zahraničí a zakazuje jim se zahájit nebo pokračovat v řízení před zahraničními soudy.

¹⁹³ Rozsudek ESD ze dne 27. dubna 2004, *Turner*, C-159/02, Sb. rozh. s. I-3565.

¹⁹⁴ Rozsudek ESD ve věci *West Tankers*, bod 34.

pravomoc soudů čl. států rozhodnout o uznání a výkonu rozhodčích nálezů v souladu s Newyorskou úmluvou.

Pro bližší představu této úpravy uvádím hypotetický příklad. Soud čl. státu EU rozhodne, že rozhodčí smlouva je neplatná, zároveň rozhodne o meritu věci a rozhodčí soud (tedy i soud v místě rozhodčího řízení) by nesouhlasil a rozhodl by jinak. Třetí soud v EU by tak musí rozhodnout, zda rozhodnutí bude uznáno a vykonáno dle Nařízení Brusel I bis nebo dle Newyorské úmluvy.

Soud by měl platnost rozhodčí smlouvy posoudit dle vnitrostátních předpisů. Problém nenastane, pokud rozhodčí smlouva bude neplatná, pak bude rozhodnutí soudu uznáno a vykonáno dle Nařízení Brusel I bis. V případě, že soud shledá rozhodčí smlouvu platnou, pak by měl zřejmě dát přednost rozhodnutí rozhodčího soudu a vykonat ho dle Newyorské úmluvy.

5.7 Novela ZRŘ – posílení ochrany spotřebitele

Dne 1. dubna 2012 nabyl účinnosti zákon č. 19/2012 Sb., kterým se především mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZRŘ“ a „Novela ZRŘ“). Tato novela se zaměřila na řešení problémů rozhodčího řízení v souvislosti se spotřebitelskými spory a provedení spotřebitelské legislativy EU, přijaté zejména na úrovni Směrnice 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „Směrnice 93/13/EHS“).¹⁹⁵

Do přijetí Novely ZRŘ ochrana spotřebitele nebyla dostatečná, což se do jisté míry snažila napravit judikatura. Její vývoj byl avšak kritizován pro zvýšenou „ochranářskou“ politiku soudů, jež prakticky neměla oporu v zákoně.¹⁹⁶ Dá se říct, že české soudy až do roku 2009 v podstatě ignorovaly unijní právní úpravu (zejména Směrnici 93/13/EHS), stejně jako i související judikaturu ESD. Po roce 2009 začaly bez jakékoli souvislosti s českým právním řádem tuto směrnici aplikovat, a to i za situace, kdy směrnice nemá v českém právním řádu přímý účinek.¹⁹⁷ Vládní Novela ZRŘ byla jednou z vládních priorit, stejně jako rozvoj ADR

¹⁹⁵ ROZEHNALOVÁ: Rozhodčí řízení..., s. 176.

¹⁹⁶ Srov. str. 16 Důvodová zpráva k zákonu, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. [online]. 2011. [cit. 5. srpna 2012]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>>. „Celkovým cílem novely je tedy odstranit potíže, které se ukázaly v aplikační praxi zákona a vrátit rozhodčímu řízení důvěryhodnost, kterou postupně ztrácí díky některým případům jeho zneužití při řešení sporů ze spotřebitelských smluv.“

¹⁹⁷ Srov. LISSE, Luděk.: K otázce eurokonformního výkladu. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 2, s. 49 – 52.

vůbec, a v té souvislosti také schválení zákona o mediaci.¹⁹⁸ Dle mého názoru Novela ZRŘ umožnila posílit ochranu spotřebitele v rozhodčím řízení, čemuž se budu věnovat níže.

5.7.1 Rozhodčí smlouva

Novela ZRŘ přinesla výraznější ochranu spotřebitele ve způsobu uzavírání rozhodčích smluv. Nově musí být rozhodčí smlouva uzavřena ve spotřebitelském vztahu na samostatné listině, a to pod sankcí neplatnosti.¹⁹⁹ Smyslem úpravy je zamezit situacím, kdy byly rozhodčí doložky do spotřebitelských smluv včleňovány bez vědomí či dokonce proti vůli spotřebitelů. Často byly psány malým písmem ve formulářových smlouvách, aniž by spotřebitel o jejich výskytu věděl. Podnikatelé poté namítali, že spotřebitel uzavřel smlouvu dobrovolně a i na něj by se měla vztahovat zásada *pacta sunt servanda*.²⁰⁰ Dle mého názoru zákonodárce správně zvolil kompromis mezi zákazem rozhodčích doložek a na druhé straně jejich častému zneužívání na úkor spotřebitele, který si často nevšiml, že podepisuje i toto ujednání.

Dalším požadavkem Novely ZRŘ je stanovení obligatorních náležitostí rozhodčí smlouvy. Obligatorní náležitosti rozhodčí smlouvy uzavírané mezi spotřebitelem a podnikatelem jsou vyjmenovány v ustanovení § 3 odst. 5 ZRŘ. Pokud rozhodčí smlouva nebude obsahovat uvedené informace, anebo tyto informace budou neúplné, nepravdivé či nepřesné, je to důvod pro zrušení rozhodčího nálezu soudem. Svěřuje-li rozhodčí doložka rozhodování sporu stálému rozhodčímu soudu, je požadavek uvedený v § 3 odst. 5 ZRŘ splněn také odkazem na statuty a řády stálých rozhodčích soudů vydávané podle § 13 ZRŘ (§ 3 odst. 6 ZRŘ).

Dle mého názoru může problematická povinnost uvést v rozhodčí smlouvě informace o odměně rozhodce a předpokládaných druzích nákladů, které mohou spotřebiteli vzniknout. Těžko lze totiž předvídat, jaké všechny náklady mohou během řízení vzniknout. Poměrně přesně lze stanovit rozhodčí poplatek (odměnu rozhodce), ale u dalších nákladů (právní zastoupení, znalecké posudky atd.) je situace opačná.

V této souvislosti je třeba upozornit na současnou praxi rozhodování soudů ohledně platnosti rozhodčích doložek tzv. arbitrážních center. Všechny rozhodčí doložky sjednané před 31. březnem 2012, kdy nabyla účinnosti novela ZRŘ, jsou nyní shledány neplatnými bez ohledu na to, že v době svého sjednání byly zákonem i judikaturou shledávány platnými.

---

¹⁹⁸ LISSE, Luděk a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*. Praha: Ústav práva a právní vědy, o. p. s. 2012, s. 35 – 36.

¹⁹⁹ Viz § 3 odst. 5 ZRŘ, „Sjedná-li se rozhodčí smlouva pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv, musí být sjednána samostatně a nikoliv jako součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní; jinak je neplatná.“

²⁰⁰ LISSE: *Euronovela zákona...*, s. 37 – 38.

Soudy na ně vztahují znění zákona účinné od 1. dubna 2012 a judikaturu publikovanou po tomto datu bez ohledu na přechodná ustanovení novely zákona, která takovýto postup vylučují.²⁰¹

5.7.2 Informační povinnost

Významné je také ustanovení § 3 odst. 4 ZRŘ, které stanoví podnikateli povinnost poskytnout spotřebiteli s dostatečným předstihem před uzavřením rozhodčí doložky náležitě vysvětlení, aby byl schopen posoudit, jaké důsledky pro něho mohou uzavřením rozhodčí doložky nastat. „Náležitým vysvětlením“ se přitom rozumí vysvětlení všech náležitostí rozhodčí doložky. S ohledem na to, že několikrát přečtený text se pochopí snáze, nežli mluvené slovo, v praxi se s velkou pravděpodobností budou vysvětlení začleňovat přímo do rozhodčích smluv.²⁰²

Co může působit problém, je neurčité vymezení časového okamžiku „s dostatečným předstihem před uzavřením rozhodčí doložky“. Nabízí se otázky týkající se časového vymezení okamžiku označeného jako „dostatečný předstih“ a s tím související prokazování splnění této povinnosti v navazujícím řízení. V této souvislosti půjde např. o žalobu na zrušení rozhodčího nálezu vedeného podle ust. § 31 písm. h) ZRŘ, podle něhož může být rozhodčí nález zrušen z důvodu, že rozhodčí smlouva týkající se sporů ze spotřebitelských smluv neobsahuje informace požadované v § 3 odst. 5 ZRŘ, popřípadě tyto informace jsou záměrně nebo v nezanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné nebo nepravdivé.²⁰³

5.7.3 Požadavky na vzdělání rozhodce

Také se zpřísňují kvalifikační podmínky na rozhodce rozhodující spory ze spotřebitelských smluv. Takováto osoba musí být bezúhonná a musí mít vysokoškolské vzdělání v oboru práva. Navíc musí být zapsána do seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti. Jsou upraveny také podmínky pro vyškrtnutí z tohoto seznamu. Cílem této úpravy je, aby rozhodcem byla důvěryhodná osoba a aby se posílila kvalita rozhodování ve spotřebitelských sporech.²⁰⁴ Novela reagovala na skutečnost, že spory

---

²⁰¹ Podrobněji LISSE, Luděk. *Spotřebitelské právo a rozhodčí řízení* [online]. epravo.cz, 5. července 2013 [cit. 22. srpna 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/efocus/spotrebitelske-pravo-a-rozhodciho-rizeni-92103.html>>.

²⁰² SADECKÝ, Lukáš. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*, 2012, č. 5, s. 156.

²⁰³ LISSE: *Euronovela zákona...*, s. 39 – 40.

²⁰⁴ LINCEROVÁ, Kristina. Spotřebitelská novela rozhodčího řízení. In LISSE: *Euronovela zákona...*, s. 142.

rozhodované rozhodci bez vysokoškolského vzdělání byly obsahově méně kvalitní než v případě vedení sporu rozhodcem s vysokoškolským titulem.

Vyšší nároky na rozhodce obsahuje i poslední judikatura ÚS, kladoucí na rozhodce a kvalitu vedení rozhodčího řízení v zásadě stejné požadavky jako na kvalitu řízení před soudem.²⁰⁵ Rozhodce dle tohoto rozhodnutí není pouze osobou, která narovnává právní vztah mezi účastníky řízení. Nyní je osobou, která právo nalézá. „Rozhodci jsou osobami (byť se soukromoprávním statutem), kteří aplikují platné právo, a není proto důvodu pochybovat, že by v tomto ohledu nebyly naplněny podmínky vyplývající ze spotřebitelské ochrany na evropské úrovni.“ Rozhodci disponují pravomocí autoritativně rozhodnout o právech a povinnostech stran soukromoprávních vztahů. Touto pravomocí disponují „na rozdíl od soudní moci z vůle stran, kterou projevíly při sepisování rozhodčí smlouvy.“²⁰⁶ Pro úplnost je třeba dodat, že ÚS se v rozporu s předcházejícím rozhodnutím překvapivě brzy vrátil k tvrzení, že „rozhodčí soud nenalézá právo, ale tvoří (event, napevno stanoví, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran.“²⁰⁷ Osobně se ztotožňuji s názorem, že rozhodce v konkrétním případě právo nalézá.

Jako rozhodce může vystupovat pouze fyzická osoba. Nicméně uvedeným ustanovením není dotčena možnost stran rozhodčí smlouvy zvolit si k rozhodování sporu stálý rozhodčí soud, a to bez ohledu na to, zda je konkrétní stálý rozhodčí soud nadán vlastní právní subjektivitou (a je tedy právnickou osobou), či nikoliv. Je třeba upozornit na to, že kvalifikační požadavky na výkon funkce rozhodce se vztahují i na rozhodce zapsané na seznamu rozhodců stálých rozhodčích soudů.

5.7.4 Podjatost rozhodce

Podjatost rozhodce se posuzuje obdobným způsobem jako v OSŘ. Ve spotřebitelských sporech navíc má rozhodce povinnost stranám před projednávání věci oznámit, zda v posledních 3 letech vydal nebo se podílel na vydání rozhodčího nálezu, nebo zda je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení ve sporu, jehož účastníkem byla či je některá ze stran. Účelem tohoto ustanovení je dozvědět se informaci, která se v praxi ukazuje

---

²⁰⁵ Viz. např. náleží ÚS ze dne 8. března 2011, sp. zn. I ÚS 3227/07. Dle něj: „Rozhodce nemůže být pouze pasivním činitelem, ale způsobem vedení řízení musí zajistit, aby jeho rozhodnutí nebylo překvapivé. K dosažení tohoto cíle se v civilním soudním řízení uplatňuje poučovací povinnost soudu; není důvodu, proč by poučovací povinnost neměl mít rozhodce, jenž v rozhodčím řízení plní roli rozhodovacího orgánu místo soudu. Zákon o rozhodčím řízení poučovací povinnost rozhodce neupravuje, a proto je namístě přiměřeně použít občanského soudního řádu (§ 30 RozŘ).“

²⁰⁶ Tamtéž

²⁰⁷ Usnesení ÚS ze dne 5. května 2011, sp. zn. II. ÚS 2748/10.

jako nejčastější důvod podjatosti. V praxi se to může mimo jiné týkat arbitrážních center, pokud by rozhodovala ve velkém množství spory jednoho podnikatele. Spotřebitel se může k rozhodci vyjádřit a zvážit jeho podjatost. Pokud má pochybnosti o jeho podjatosti, má možnost se s protistranou dohodnout na jiném rozhodci (§ 37 odst. 1 ZRŘ).²⁰⁸ Pokud nedojde k dohodě, může se dle § 12 odst. 2 ZRŘ obrátit na soud s návrhem na vyloučení podjatého rozhodce.

5.7.5 Rozhodování dle zásad spravedlnosti

Co se týká možnosti rozhodovat spor podle zásad spravedlnosti, Novela ZRŘ vyloučila možnost sjednat rozhodování podle zásad spravedlnosti ve spotřebitelských sporech (viz § 25 odst. 3 ZRŘ), čímž zamezila, aby byla v rámci rozhodování dle zásad spravedlnosti vyloučena ustanovení právního řádu na ochranu spotřebitele. Podobná úpravu je obsažena v ustanovení § 119 NZMPS. Neaplikací těchto ustanovení by mohla být právní úprava ochrany spotřebitele podstatně omezena na úkor podnikatele, jakožto silnější strany.

Rozhodování dle zásad spravedlnosti totiž umožňuje odklon nejen od dispozitivních ustanovení zákona (u nichž je odklon možný již z povahy věci a která se aplikují tehdy, neujednaly-li si strany něco jiného), ale i od norem kogentních. Jedinou limitou danou zákonem je nezbytnost respektování veřejného pořádku (tzv. „ordre public“).^{209 210}

Pokud by rozhodce rozhodl spotřebitelský spor podle zásad spravedlnosti, ač k tomu nebyl stranami pověřen, bylo by to důvodem ke zrušení rozhodčího nálezu soudem postupem podle § 31 ZRŘ, dále k odpovědnosti rozhodce za škodu takovým způsobem případně způsobenou a mohl by být dán v případě opakovaného porušení této povinnosti důvod k vyškrtnutí rozhodce ze seznamu rozhodců (§ 35c odst. 2 ZRŘ).

Tento model ochrany spotřebitele vychází jak z německé úpravy rozhodčího řízení, tak i z evropské legislativy, zejména doporučení Evropské komise 98/275/ES. Na uvedené doporučení odkazuje i judikatura ESD (rozhodnutí C-317/08 Rosalba Alassini proto Telecom Italia SpA).²¹¹

---

²⁰⁸ Důvodová zpráva k zákonu, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů – Zvláštní část k čl. I k bodu 6 (§ 8.), str. 21.

²⁰⁹ Srov. PAULIČKOVÁ, Alena. Recenze: BĚLOHLÁVEK, Alexander J.: Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. In: *Právník*. 2009, č. 12, s. 1362-1365.

²¹⁰ Blíže BĚLOHLÁVEK: *Ochrana spotřebitelů*..., s. 14 – 17.

²¹¹ Důvodová zpráva k zákonu, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů – Obecná část (bod 2.1.4.), str. 14.

5.7.6 Meritorní přezkum rozhodčího řízení

Dle ustanovení § 31 písm. g) je novým důvodem ke zrušení rozhodčího nálezu případ, kdy rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem. Toto ustanovení je rozporuplné, neboť dle judikatury NS: „Měl-li by soud v rámci řízení o zrušení rozhodčího nálezu přezkoumávat jeho věcnou správnost, pozbyla by smyslu právní úprava rozhodčího řízení.“²¹² Tento požadavek na věcný přezkum rozhodčího nálezu soudem sice z právních předpisů EU nevyplývá, ale Směrnice 93/13/EHS v příloze č. 1 uvádí, že nelze spotřebitele zbavit práva podat žalobu. Demonstrativně pak uvádí, že takovým zbavením je například „donucení spotřebitele předkládat spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů.“

Pokud jde o podmínky a důvody pro zrušení rozhodčího nálezu, pak dle Novely ZRŘ má soud nově povinnost přezkoumat vždy, a to i ve fázi výkonu rozhodnutí, ex offio, zda nejsou dány důvody pro zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. a) až d) nebo h) ZRŘ.

Až touto novelou tedy došlo k plnému zohlednění nepřiměřených ujednání ve spotřebitelských smlouvách. V případě posuzování přiměřenosti jednotlivých ujednání je základním měřítkem § 56 odst. 1 obč. zák., který uvádí, co se nepřipustným smluvním ujednáním rozumí spolu s § 56 odst. 3 obč. zák., kde je jejich demonstrativní výčet. Dalším zdrojem je již zmíněná Směrnice 93/13/EHS, jejíž ne zcela zdařilou transpozici obsahuje § 56 obč. zák. Jejím odrazem je absence nepřipustného ujednání dle čl. 3 odst. 3 písm. q) Směrnice 93/13/EHS. V něm se explicitně hovoří o rozhodčích soudech a stanoví se, že nepřiměřeným ujednáním ve spotřebitelských smlouvách je takové ujednání, jehož cílem je „zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránění uplatnění tohoto práva, nepřiměřené omezování důkazů, které má spotřebitel k dispozici, nebo ukládání důkazního břemene, které by podle použitelných právních předpisů mělo příslušet druhé smluvní straně, spotřebiteli.“²¹³

Jak už bylo uvedeno výše, spotřebitel je chráněn před neoprávněnými exekucemi v případech, kdy nepodal žalobu na zrušení rozhodčího nálezu. Jde o jakousi „poslední možnost“ záchrany. Spotřebitel může podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí, jsou-li

²¹² Usnesení NS ze dne 28. května 2009, sp. zn. 23 Cdo 2570/2007.

²¹³ HLAVÁČ, Adam. Soulad novely zákona o rozhodčím řízení s dosavadní judikaturou. *Právní fórum*. 2012, č. 10, s. 459.

dány důvody pro zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. a) až f), h) nebo pokud jsou dány důvody podle § 31 písm. g) a rozhodčí nález neobsahuje poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudem.²¹⁴ Cílem zákonodárce bylo vytvořit soulad s rozhodnutími ESD²¹⁵, která zdůrazňují povinnost vnitrostátního soudu, který rozhoduje o nařízení výkonu rozhodnutí, ex offo přezkoumat, zda rozhodčí nález, na základě něhož má být exekuce nařízena, neodporuje kogentním pravidlům veřejného pořádku. Tudíž i zda rozhodčí doložka byla platně uzavřena²¹⁶ nebo neměla zneužívající charakter.

Stejně jako nově zakotvené ustanovení § 31 písm. g) ZRŘ, by přispělo ke zvýšení ochrany spotřebitele také ustanovení nepřiměřeného ujednání vztahující se k místu konání rozhodčího řízení. ESD ve svých rozhodnutích²¹⁷ totiž shledal jako nepřiměřené ujednání také doložku o místní příslušnosti obecného soudu (analogicky můžeme aplikovat i na rozhodčí řízení) dle sídla dodavatele k řešení sporu mezi dodavatelem a spotřebitelem. V odůvodnění uvedl, že v případech, kdy je předmětem sporu nízká částka a sjednaný soud se nachází dalekou od bydliště spotřebitele, mohou vzniklé náklady přesáhnout samotnou žalovanou částku a tím odradit spotřebitele od obrany jeho práv. Ve stínu uvedené judikatury se může spotřebitel dostat do podobné situace např. v případě místa konání rozhodčího řízení, které je daleko od jeho bydliště. Pokud je navíc předmětem sporu nízká částka, bude často zvažovat její zaplacení, i kdyby byla neoprávněná. V rámci ochrany spotřebitele by bylo na místě objasnění, zda ujednání místo konání rozhodčího řízení může „hrát roli“ při posuzování nepřiměřenosti rozhodčí smlouvy dle § 56 obč. zák. a následně důvodu zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. b) ZRŘ.²¹⁸

Je třeba upozornit na to, že Novela ZRŘ dle důvodové zprávy nezavádí úplný přezkum rozhodčího nálezu (jako v případě rozhodnutí vydaných v soudním řízení), neboť jde jen o možnost přezkumu dodržení některých základních předpisů na ochranu spotřebitele a základních právních principů. Nejde také o formu opravného prostředku, jakým je v soudním řízení např. odvolání či dovolání.²¹⁹ Přezkoumává se, zda rozhodčí nález nebyl vydán

---

²¹⁴ Viz § 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ.

²¹⁵ Rozsudek ESD ze dne 6. října 2009, *Asturcom Telecomunicaciones SL v. Cristina Rodríguez Nogueira*, C-40/08, Sb. rozh. s. I-09579.

²¹⁶ Srov. nález ÚS ze dne 17. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11.

²¹⁷ Rozhodnutí ESD ze 27. června 2000, ve spojených věcech C-240/98 až C-244/98 *Océano Grupo Editorial SA proti Rocio Murciano Quintero a Salvat Editores SA proti José M. Sanchez Pradesovi, José Luis Copano Badillovi, Mohammed Berroanemu a Emilio Vinas Feliúovi*, Sb. rozh. s. I-4941.

²¹⁸ HLAVÁČ, Adam. Soulad novely zákona o rozhodčím řízení s dosavadní judikaturou. Právní fórum 10/2012, s. 460.

²¹⁹ Obdobně rozsudek NS z 31. ledna 2012, sp. zn. 23 Cdo 2950/2010.

v rozporu s předpisy na ochranu spotřebitele, ve zjevném rozporu s dobrými mravy či veřejným pořádkem.²²⁰

Osobně se ale domnívám, že se de facto jedná o věcný přezkum. Tato úprava je tedy v rozporu i s recentní judikaturou ÚS, který ve svém rozhodnutí²²¹ konstatoval, že soudy nemohou být koncipovány obdobně jako opravné prostředky v rámci civilního procesu. „Domáhá-li se však stěžovatelka toho, aby soud přezkoumával rozhodčí nález i z pohledu souladu s hmotným právem, činí vlastně z tohoto procesu jakési kvaziodvolací řízení, v němž by se soud zabýval věcnou správností rozhodčího nálezu, a pokud by měl na věc jiný právní názor, nález by zrušil a věc vrátil rozhodcům k dalšímu řízení. Takový přístup by však zcela popíral smysl existence rozhodčího řízení. Kontrolní funkce soudů se proto může zaměřovat pouze na posouzení stěžejních otázek procesní povahy, např. zda rozhodčí řízení vůbec mohlo proběhnout, zda v něm nebyla popřena některá významná procesní práva stran, popř. zda rozhodčí nález sám netrpí vadami procedurálního rázu (kupř. chybějící většina hlasů rozhodců).“

Rozhodčí řízení je obecně jednoinstanční. V rozhodčí smlouvě však může být dle § 27 ZRŘ ujednána možnost přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci. Zde se jedná o vlastní přezkum rozhodnutí vydaného v předcházejícím řízení před rozhodci.

Ze strany spotřebitele je meritorní přezkum rozhodčího nálezu v soudním řízení vítaný, ale na druhou stranu se může stát z rozhodčího řízení jakési „předstádium“ soudního řízení. To by ve výsledku vedlo až k značnému prodlužování délky trvání sporů. Zda se tak stane, ukáže čas.²²²

Co se týká samotného rozhodčího nálezu, musí obsahovat odůvodnění a výslovné poučení o právu podat návrh na jeho zrušení k soudu (§ 25 odst. 2 ZRŘ). Dle předchozí právní úpravy rozhodci měli povinnost nálezy odůvodňovat vyjma případů, kdy se strany sporu dohodnou, že odůvodnění není třeba.

Cílem obligatorního odůvodňování nálezu je snaha vyhnout se situacím, kdy např. některá arbitrážní centra neodůvodňovala nálezy automaticky a za odůvodnění požadovala úhradu poplatku.²²³ V tomto ustanovení se odráží zvýšená ochrana spotřebitele i ve vztahu k možnému následnému meritornímu přezkumu rozhodčího nálezu.

---

²²⁰ Srov. důvodová zpráva k zákonu, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, bod 1.3.b, str. 10.

²²¹ Nález ÚS ze dne 8. března 2011, sp. zn. I ÚS 3227/07.

²²² LISSE: *Euronovela zákona...*, s. 53 – 55.

²²³ Srov. § 21 odst. 8 Jednacího řádu Rozhodčího řízení rozhodců ad hoc. Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR, a. s. [online]. 2009. Dostupné na <<http://urmr.cz/rozhodci-řízení/jednací-rad>>.

5.7.7 Námitka nedostatku pravomoci rozhodce

Do ustanovení § 33 ZRŘ ve znění: „Soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c), jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízením nejpozději, než začala jednat ve věci samé.“²²⁴, byla doplněna normativní věta „To neplatí, jde-li o spory ze spotřebitelských smluv.“

Z uvedeného ustanovení plyne požadavek na omezení často „účelového“ namítání neplatnosti rozhodčích smluv. V praxi se opakovala situace, kdy se strana nejprve „pustila“ do řízení, a pokud byl jeho výsledek v její neprospěch, začala namítat, že rozhodčí smlouva byla od počátku neplatná, ač takový důvod v řízení před rozhodci nenamítla. Výjimka se tedy uplatní pouze ve spotřebitelských sporech, což odráží jejich zesílenou ochranu.²²⁵ Otázkou je, zda toho nebudou spotřebitelé v budoucnu využívat stejným způsobem, jako v uvedeném příkladu.

---

²²⁴ Zde je třeba poznamenat, že z usnesení NS ze dne 24. srpna 2011, sp. zn. 20 Cdo 1854/2010 mimo jiné vyplývá: „...Podmínkou toho, aby majetkový spor mezi účastníky byl vyňat z pravomoci soudů a mohl být rozhodnut v rozhodčím řízení, je existence rozhodčí smlouvy. Není-li rozhodčí smlouva uzavřena, není vydaný rozhodčí nález způsobilým exekučním titulem bez zřetele k tomu, že povinný v rozhodčím řízení neexistenci rozhodčí smlouvy nenamítal ... Jiná situace by nastala v případě, že by rozhodčí smlouva uzavřena byla, byť neplatně. V takovém případě by pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu založena byla; obrana žalovaného by spočívala v podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu...“.

²²⁵ LISSE: *Euronovela zákona...*, s. 55 – 56.

6 Závěr

Cílem této práce bylo posoudit právní úpravu ochrany spotřebitele ve sporech s přeshraničním prvkem, a to jak v soudním řízení, tak v mimosoudních způsobech řešení sporu a na základě toho zodpovědět, zda mimosoudní způsoby řešení sporů poskytují spotřebiteli ve sporech s přeshraničním prvkem větší ochranu práv, nežli soudní řízení.

Práce se u jednotlivých typů řízení soustředila na proces hledání a určování pravomocného orgánu, rozhodného práva a v neposlední řadě také na uznání a výkon konečných rozhodnutí. V jednotlivých kapitolách bylo zdůrazňováno, zda je právní ochrana dostatečná či nikoliv, zda a kde se v praxi vyskytují aplikační problémy, a zda mezi jednotlivými procesními fázemi existuje provázanost či rozpory.

Důvodnost zvláštní ochrany spotřebitele ve sporech s přeshraničním prvkem v obecné rovině i v jednotlivých procesních fázích byla vysvětlena zejména v úvodu práce, ale podporující argumenty byly vznášeny i v jednotlivých kapitolách. Nutnost zvýšené ochrany spotřebitele je obecně dána zájmem na ochraně slabší smluvní strany z důvodu ekonomické a faktické nerovnosti s přihlédnutím k jejich nezkušenosti. Ve sporech s přeshraničním prvkem je potřeba ochrany spotřebitele výraznější, neboť se zvyšují rizika s tím související.

Ochrana spotřebitele v procesu hledání a určování pravomocného orgánu v první řadě slouží k přenesení nákladů soudního řízení v jiném státě na podnikatele. V této fázi je tato ochrana na místě, zvláště pokud se jedná o obchodování přes internet. Podnikatel má možnost žalovat spotřebitele pouze ve státě jeho bydliště s výjimkou změny pravomoci soudů prostřednictvím dohody uzavřené po vzniku sporu a možnosti uzavřít rozhodčí smlouvu. V ČR se rozhodčí smlouva uzavírá na samostatné listině a rozhodcem je vybrána bezúhonná osoba s vysokoškolským vzděláním v oboru práva zapsaná do seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti.

V soudním řízení se primárně použije Nařízení Brusel I. Chrání spotřebitele i v případě uzavření smlouvy o koupi movitých věcí na splátky a smlouvy o úvěru na nákup movitých věcí. Dle stávající praxe spotřebitelem nemůže být právnická osoba, ačkoliv výkladem příslušných ustanovení lze dojít k opačnému závěru. Způsoby ochrany spotřebitele jsou v podstatě naplněny a nařízení obsahuje i specifické ochranné prvky navíc. Tato ochrana se však nevztahuje na přepravní smlouvy nezahrnující ubytování v ceně.

Nařízení Brusel I bis navíc svou pravomoc rozšiřuje na osoby z 3. zemí, pokud budou v pozici žalovaných a zároveň se bude jednat o smluvního partnera spotřebitele. Spotřebitel bude moci žalovat podnikatele u soudu čl. státu, kde má bydliště. V případě, že podnikatel

bydliště v čl. státu EU nemá, pak u soudu místa bydliště spotřebitele. Podnikatel bude moci žalovat spotřebitele jen u soudu čl. státu, kde má bydliště. S tímto souvisí i nově zakotvená možnost, aby osoby z 3. zemí mohly uzavřít prorogační dohodu dle Nařízení Brusel I bis.

Namísto Nařízení Brusel I se použije ZMPS tehdy, kdy spotřebitel bude žalovat podnikatele s bydlištěm mimo EU, který nevyhoví článku 15 odst. 2 Nařízení Brusel I, popřípadě kdy bude podnikatel žalovat spotřebitele nemajícího bydliště v žádném členském státu EU. I přesto ale nesmí být zvolen soud členského státu dle čl. 23, být dána výlučná pravomoc dle čl. 22 a ani dojít k tiché prorogaci dle čl. 24 nařízení Brusel I.

ZMPS spotřebitele nedefinuje a ani zvýšeně nechrání. Naproti tomu NZPMS upravuje ochranu spotřebitele výrazněji. Zakotvuje možnost změnit pravomoc českých soudů ve věcech závazkových a jiných majetkových také ujednáním stran v písemné formě. Je možné za dodržení předepsaných podmínek písemně sjednat i příslušnost zahraničního soudu. Spotřebitel je chráněn i po uzavření takové dohody. NZMPS totiž stanoví důvody, pro které český soud i po uzavření výše zmíněné dohody věc projedná.

V případě rozhodčího řízení se přípustnost rozhodčí doložky (smlouvy) dle Evropské úmluvy posuzuje dle práva, kterému strany podrobily rozhodčí smlouvu, nebo práva země, kde má být rozhodčí nález vydán, či práva použitelném dle kolizních norem projednávajícího soudu. NZMPS stanoví pro posouzení přípustnosti rozhodčí smlouvy český právní řád. Ostatní náležitosti se budou řídit právem státu, v němž má být rozhodčí nález vydán.

Zda se strany účastní řešení sporu prostřednictvím mediace, je ponecháno zcela na jejich vůli. Strany sporu mají i v zahájené mediaci plně zachováno právo kdykoliv mediaci ukončit a obrátit se na soud či na rozhodce s návrhem na zahájení řízení.

Zvláštní úprava v procesu hledání a určování práva rozhodného slouží k přenesení nákladů a obtíží spojených se zjišťováním cizího práva na podnikatele. Ochrana by měla být poskytnuta určením za právo rozhodné právo státu obvyklého bydliště spotřebitele, na to navazujícím omezením zvolit si právo jiného státu toliko namísto dispozitivních ustanovení rozhodného práva jinak použitelného, přiznáním postavení nutně použitelných norem ustanovením lex fori chránících spotřebitele (i aktivní) a povolením rozhodování v rozhodčím řízení výhradně na základě platného práva.

V soudním řízení bude použitelné především nařízení Řím I. Za spotřebitele není považována právnická osoba, což je dle mého názoru špatné řešení. Způsoby ochrany jsou naplněny a obsahuje i specifické ochranné prvky navíc. Ochrana se ale nevztahuje na některé smlouvy, z nichž nejdůležitější je smlouva o poskytování služeb s výlučným plněním

mimo stát obvyklého bydliště spotřebitele. Bylo by vhodné ve smyslu výše uvedených komentářů novelizovat a pozměnit výkladovou praxi.

Namísto nařízení Řím I může být použitelným ZMPS, jehož ochrana připadá v úvahu pouze aplikací nutně použitelných norem lex fori. ZMPS se ale použije výjimečně, tudíž by jeho novelizace nebyla nutná.

Naproti tomu NZMPS stanoví použitelnost nutně použitelných norem právního řádu ČR bez ohledu na to, kterým právním řádem se právní poměry řídí. Nutně použitelné normy cizího právního řádu se použijí na návrh účastníka. Nově je také možné za určitých podmínek upustit od použití práva, které by se jinak mělo použít dle kolizních ustanovení zákona, a použít jiné právo. Toto ustanovení by mělo umožnit spravedlivé řešení při určení a použití rozhodného práva. Půjde ovšem o zcela výjimečné případy.

V rozhodčím řízení (za současného použití Evropské úmluvy i ZRŘ) je rozhodné právo zvoleno stranami. Současně za účelem dosažení ochrany spotřebitele platí, že tato volba mu nesmí být na újmu a nesmí znamenat snížení míry ochrany jeho práv. Pokud nedojde ke zvolení rozhodného práva, použije se právo dle kolizně právních předpisů (Nařízení Řím I a NPN lex fori).

Zvláštní úprava v procesu uznávání a výkonu rozhodnutí primárně kontroluje dodržování ochrany v obou předchozích fázích a tím i k jejímu potvrzení. Ochrana by měla být poskytnuta možností neuznat nebo nevykonat rozhodnutí, jestliže se přičí veřejnému pořádku lex fori, dále přenesením důkazního břemene na podnikatele z hlediska prokazování jednotlivých důvodů k ne/uznání či ne/vykonání rozhodnutí, ale zejména zjednodušením, zrychlením a zlevněním procesu uznávání a výkonu rozhodnutí znějícího ve prospěch spotřebitele. Dále také v možnosti neuznat či nevykonat rozhodčí nález, jestliže nebyl vydán na základě smlouvy o rozhodci s volbou „zapsaného“ rozhodce a bylo rozhodováno na základě spravedlnosti bez zohlednění předpisů na ochranu spotřebitele.

V soudním řízení bude nejčastěji použitelné Nařízení Brusel I. Nedostatky se ukazují především ve složitosti, rychlosti a levnosti procesu uznávání a výkonu rozhodnutí znějících ve prospěch spotřebitele. Jistý pokrok v této otázce představuje řízení o drobných nárocích.

Nedostatek v podobě rychlosti a složitosti procesu uznání má napravit Nařízení Brusel I bis. Dle něj budou rozhodnutí vydaná v některém čl. státě bez dalšího uznána v ostatních čl. státech. Spotřebitel bude moci rovnou podat návrh na výkon rozhodnutí u příslušných orgánů čl. státu.

Jedná-li se o uznání či výkon rozhodnutí vydaného ve třetím státě, použije se ZMPS. Ten pracuje pouze s obecnou výhradou veřejného pořádku. Bylo by vhodné ZMPS novelizovat.

NZMPS se v této oblasti od ZMPS neliší. Akorát je třeba, aby se uznání rozhodnutí „zjevně“ přičilo veřejnému pořádku.

V rozhodčím řízení je spotřebitel v Newyorské úmluvě zmiňován výlučně v souvislosti s výhradou veřejného pořádku a s prohlášením rozhodčí smlouvy za nekalou obchodní praktiku dle Směrnice 93/13/EHS. V takovém případě je ale ochrana nedostatečná (nekalá obchodní praktika i veřejný pořádek jsou velmi obecné pojmy).

Kvůli Newyorské úmluvě novelizace ZRR v této fázi postrádá víceméně smysl, krom eventuelní specifikace výhrady veřejného pořádku. Do budoucna je možné zvážit i otázku nařízení upravujícího uznávání a výkon rozhodčích nálezů, které by bylo v souladu s Newyorskou úmluvou, ale používalo by se namísto ní a specifikovalo výhradu veřejného pořádku.

Mediační dohoda má charakter smlouvy, tudíž není sama o sobě vykonatelná a čl. státy měly povinnost zajistit jejich vykonatelnost. Má-li být uznána vykonatelnou, musí splnit stanovené podmínky v dané zemi. Jako vykonatelné pak budou prohlášeny za vykonatelné v ostatních státech v souladu s platnými unijními předpisy (nařízení Brusel I), mezinárodními smlouvami nebo vnitrostátním právem. Stejně tak cizí mediační dohody budou ve stejném režimu uznávány a vykonávány na území ČR.

Z celé mé práce jsem usoudila, že nelze úplně jednoznačně potvrdit ani vyvrátit hypotézu této práce. Ze zhodnocení jednotlivých kapitol vyplývá, že jak soudní řízení, tak ADR poskytují spotřebitelům určitou ochranu, která není dokonalá ve všech směrech. V každém typu řízení lze totiž nalézt prvky zvýšené ochrany spotřebitele, které se na druhou stranu střetávají s nedostatkem právní úpravy v jiné fázi procesu.

Použitá literatura

Knižní publikace a monografie

1. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I: Komentář. I. a II. díl.* Praha: C. H. Beck, 2009, 2850 s.
2. HILL, J. *Cross-border consumer contracts.* New York: Oxford University Press Inc., 2008. 427 s.
3. HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi.* Praha: Grada publishing, a. s., 2011, 272 s.
4. KAPITÁN, Zdeněk. *Nutně použitelné normy v mezinárodním prostředí.* 2004. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. 163 s.
5. KASÍKOVÁ, Martina; ŠUK, Petr. *Komentář k Nařízení o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí (44/2001/ES).* In: ASPI [právní informační systém]. [cit. 10. 8. 2013], s. 3.
6. KRONKE, Herbert. *Recognition and enforcement of foreign arbitra awards: a global commentary on the New York convention.* Austin: Wolters Kluwer, 2010. 617 s.
7. KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé.* 7. vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2009. 462 s.
8. LINCEROVÁ, Kristina. *Spotřebitelská novela rozhodčího řízení.* In LISSE, Luděk. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou,* Praha: Ústav práva a právní vědy, o. p. s. 2012, s. 137.
9. LISSE, Luděk a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou.* Praha: Ústav práva a právní vědy, o. p. s. 2012. 504 s.
10. ONDŘEJ, Jan. a kol. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: Ekonomické, právní a sociální aspekty.* Praha: C. H. Beck, 2013. 365 s.
11. POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit se aneb průvodce mediačním procesem.* Praha: ALFOM, s. r. o, 2013. 196 s.
12. PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 409 s.
13. RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí.* Praha: C. H. Beck, 2004. 745 s.

14. ROZEHNALOVÁ, Naděžda, TÝČ, Vladimír. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 401 s.
15. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2013. 399 s.

Články z odborných časopisů a internetu

1. BŘICHÁČEK, Tomáš. Kolizní úprava spotřebitelských smluv v nařízení Řím I – aktuální otázky, *Právní rozhledy* 23-24/2012, s. 829.
2. DOLEŽALOVÁ, Martina. Výběr ze zahraniční judikatury. *Bulletin advokacie*. 2013, č. 6, s. 48 a násl.
3. FRYŠTENSKÁ, Marcela. Co přináší nový zákon o mediaci? *Právo a rodina*. 2012, č. 9, s. 1.
4. HLAVÁČ, Adam. Soulad novely zákona o rozhodčím řízení s dosavadní judikaturou. *Právní fórum*. 2012, č. 10, s. 459 - 460.
5. HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, č. 6, s. 17 a násl.
6. Hrnčířiková Miluše. Vynutitelnost mediačních doložek, *Právní fórum*, 2012, č. 12, s 525 a násl.
7. CHLEBCOVÁ, Radka. Kolizně právní zajištění evropské úrovně ochrany spotřebitele: Ochranná ustanovení směrnic. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2007, roč. 15, č. 4, s. 363.
8. LANDO, Ole. Have the PECL Been a Success or a Failure? *European Review of Private Law* [online]. 2009, vol. 17, iss. 3 [citováno 6. července 2013]. s. 374. Dostupné z Kluwer Law Online.
9. LISSE, Luděk.: K otázce eurokonformního výkladu. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 2, s. 49 – 52.
10. LISSE, Luděk. *Spotřebitelské právo a rozhodčí řízení* [online]. epravo.cz, 5. července 2013 [cit. 22. srpna 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/efocus/spotrebitelske-pravo-a-rozhodciho-rizeni-92103.html>>.
11. NOVÁK, Richard, KUDRNOVÁ, Anna. *Založení pravomoci českých soudů ve sporech se zahraničním prvkem* [online]. epravo.cz, 12. srpna 2011 [cit. 27. června

- 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zalozeni-pravomoci-ceskych-soudu-ve-sporech-se-zahranicnim-prvkem-75735.html>>.
12. OREJUDO PRIETO DE LO MOZOS, Patricia. *The Law Applicable to International Mediation Contracts*. InDret, Revista para el Análisis del Derecho. Barcelona, 2011, č.1. s. 16. Dostupné na <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CC4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.indret.com%2Fcode%2FgetPdf.php%3Fid%3D1442%26pdf%3D800_en.pdf&ei=FKQOUqa0Loqw7Qa8hIGAAw&usq=AFQjCNHqewPA1ctwKnlP8IZVFj0oLL6biQ&bvm=bv.50768961,d.ZGU>.
  13. PAUKNEROVÁ, Monika. Kogentní normy v mezinárodně obchodní praxi. *Právní praxe v podnikání*. 1994, č 12, s. 28-29.
  14. PAUKNEROVÁ, Monika, PFEIFFER, Magdalena. Mezinárodní mediace a české právo. *Právní rozhledy*. 2013, č. 1. s 21 a násled.
  15. PAULIČKOVÁ, Alena. Recenze: BĚLOHLÁVEK, Alexander J.: Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. In: *Právník*. 2009, č. 12, s. 1362-1365.
  16. PFEIFFEROVÁ, Magdalena. Nad některými aspekty připravované právní úpravy mediace. *Právní rozhledy*. 2012, č. 5. s. 156.
  17. SADECKÝ, Lukáš. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*, 2012, č. 5, s. 156.
  18. SVATOŠ, Michal. Evropské aspekty mediace a dalších ADR [online]. epravo.cz, 6. února 2013 [cit. 15. srpna 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-aspekty-mediace-a-dalsich-adr-88570.html>>.
  19. SVOBODOVÁ, Klára. K mezinárodní příslušnosti soudů ve věcech smluvních. *Právní rádce*. 2007, č. 6, s. 40.
  20. TOMÁŠEK, Michal. Pokračování evropské diskuse o pojmu „spotřebitel“. *Evropské právo*, 2003, č. 10, s. 8 – 11.

Elektronické zdroje

1. Access of consumers to justice and the settlement of consumer disputes in the single market [online]. 1993 [cit. 20. dubna 2013]. Dostupný na <<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l32023.htm>>.

2. BEUC Common European Sales Law – BEUC’s preliminary position, 2012. 26 s.
Dostupné na <<http://www.beuc.org/custom/2012-00202-01-E.pdf>>
3. BEVAN, Alexander. Alternative Dispute Resolution: a lawyer’s guide to mediation and other forms of dispute resolution. London : Sweet & Maxwell, 1992, s 2. In RASNIC, Carol D. ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTION RATHER THAN LITIGATION? A LOOK AT CURRENT IRISH AND AMERICAN LAWS [online]. 2004 [cit. 11. srpna 2013], s 184. Dostupné na <http://193.178.30.162/html/Volume%204%20No.%202/4%5B2%5D_Daugherty%20Rasnic_Alternative%20Dispute%20Resolution%20Rather%20than%20Litigation.pdf>.
4. Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. Průvodce občana příhraničními soudními spory v Evropské unii. s. 5 – 15. Dostupné na <http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_litiges_civils_transfrontaliers_cs.pdf>.
5. FIN-NET: Network for settling cross-border financial disputes out of Court [on-line]. Ec.Europa.eu, 11. Listopadu 2011 [cit. 18. dubna 2013]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-retail/finnet/index_en.htm>.
6. Guide to ICC ADR. Dostupné na <<http://www.iccwbo.org/court/adr/id4306/index.html#preamble>>.
7. Grafické znázornění řešení sporu. Dostupné na <<download.mpo.cz/get/33896/39108/450792/priloha002.pdf>>.
8. HESS, Burkhard; PFEIFFER, Thomas. *Study on the Interpretation of the Public Policy Exception as referred to in EU Instruments of Private International and Procedural Law* [online]. 2011 [cit. 10 srpna 2013]. Dostupné na <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/juri/2011/453189/IPOLJURI_ET\(2011\)453189\(PAR01\)_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/juri/2011/453189/IPOLJURI_ET(2011)453189(PAR01)_EN.pdf)>.
9. Informace o výsledcích pilotní fáze Projektu ADR. Dostupné na <<download.mpo.cz/get/42605/47667/568956/priloha001.doc>>.
10. Informace o zajištění mimosoudního řešení spotřebitelských sporů [on-line]. 2. dubna 2013 [cit. 30. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.mpo.cz/dokument127471.html>>.
11. KERAMEUS, Konstantinos, D. *Report on the accession of the Hellenic Republic to the Community Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters (86/C 298/01)* [online]. 24. listopad 1986 [cit. 10 srpna 2013].

- Bod č. 35. Dostupné
na <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:1986:298:FULL:EN:PDF>>
12. Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů [on-line]. [cit. 23. dubna 2013]. Dostupné na <download.mpo.cz/get/42605/47667/568956/priloha001.doc>.
  13. Novinka pro spotřebitele v EU: otázky a odpovědi týkající se alternativního řešení sporů a on-line řešení sporů [on-line]. Europa.eu, 12. března 2013 [cit. 17. dubna 2013]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-193_cs.htm?locale=en>.
  14. Pravidla řízení pro mimosoudní řešení spotřebitelských sporů [on-line]. [cit. 23. dubna 2013]. Dostupné na <download.mpo.cz/get/33798/38295/438953/priloha003.pdf>.
  15. Priority spotřebitelské politiky 2011 – 2014 [on-line]. [cit. 30. dubna 2013]. 20 s. Dostupné na <<http://download.mpo.cz/get/43277/48550/573490/priloha001.pdf>>.
  16. Síť Evropských spotřebitelských center – elektronický obchod. ESC při Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR. 2006. Dostupné na <http://www.euroskop.cz/gallery/40/12137-prednaska_el_obchod.pdf>.
  17. THE EU JUSTICE SCOREBOARD. Dostupné na <http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_communication_en.pdf>. 26 s.
  18. The European Consumer Centres Network 2012 Annual Report [on-line]. Europa.eu, 2013 [cit. 21. dubna 2013]. 39 s. Dostupné na <http://ec.europa.eu/consumers/ecc/docs/report_ecc-net_2012_en.pdf>.
  19. Úroveň kvality a využití alternativního řešení sporů v ČR závisí na kultivaci prostředí! [on-line]. CEBRE.cz, 15. února 2012 [cit. 17. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.cebrecz.cz/docs/adr>>.
  20. Vysvětlující prohlášení. Zpráva Výboru pro právní záležitosti o návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění) A7-0320/2012. [on-line]. Europa.eu, 15. října 2012 [cit. 10. srpna 2013]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2012-0320+0+DOC+XML+V0//CS>>.

Soudní rozhodnutí a stanoviska

1. Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. února 1979, Rewe-Zentral (Cassis de Dijon), C-120/78, Sb. rozh. s. I-649.
2. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 24. června 1981, Elefanten Schuh GmbH proti. Pierru Jacquainovi, C-150/80, Sb. rozh. s. I-1671.
3. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 4. února 1988, Hoffmann, C – 145/86, Sb. rozh. s. 645.
4. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 3. července 1997, Benincasa proti Dentalkit Srl, C-269/95, Sb. rozh. s. I-03767.
5. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 1. června 1999, Eco Swiss ChinaTime Ltd proti Benetton International NV, C-126/97, Sb. rozh. s. I-3055.
6. Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze 27. června 2000, ve spojených věcech C-240/98 až C-244/98 Océano Grupo Editorial SA proti Rocio Murciano Quintero a Salvat Editores SA proti José M. Sanchez Pradesovi, José Luis Copano Badillovi, Mohammed Berroanemu a Emilio Vinas Feliúovi, Sb. rozh. s. I-4941.
7. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 27. dubna 2004, Turner, C-159/02, Sb. rozh. s. I-3565.
8. Stanovisko generálního advokáta F. G. Jacobse ze dne 16. Zář 2004, sp. zn. C-464/01 (Johann Gruber proti Bay Wa AG).
9. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 20. ledna 2005, Johann Gruber proti Bay Wa AG, C-464/01, Sb. rozh. s. I-439.
10. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 7. července 2005, Société des produits Nestlé SA proti Mars UK Ltd, C-353/03, Sb. rozh. s. I-6135.
11. Rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 26. října 2006, Elisa María Mostaza Claro v. Centro Móvil Milenium SL, C-168/05, Sb. rozh. s. I-10421.
12. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 10. února 2009, Allianz SpA v. West Tankers Inc, C-185/07, Sb. rozh. s. I 663.
13. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones SL v. Cristina Rodríguez Nogueira, C-40/08, Sb. rozh. s. I-09579.

14. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 7. prosince 2010, Peter Pammer proti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co. KG, C-585/08 a C-144/09, Hotel Alpenhof GesmbH proti Oliver Heller, Sb. rozh. s. I-12527.
15. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 22. listopadu 2011, Cape Snc. v. Idealservice Srl a Idealservice MN RE Sas v. OMAI Srl C 541/99 a 542/99, Sb. rozh. s. I-09049.
16. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. června 2006, sp. zn. 75.529/01.
17. Nález Ústavního soudu ze dne 6. Listopadu 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06.
18. Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I ÚS 3227/07.
19. Usnesení ÚS ze dne 5. května 2011, sp. zn. II. ÚS 2748/10.
20. Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 5. října 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10.
21. Nález Ústavního soudu ze dne 17. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11.
22. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006.
23. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2008, sp. zn. 29 Nd 336/2007.
24. Rozsudek NS z 31. ledna 2012, sp. zn. 23 Cdo 2950/2010.
25. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2009, sp. zn. 23 Cdo 2570/2007.
26. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. srpna 2011, sp. zn. 20 Cdo 1854/2010.
27. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2009, sp. zn. 23 Cdo 1057/2009.
28. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. března 2011, sp. zn.. 20 Cdo 5180/2008.
29. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. června 2011, sp. zn. 27 Co 216/2010.
30. Rozhodnutí italského Ústavního soudu ze dne 24. října 2012. DOLEŽALOVÁ, Martina. Výběr ze zahraniční judikatury. *Bulletin advokacie*. 2013, č. 6, s. 48 a násl.
31. Rozsudek odvolacího soudu 10. obvodu, USA, ze dne 4. dubna 2012, *J. Michael Hand v. Walnut Valley Sailing Club*. In DOLEŽALOVÁ, Martina. Výběr ze zahraniční judikatury. *Bulletin advokacie*. 2013, č. 6, s. 48 a násl.

Právní předpisy a ostatní dokumenty

1. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, publikovaná vyhláškou Ministerstva zahraničních věcí č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.
2. Evropská úmluva o obchodní arbitráži, publikovaná vyhláškou Ministerstva zahraničních věcí č. 176/1964 Sb., o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži.
3. Úmluva o pravomoci soudů a výkon soudních rozhodnutí ve věcech civilních a obchodních podepsanou v Bruselu dne 27. 9. 1968.
4. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.
5. Listina základních práv Evropské unie. Úř. věst. C 83, 30. března 2010, s. 389 a násl.
6. Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Úř. věst. C 326, 26. října 2012, s. 47 a násl.
7. Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Úř. věst. L 12, 16. ledna 2001, s. 1 a násl.
8. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. 4. 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné pohledávky. Úř. věst. L 300, 17. listopadu 2005, s. 6 a násl.
9. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. 1. 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu. Úř. věst. L 399, 30. prosince 2006, s. 1 a násl.
10. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích. Úř. věst. L 199, 31. července 2007, s. 1 a násl.
11. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (tzv. nařízení Řím I). Úř. věst. L 177, 4. července 2008, s. 6 a násl.
12. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Úř. věst. L 351, 20. prosince 2012, s. 1 a násl.

13. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 524/2013 ze dne 21. května 2013 o řešení spotřebitelských sporů on-line a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES. Úř. věst. L 165, 18. června 2013, s. 1 a násl.
14. Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje, KOM(2011) 635 v konečném znění, 2011
15. Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Úř. věst. L 95, 21. dubna 1993, s. 29 a násl.
16. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku. Úř. věst. L 144, 4. června 1997, s. 19 a násl.
17. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech. Úř. věst. L 136, 24. května 2008, s. 3 a násl.
18. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně. Úř. věst. L 33, 3. února 2009, s. 10 a násl.
19. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/11/EU ze dne 21. května 2013 o alternativním řešení spotřebitelských sporů a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES. Úř. věst. L 165, 18. června 2013, s. 63 a násl.
20. Doporučení Komise 98/257/ES o zásadách pro orgány příslušné pro mimosoudní urovnávání spotřebitelských sporů, Úř. věst. L 115, 17. dubna 1998, s. 31 a násl.
21. Doporučení Komise 2001/310/ES o zásadách pro mimosoudní orgány při řešení spotřebitelských sporů dohodou, Úř. věst. L 109, 19. dubna 2001, s. 56 a násl.
22. Zelená kniha o alternativních způsobech řešení sporů v oblasti občanského a obchodního práva (COM(2002)196), s. 6 a násl.
23. Evropský kodex chování pro mediátory [online]. 2009 [cit. 21. dubna 2013]. Dostupný na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0052:CS:HTML>>.
24. Pracovní dokument útvarů Komise SEK(2011) 1409 v konečném znění ze dne 29. listopadu 2011.

25. Pracovní dokument útvarů Komise, shrnutí posouzení dopadů, průvodní dokument k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, SEK (2010) 1547, bod 2. 2. 1.
26. Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů.
27. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
28. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
29. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
30. Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, ve znění pozdějších předpisů
31. Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.
32. Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů.
33. Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších předpisů.
34. Zákon č. 629/2004 Sb., o zajištění právní pomoci v přeshraničních sporech v rámci Evropské unie, ve znění pozdějších předpisů.
35. Zákon č. 19/2012 Sb. ze dne 20. prosince 2012, ve znění pozdějších předpisů.
36. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.
37. Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů.
38. Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, ve znění pozdějších předpisů.
39. Opatření ministerstva průmyslu a obchodu č. 58/2007 ze dne 19. prosince 2007.
40. Usnesení vlády č. 367 ze dne 24. 5. 2010.
41. Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.
42. Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

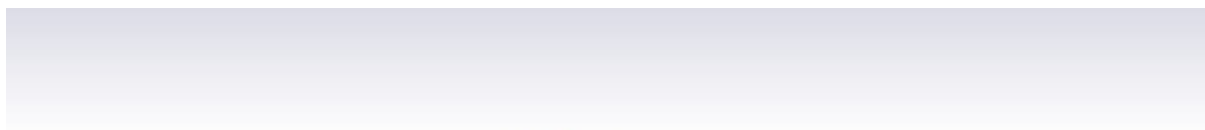

43. Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., o mediaci.
44. Jednací řád Rozhodčího řízení rozhodců ad hoc. Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR, a. s. [online]. 2009. Dostupné na <<http://urmr.cz/rozhodci-rizeni/jednaci-rad>>.

Vyjadřuji tímto souhlas s poskytnutím této práce pro další účely.

Přílohy

Příloha č. 1

Formulář pro přeshraniční spotřebitelskou stížnost ECCNET

Please choose the language you want to use in the form:

Obecné informace

1) Abyste mohli tento formulář vyplnit a odeslat, musí být váš počítač vybaven programem Adobe reader, minimálně ve verzi 8.1.2 či vyšší. Jinak nemůžete formulář použít.

2) *** oznávení pro povinně vyplňovaný údaj

3) Vyplněním pole "Země trvalého pobytu" umožníte systému předat stížnost příslušnému (spotřebitelskému) ESC.

Prohlášení o ochraně osobních údajů v informačním systému sítě ESC

Zpracování Vašeho formuláře pro přeshraniční stížnost vyžaduje záznam Vašich osobních údajů (jak jsou uvedeny ve formuláři) a uchování příslušných dokumentů v příslušném informačním systému Evropské komise a jejich další manipulaci službou, jíž zpracovává vaši žádosti přísluší. Pokud požadujete další informace či uplatnění svých práv (například přístup k údajům nebo jejich opravu), kontaktujte, prosím, své národní ESC.

Četl jsem Prohlášení o ochraně osobních údajů v informačním systému sítě ESC a souhlasím s jejich zpracováním.

Dodržujte následující pokyny:

1) Ověřte, že je Internetové připojení aktivní.

2) Po vyplnění formuláře klikněte na tlačítko "Odeslat stížnost". Pokud se v příslušném rámečku objeví podací číslo, znamená to, že formulář stížností byl úspěšně odeslán do ESC.

3) Jakmile obdržíte podací číslo, vložte si kopii své vyplněné přeshraniční stížnosti do svého počítače. Nemažte znovu tlačítko "Odeslat stížnost".

4) Není-li formulář řádně vyplněný, objeví se červený vyznačující rámeček s čísly nesprávně vyplněných polí. Zkontrolujte znovu svůj formulář přeshraniční stížností a pokuste se jej znovu odeslat podle bodu 2. Pokud by se přesto objevily nějaké potíže, obraťte se na své národní ESC.

Odeslat stížnost

Podací číslo

Údaje o spotřebiteli

Příjmení*	<input type="text"/>	Křestní jméno*	<input type="text"/>
Žení (volitelné pole)*	<input type="text"/>	Pohlaví*	☐ Muž ☐ Žena
Adresa (1)	<input type="text"/>	Telefon (2)	<input type="text"/>
Obec (1)	<input type="text"/>	Telefon (přes desí)	<input type="text"/>
PSČ (1)	<input type="text"/>	Fax	<input type="text"/>
		E-mailová adresa (2)	<input type="text"/>

Uveďte úplnou adresu (ulice, obec, číslo, PSČ) nebo e-mailovou adresu (2) nebo telefon (2)

Údaje o obchodníkovi

Jste kontaktní/obchodníka?*	☐ Ano ☐ Ne		
Název firmy nebo její identifikační číslo*	<input type="text"/>	Telefon	<input type="text"/>
Žení*	<input type="text"/>	Fax	<input type="text"/>
Adresa	<input type="text"/>	E-mailová adresa	<input type="text"/>
PSČ	<input type="text"/>	webová stránka	<input type="text"/>

Podrobnosti o problému

Datum nákupu nebo datum podpisu smlouvy	<input type="text"/>	
Datum dodání	<input type="text"/>	
Místo nákupu nebo podpisu smlouvy	<input type="text"/>	
Cena výrobku nebo služby	<input type="text"/>	Euro <input type="text"/>
Společnost	<input type="text"/>	
Discrbační kód	<input type="text"/>	

V 1.3.7

Popis problému (max. 2000 znaků)

kolikrát Popis problému Vám nabízí možnost popsat Vaši situaci 2000 znaky.

Dějejte počet znaků : 2000

Řešení

Navrhované řešení

Přiložit dokumenty

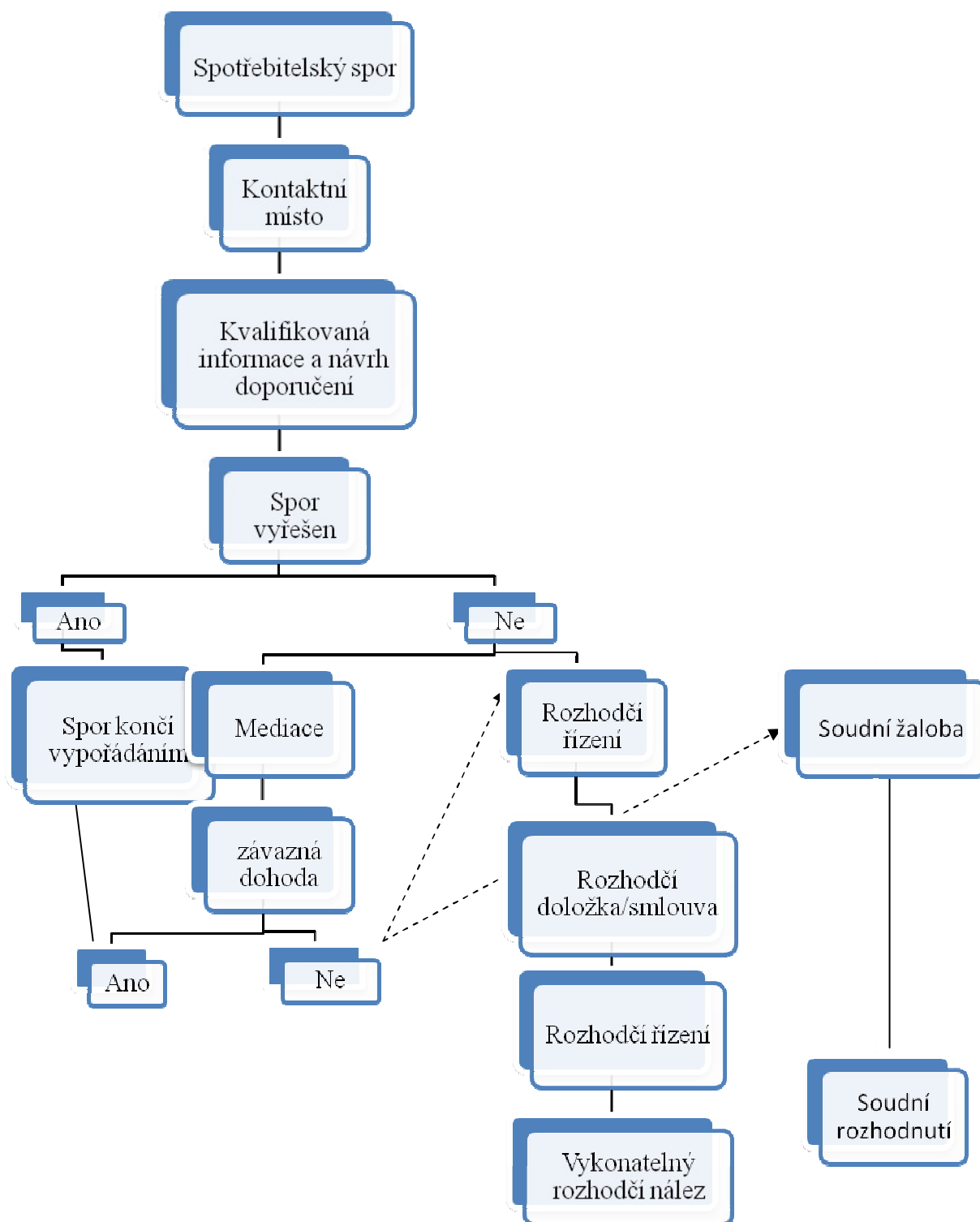
Abyste mohli správně poslat Vaši situaci, přiložte, prosím, kopie všech významných dokumentů, jako například kopie Vaší smlouvy / objednávky, doklad o zaplacení, dohled k korespondenci s obchodníkem.

- 1
- 2
- 3
- 4

V 13.7

Příloha č. 2

Grafické znázornění řešení sporu

Zdroj: MPO

Příloha č. 3

Zpráva o stavu Projektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů

	31.1. 2010	28.2. 2010	31.3. 2010	30.4. 2010	31.5. 2010	30.6. 2010	31.7. 2010	31.8. 2010	30.9. 2010	31.10. 2010	30.11. 2010	31.12. 2010	31.1. 2011
Evidováno případů	2699 89	2767 68	2857 90	2905 48	2955 50	3030 75	3088 58	3160 72	3244 84	3407 163	3497 90	3552 55	3633 81
Omylem	246 6	252 6	260 8	262 2	262 0	266 4	272 6	277 5	281 4	295 14	304 9	308 4	319 11
K řešení	2453 83	2515 62	2597 82	2643 46	2693 50	2764 71	2816 52	2881 65	2963 82	3112 149	3193 81	3244 51	3314 70
Řešené případy	324 44	345 21	371 26	379 8	394 15	387 -7	400 13	412 12	422 10	526 104	548 22	553 5	564 11
Nezahájeno	61 11	55 -6	61 +6	55 -6	59 +4	50 -9	59 +9	57 -2	78 +21	131 +53	123 -8	105 -18	113 +8
Probíhá	263 33	290 27	311 21	324 13	335 11	337 2	341 4	355 14	344 -11	395 51	425 30	448 23	451 3
Z toho Mediací	6 2	6 0	8 +2	5 -3	4 -1	6 +2	3 -3	8 +3	6 -2	6 0	10 +4	7 -3	5 -2
Rozh.říz.	1 0	2 +1	2 0	2 0	2 0	1 -1	0 -1	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0
Uzavřené Případy	2129 39	2170 41	2225 55	2264 39	2299 35	2377 78	2416 39	2469 53	2541 72	2586 45	2645 59	2691 46	2750 59
Ke spokoj. spotřebi- tele	705 11	716 11	734 18	752 18	766 14	782 16	787 5	796 9	812 16	822 10	843 21	863 20	873 10
Nesoučinn- ost protistrany	1291 28	1318 27	1352 34	1370 18	1388 18	1448 60	1478 30	1521 43	1575 54	1609 34	1643 34	1664 21	1711 47
Mediace	132 0	135 3	138 3	141 3	144 3	145 1	148 3	149 1	151 2	152 1	156 4	161 5	163 2
Rozhodčí řízení	1 0	1 0	1 0	1 0	1 0	2 1	3 1	3 0	3 0	3 0	3 0	3 0	3 0

Zdroj: Sdružení českých spotřebitelů

Shrnutí

Každý člověk se v průběhu svého života ocitne v postavení spotřebitele. V době internetově provázaného světa, otevřených hranic a společného evropského trhu není výjimkou, když předmětný spotřebitelský vztah obsahuje relevantní mezinárodní prvek.

Námětem mé diplomové práce je ochrana spotřebitele ve sporech s přeshraničním prvkem. Vzala jsem si za cíl objasnit a seznámit čtenáře detailněji s daným tématem, neboť role spotřebitele je mnohdy vnímaná spíše jako nevýhodná. Popisuji práva, povinnosti a zásady týkající se ochrany spotřebitele. Zmíněn je také přehled a informace o institucích a občanských organizacích v rámci ochrany spotřebitele.

Alternativních způsobů řešení sporů je obrovské množství. Ve své práci jsem zmínila nejvíce rozšířené metody, které jsou dostupné a využívány ve většině států. U všech způsobů najdeme jak výhody, tak nevýhody, o kterých je vhodné se předem informovat a poté zvolit vhodný způsob, jakým mají být případně vzniklé spory řešeny.

Zvláště se zaměřuji na soudní řízení, rozhodčí řízení, mediaci a projekt MPO o mimosoudním řešení sporů. Součástí práce jsou také doporučení pro praxi.

Ve většině sporů, ať už mezinárodních, tak vnitrostátních je mnohem výhodnější pro spotřebitele řešit spory jinak než před soudy. Tato práce se má pokusit výše uvedené potvrdit a přesvědčit o vhodnosti a preferování alternativních způsobů řešení sporů před klasickým soudním řízením.

Klíčová slova

Spotřebitel, ochrana spotřebitele, mezinárodní prvek, rozhodčí smlouva, nepřípustnost rozhodčí doložky, nekalá obchodní praktika, nepřiměřená podmínka, veřejný pořádek, nutně použitelné normy, směrnice, nařízení Brusel I, nařízení Řím I, Evropská úmluva, Newyorská úmluva, ZMPS, ZRŘ, NPN, ADR, ODR, online řešení sporů, Evropská unie, mediace.

Summary

Every person during his life finds himself in the position of a consumer. At the time of the internet coherent world, open borders and European Common Market it is not exceptional, if the consumer relationship in question contains a relevant international element.

The topic of my thesis is the consumer protection in cross-border consumer disputes. The aim of this thesis is to clarify and detail familiar with the subject, because of the role of

consumers, which is often perceived as unfavorable. I describe the rights, obligations and principles relating to the protection of consumers. Also mentioned is the overview and information about institutions and civil society organizations in the protection of consumers.

The spectrum of types of dispute resolution processes can be classified in many ways. This thesis describes most popular ADR methods through which the disputes can be resolved more efficiently and at a lower cost. It can help to understand which process or method is useful and valid for which disputes and which of these methods is more accessible for traders.

I focus separately on judicial proceedings, arbitral procedure, mediation and project of Ministry of Industry and Trade about alternative dispute resolution. Parts of this thesis are also recommendations for practice.

In most conflicts, both international and domestic is much more convenient for consumers to resolve disputes otherwise than in a court. This thesis tries to confirm the above and verify the alternative dispute resolution is much more suitable and preferred than judicial proceedings.

Key words

Consumer, consumer protection, international element, arbitration agreement, inadmissibility of arbitration clause, unfair commercial practice, unfair term, public policy, international mandatory provisions, international mandatory rules, overriding mandatory provisions, directive Brussels I regulation, Rome I regulation, The European Convention, New York convention, ZMPS, ZRŘ, NPN, ADR, ODR, alternative dispute resolution, online dispute resolution, European union, mediation.